

Communities that Care in de Praktijk

*Beschrijving van de locaties Maassluis,
Hoogvliet en Leiden-Stevenshof*

Astrid Huygen
Jodi Mak
Majone Steketee

Augustus 2009

Bijlage bij : Opgroeien in veilige wijken. Evaluatie van Communities that
Care In Maassluis, Hoogvliet en Leiden-Stevenshof

Inhoud

Rapportage Communities that Care Maassluis	9
1. Wijksamenstelling	11
1.1 Schets lokale context	11
1.2 Situatie van de jeugd	11
2. Organisatie Communities that Care	13
2.1 Motieven om met CtC aan de slag te gaan	13
2.2 Stuurgroep en preventieteam	14
2.3 Ambtelijke en bestuurlijke inbedding	17
3. Doelstellingenstructuur	19
3.1 Operationele effectdoelstellingen	19
3.2 Operationele procesdoelstellingen	20
3.3 Beleidsdoelstellingen	21
3.4 Hoofddoelstelling	21
3.5 Afgeleide of bijkomende doelstellingen	22
3.6 Hoe gemeten	22
4. Aanpak	27
4.1 Preventieplan	28
4.2 Inzet programma's	28
4.3 Tijdsfasering	31
5. Proces	33
5.1 Betrokkenheid organisaties	33
5.2 Verloop invoering, uitvoering en implementatie van CtC	34
Bronnen	39

Rapportage Communities that Care Hoogvliet	41
1. Wijksamenstelling	43
1.1 Lokale context	43
1.2 Situatie van de jeugd: resultaten scholierenenquête	43
2. Organisatie Communities that Care	49
2.1 Motieven voor deelname aan CtC	49
2.2 Stuurgroep en preventieteam	50
2.3 Ambtelijke en bestuurlijke inbedding	56
3. Doelstellingen	59
3.1 Operationele effectdoelstellingen	59
3.2 Operationele procesdoelstellingen	60
3.3 Beleidsdoelstellingen	61
3.4 Hoofddoelstellingen	62
3.5 Afgeleide of bijkomende doelstellingen	63
4. Aanpak	65
4.1 Preventieplan	66
4.2 Inzet programma's en activiteiten	66
4.3 Tijdsfasering	74
5. Proces	75
5.1 Betrokken organisaties	75
5.2 Verloop invoering, uitvoering en implementatie van CtC	77
Bronnen	83
Bijlage	85

Rapportage Communities that Care Leiden-Stevenshof	89
1. Wijksgesamenstelling	91
1.1 Lokale context	91
1.2 Situatie van de jeugd	92
2. Organisatie Communities that Care	95
2.1 Motieven voor deelname aan CtC	95
2.2 Stuurgroep, preventieteam en werkgroepen	96
2.3 Ambtelijke en bestuurlijke inbedding	99
3. Doelstellingenstructuur	101
3.1 Operationele effectdoelstellingen	101
3.2 Operationele procesdoelstellingen	102
3.3 Beleidsdoelstellingen	103
3.4 Hoofddoelstelling	104
3.5 Afgeleide of bijkomende doelstellingen	104
4. Aanpak	105
4.1 Preventieplan	105
4.2 Inzet programma's en activiteiten	106
4.3 Tijdsfasering	111
5. Proces	113
5.1 Betrokken organisaties	113
5.2 Verloop invoering, uitvoering en implementatie van CtC	115
Bronnen	119
Bijlagen	
1 Voorgestelde doelstellingen per programma	121
2 Resultaten Veilig Opgroeien Stevenshof	125
3 Beeld van jongeren van hun wijk	131

Rapportage Communities that Care Maassluis

Na het opstellen van het preventieplan (september 2006) bevindt Communities that Care in Maassluis zich alweer enige tijd in de uitvoeringsfase. In deze notitie doen we verslag van de voortgang. Deze notitie is gebaseerd op de in juni 2006 verschenen startnotitie en is in april 2008 aangevuld met informatie uit interviews met diverse betrokkenen. In april 2009 is een definitieve versie van deze notitie vervaardigd. Tijdens de uitvoeringsfase heeft Maassluis te maken met diverse wisselingen van projectleider. In 2008 is er (tijdelijk) geen projectleider of hebben anderen tijdelijk de functie waargenomen. Dit bemoeilijkt het verzamelen van gegevens over de uitvoering van het preventieplan. Er is niet altijd een centraal aanspreekpunt met overzicht geweest. Voor opstellen van deze laatste versie van de notitie over Communities that Care in Maassluis heeft een interview plaats gevonden met de vervangende projectleider en een vertegenwoordiger van de gemeente Maassluis. Daarnaast hebben we verzocht om alle aanwezige schriftelijke informatie beschikbaar te stellen.

Positionering

Volgens de Wet op de Jeugdzorg (2005) zijn gemeenten verantwoordelijk voor het lokale preventieve jeugdbeleid. Zij dienen in dit jeugdbeleid te investeren om zo een bijdrage te leveren aan een effectieve pedagogische infrastructuur. In het kader van 'Veilig opgroeien in Zuid-Holland' neemt de gemeente Maassluis deel aan het project Communities that Care. De Provincie Zuid-Holland financiert CtC binnen het provinciale programma "Veilig opgroeien in Zuid-Holland". Met dit programma wil de provincie de gemeenten in Zuid-Holland actief ondersteunen in het voorkomen van ernstige jeugdproblematiek. De gemeente Maassluis is een van de gemeenten die aan dit programma deelnemen.

In 2006 zijn redenen geïnterviewd waarom gemeente en instellingen deelnemen aan CtC (Notitie Stand van zaken 2006). De algemene motivatie kan samengevat worden met: als kinderen opgroeien in een veilige en fijne omgeving hebben zij meer kans om een gelukkig en evenwicht mens te worden. Het is niet mogelijk om kinderen een onbezorgde jeugd te bezorgen, maar betrokkenen streven er wel naar om zo positief mogelijke omstandigheden in de wijk, de buurt, de school en het gezin te creëren.

In 2009 is de context van het jeugdbeleid volop in beweging. De komst van het Centrum van Jeugd en Gezin (CJG) is hiervan wellicht het meest in het oogspringende. De toekomst van CtC in Maassluis hangt nauw samen met de ontwikkelingen binnen het jeugdbeleid. Daarover in de loop van deze rapportage meer.

1 *Wijksamenstelling*

1.1 *Schets lokale context*

Maassluis is een kleine stad met 34.000 inwoners vlakbij Rotterdam. Een kwart van de inwoners is jonger dan twintig jaar. De meeste inwoners hebben de Nederlandse etniciteit (beide ouders zijn in Nederland geboren). Opvallend is de jonge leeftijdsopbouw onder de niet-westerse inwoners. Ongeveer de helft is jonger dan 24 jaar. De situatie van jongeren in Maassluis wijkt niet af van de situatie van jongeren in andere steden. In Maassluis komen iets meer jongeren uit een twee-oudergezin en hebben iets meer jongeren een Nederlandse etniciteit dan het gemiddelde van de steden en wijken uit andere CtC-onderzoeken. Het percentage mensen met een laag sociaaleconomische status is vrij hoog. Volgens de toenmalige projectleider (2006) komt dat wellicht door het grote aantal huurwoningen dat Maassluis heeft. Maassluis werkt in de gehele gemeente met CtC en niet in een speciale wijk.

1.2 *Situatie van de jeugd*

De meeste jongeren in Maassluis vertonen geen ernstig probleemgedrag. Tegelijkertijd wijzen de cijfers erop dat er een aanzienlijke groep is waar sprake is van een manifest probleemgedrag. Wat betreft de binnen CtC onderscheiden vormen van probleemgedrag kunnen we het volgende concluderen:

1. Geweld en jeugddelinquentie scoren niet extreem hoog in Maassluis. Omdat echter het scholierenonderzoek wordt vergeleken met steden zoals Rotterdam en Amsterdam, is er in Maassluis een vergelijkbare problematiek rondom jeugddelinquentie als in de grote steden.
2. De jongeren in Maassluis wijken wat de frequentie van alcohol- en drugsgebruik niet veel af van de jongeren in andere steden. Het gemiddeld aantal glazen dat door jongeren wordt gedronken is iets hoger. Wat wel als verontrustend wordt gezien is dat het drinken van alcohol als vrij 'normaal' wordt ervaren onder jongeren van 12 tot 18 jaar.
3. De beschikbare cijfers over voortijdig schoolverlaten (zonder startkwalificatie) zijn te gering om hierover betrouwbare uitspraken te kunnen doen.
4. Tienerzwangerschappen zijn in Maassluis geen groot probleem, onveilig seksueel gedrag is echter aanzienlijk. Volgens het NIGZ kan het (gestegen) alcoholgebruik (onder meiden) een mogelijke verklaring zijn voor het hoge percentage jongeren dat onveilig vrijt. (Gemeenteprofiel, 2006)

In het najaar van 2008 is opnieuw een scholierenonderzoek uitgevoerd waarbij gekeken is naar probleemgedragingen en scores op risico- en beschermende factoren. De resultaten van dit onderzoek zijn niet vergelijkbaar met de eerste meting, omdat in 2008 met een aangepaste vragenlijst is gewerkt. In 2006 is de CtC-enquête afgenomen, in 2008 is een gecombineerde vragenlijst afgenomen die is samengesteld uit de CtC-vragenlijst en Jeugd Monitor Rotterdam (JMR). De reden dat hiervoor gekozen is, is om de scholen en de leerlingen zo min mogelijk te belasten met het deelnemen aan verschillende onderzoeken met verschillende vragenlijsten.

De voornaamste verschillen tussen het onderzoek in 2006 en 2008 zijn: een aangepast risico- en beschermend profiel, minder gegevens geïnventariseerd over achtergrond en probleemgedragingen, de groep jongeren die de vragenlijst heeft ingevuld (in 2008: brug- en derdeklassers, in 2006: jongeren tussen 12 en 18 jaar), de wijze van invullen (2006: postenquête, 2008: digitaal in de klas).

Over de achtergrondgegevens meldt de rapportage in 2009 (Van Battenburg-Eddes en Van Veelen-Dieleman, 2009):

- 61% van de ondervraagde jongeren heeft de Nederlandse etniciteit.
- 80% van de jongeren in Maassluis groeit op in een gezin met beide natuurlijke ouders.
- Bij 66% van de deelnemende jongeren werken beiden ouders, bij 26% één van de ouders.

De rapportage doet verslag van de scores op de probleemgedragingen en risico- en beschermende factoren. De gepresenteerde gegevens zeggen vooral iets over hoe de verschillende wijken in Maassluis ten opzichte van elkaar scoren. Omdat CtC in heel Maassluis is ingevoerd zeggen deze verschillen niets over de (mogelijke) werking van CtC. Vergelijkingen met andere CtC gemeenten (baseline) of het eerste onderzoek hebben niet kunnen plaatsvinden. Ook is in de rapportage onderscheid gemaakt tussen de scores van de brugklassers en de derdeklassers. Pas bij de volgende scholierenenquête zijn vergelijkingen mogelijk.

2 *Organisatie Communities that Care*

2.1 *Motieven om met CtC aan de slag te gaan*

Voor de gemeente is het voornaamste doel om met CtC te gaan werken, het realiseren van een betere structurele afstemming van het preventieaanbod in Maassluis. In 2003 is de nota integraal jeugdbeleid vastgesteld. Het bleek moeilijk om externe partijen bij het beleid te betrekken. De toenmalige (eerste) projectleider (eveneens beleidsmedewerker Jeugd bij de gemeente Maassluis) heeft op een bijeenkomst bij de Provincie kennis gemaakt met CtC. Het geeft het preventief beleid 'handen en voeten', omdat het gebaseerd is op wetenschappelijke inzichten en gebruik maakt een beproefde methodiek. CtC biedt de gemeente een sturingsinstrument om prioriteiten te stellen aan welk aanbod je wilt inzetten en hoe je het moet inzetten. Het geeft de gemeente handvatten om gestructureerd subsidie te verlenen. Het samenwerken met de instellingen in een preventieteam, de preventieve aanpak en het gebruik van effectieve programma's zijn belangrijke motieven om met CtC aan de slag te gaan.

De motivatie van de politie om deel te nemen aan CtC is dat het aansluit bij de taak van de politie om de veiligheid in de wijk te creëren. Daarbij komt dat des te beter het preventieplan is, hoe beter de politie zich kan richten op hun kerntaak en de hulpverleningstaak kan afbouwen.

Een andere reden om deel te nemen is dat de instellingen binnen de gemeente bekend met elkaar worden. Het leidt ertoe dat de werkers elkaar gemakkelijker weten te vinden. "Het samen met elkaar werken aan de rode draad binnen je gemeente, aan die zaken waarover iedereen het eens is dat ze belangrijk zijn." Het voorgezet onderwijs is betrokken bij CtC nadat er een debat met de leerlingen en politici over veiligheid heeft plaatsgevonden. De school heeft veiligheid hoog in het vaandel en vindt dat deelname aan CtC bijdraagt aan de kwaliteit van het onderwijs. Een leerling die zich veilig voelt, studeert gemakkelijker en beter. De meerwaarde zal echter pas op langere termijn zichtbaar worden. Het CtC-traject loopt tot 2018, waarbij het terugdringen van gedragsproblemen van de jongeren waarschijnlijk over een aantal jaren pas gerealiseerd zal worden.

2.2 *Stuurgroep en preventieteam*

Stuurgroep

'De stuurgroep heeft de taak toe te zien op een goede invoering van de preventiemethodiek en het preventieteam te ondersteunen bij de uitvoeringsrol die zij hierin speelt. De stuurgroep besluit over de voortgang en eventuele noodzakelijke tussentijdse wijzigingen in het proces. Meer specifiek heeft de taak betrekking op:

- Beoordelen en bekrachtigen van voorstellen van het preventieteam (o.a. gemeenteprofiel en preventieplan).
- Beïnvloeden van beleid(swijzigingen) die mogelijk noodzakelijk zijn om het preventieplan uit te voeren.
- Zoeken naar financiële middelen om de uitvoering van het preventieplan mogelijk te maken.
- Bijdragen aan oplossingen voor geconstateerde obstakels en barrières.

Wat de samenstelling van de stuurgroep betreft, acht de gemeente het van belang dat de besluitvormers van de belangrijkste organisaties die betrokken zijn bij het preventiebeleid hier in zitting hebben. De stuurgroep uit de volgende leden:

- Gemeentelijke projectleider Veilig Opgroeien.
- Teammanager BJJ NWN.
- Directeur Ouder- en Kindzorg.
- Epidemioloog GGD.
- Directeur basisschool het Spectrum.
- Directeur Kraamzorg Delfland.
- Teamleider welzijn, gemeente Maassluis.
- Wethouder gemeente Maassluis.
- Directeur Stichting Kinder Opvang Maassluis (SKM).

(bron: www.maassluis.nl)

Om vanuit de gemeente voldoende gewicht te geven aan de stuurgroep is de wethouder voorzitter van de stuurgroep. De leden van de stuurgroep zijn tevreden over de samenstelling. Er zijn geen partijen die de leden missen. De politie en het voortgezet onderwijs zitten niet in de stuurgroep, maar wel in het preventieteam. Toch zou de deelname van de directeur voortgezet onderwijs mogelijk een aanvulling kunnen zijn. De stuurgroep komt twee tot drie keer per jaar bij elkaar. In het voorjaar van 2008 is de stuurgroep Veilig opgroeien gekoppeld aan de stuurgroep voor Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG). De samenstelling van beide stuurgroepen is voorlopig namelijk dezelfde. In 2009 is het integreren van beide stuurgroepen nog steeds de intentie, maar formeel nog geen feit. De gemeente Maassluis wil dit combineren met de start van het CJG. De stuurgroep wordt dan Regiegroep Jeugd.

Preventieteam

'Het preventieteam kan gezien worden als de uitvoeringsorganisatie die verantwoordelijk is voor het zorgvuldig doorlopen van de verschillende fasen en het uitvoeren van de daarbij behorende activiteiten. Het preventieteam heeft ondermeer de volgende taken:

- Bijdragen aan de totstandkoming van de risicoanalyse (onderzoek, gegevensverzameling, analyse en prioritering).
- Inventariseren en beoordelen van het aanbod in Maassluis.
- Opstellen van het gemeenteprofiel.
- Opstellen van het preventieplan.
- Ontwikkelen van een evaluatiemethodiek.
- Uitvoeren van de implementatie van het preventieplan.
- Betrekken en informeren van de 'achterban' en andere belanghebbenden.

Het preventieteam is samengesteld uit vertegenwoordigers van verschillende organisaties die werkzaam zijn op het terrein van jeugd en veiligheid. De vier domeinen die binnen Veilig Opgroeien onderscheiden worden (gezin, school, kinderen en jongeren, wijk) zijn in het preventieteam vertegenwoordigd.

In juni 2009 bestaat het team uit de volgende leden:

- Projectleider Veilig Opgroeien gemeente Maassluis.
- Directeur basisschool De Westhoek.
- Intern begeleider basisschool Het Spectrum.
- Directeur basisschool Kardinaal Alfrink.
- Zorgconsulent Careyn Kraamzorg.
- Coördinator peuterspeelzaalwerk + VVE, Stichting Kinderopvang Maassluis (SKM).
- Adjunct vestigingsdirecteur / teamleider bovenbouw Lentiz Kastanjecollege vmbo.
- Voorpostmedewerker Bureau Jeugd Zorg (BJZ).
- Coördinator Zorgadviesteam GGD Rotterdam Rijnmond.
- Interventiemedewerker team gezonde school GGD Rotterdam Rijnmond.
- Jeugdverpleegkundige Careyn Jeugd en Gezin.
- Jeugdcoördinator Rijnmond politie.
- Coördinator Jongerenwerk Welzijn E25.

Het preventieteam voert Veilig Opgroeien uit en geeft het project vorm. Het preventieteam is breed opgezet, bij de start zitten er twaalf mensen in. In 2008 zijn dit er elf, waarvan vier personen die vanaf de start deel uit maken van het preventieteam. In 2009 is het aantal gelijk gebleven, maar hebben zich enkele personele wisselingen voorgedaan. Na het opstellen van het preventieplan maakt de externe coach niet langer deel uit van het preventieteam. Formeel heeft de coach geen rol meer in Maassluis. Omdat eerder een goede verstandhouding is ontstaan, is de coach wel op informele basis beschikbaar voor vragen. De leden van het preventieteam zijn voornamelijk uitvoerende functionarissen. De projectleider is voorzitter van het preventieteam. Het preventieteam komt maandelijks bij elkaar. Deze frequentie zou in de uitvoeringsfase beperkt kunnen worden tot één keer per zes of acht weken.

Over de samenstelling van het preventieteam zijn de gesprekspartners tevreden. In 2008 worden twee partijen genoemd die er aan toegevoegd zouden mogen worden: iemand van jeugdplein¹ en iemand vanuit de sport of scouting. In 2009 bestaat deze wens nog steeds.

1. In de regio Rotterdam is de Jeugdzorg en Jeugdplein gesplitst. Jeugdzorg betreft de indicatie gerelateerde interventies, Jeugdplein gaat over de lichtere interventies.

De preventieteamleden ervaren de samenwerking als prettig, daarin is in de loop van de tijd niets veranderd. Het zijn gemotiveerde en idealistische mensen die hard werken om het preventieplan te realiseren. Iedereen is ook elke vergadering aanwezig, terwijl niet alle leden daarvoor de tijd krijgen van hun instelling. "Je ziet dat het echt leeft bij de mensen, dat ze de vergadering belangrijk vinden." Sommige leden komen er zelfs op hun vrije dag voor terug. Ook gaat het team wel eens uit eten. Een preventieteamlid merkt op (2008) dat de wijkorganisaties wat minder betrokken zijn. Dit hangt volgens hem samen met de keuze die is gemaakt om veel aandacht te besteden aan opvoedingsondersteuning.

De kennis en ervaring van iedereen zijn gebruikt om een samenhangend preventieplan te realiseren. Het preventieplan wordt dan ook goed gedragen. Een voormalig projectleider (2008) constateert wel 'dat het goed is om straks weer een nieuwe ronde (CtC-cyclus van vier jaar) in te gaan. Dat houdt mensen gemotiveerd en scherp en maakt het leuk'.

In de loop van de tijd bleek het lastig om enkele 'oudgedienden' en een aantal nieuwelingen op een lijn te krijgen. De oudgedienden voelden zich ervoor verantwoordelijk de kar te trekken, maar kenden zich tegelijkertijd een aantal privileges toe. Onderling was er soms wat wrijving. Dit vergt de nodige inspanningen van de projectleider.

Binnen het preventieteam bestaat er een werkgroep opvoedingsondersteuning. Deze groep begint de vergadering om 9.00 uur. Om 10.00 uur schuift de rest van het preventieteam aan. Deze werkgroep heeft zich in 2008-2009 vooral bezig gehouden met de praktische uitvoering van programma's. Daarnaast is er een groepje dat zich specifiek met Triple P (een opvoedingsprogramma, dat een dominante plek binnen Veilig Opgroeien heeft) bezig houdt. Eind 2008 hebben de bijeenkomsten van het preventieteam stil gelegen vanwege het ontbreken van een projectleider. Verschillende partijen dreigden af te haken. Op initiatief van een van de preventieteamleden heeft een gesprek met de stuurgroep en de wethouder plaatsgevonden om te bepalen wat de koers moest zijn. Dit preventieteamlid is waarnemend voorzitter geworden en een nieuwe projectleider is aangesteld per 1 april 2009.

Wisselingen

Beide commissies hebben te maken gehad met wisselingen. Dit waren vooral wisselingen van personen, en minder van organisaties. Dit heeft geen grote problemen veroorzaakt. Wel bleek het voor nieuwe leden soms moeilijk om de methode goed te snappen. Er is desondanks goed overgedragen en nieuwe leden doen actief mee. De projectleider is bijvoorbeeld eerst zelf met nieuwe leden gaan praten voordat ze deelnamen aan een bijeenkomst van het preventieteam.

Verhouding preventieteam – stuurgroep

In het preventieteam en de stuurgroep zijn grotendeels dezelfde organisaties vertegenwoordigd. Het onderlinge contact verloopt via de projectleider. Een preventieteamlid vertelt: 'Sommige zaken die besproken worden in het preventieteam, gaan naar de stuurgroep'. Maar we opereren redelijk onafhankelijk. We worden niet geremd of gehinderd in ons functioneren. Wat nu speelt is bijvoorbeeld de implementatie van allerlei ontwikkelingen en initiatieven. Bijvoorbeeld Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG), WMO, Jeugdraad. Dat loopt vooral via de stuurgroep. Ik heb het gevoel dat dat wel goed loopt'. Het preventieteam functioneert

nagenoeg autonoom. In 2008 speelt de vraag naar de precieze positie, rol, taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden van de stuurgroep. Dit is een van de onderwerpen van de tussenevaluatie² die Maassluis voor de zomer van 2008 uitvoert.

In 2009 blijkt dat de taken en bevoegdheden van de stuurgroep en het preventieteam op papier duidelijk omschreven zijn, maar dat het in de praktijk aan die duidelijkheid ontbreekt. Dit betreft vooral beslissingsbevoegdheden. Bijvoorbeeld: wie beslist over wat dient te gebeuren als de uitvoering van een programma niet loopt. Het preventieteam heeft de wens hier een meer sturende rol in te mogen vervullen. De stuurgroep komt onvoldoende tegemoet aan deze wens.

2.3 *Ambtelijke en bestuurlijke inbedding*

Het college van B&W heeft in 2004 ingestemd met de aanvraag van projectsubsidie bij de provincie Zuid-Holland. Het college heeft vanaf het begin positief tegenover het project gestaan. In het collegeprogramma van 2006 is 'Veilig Opgroeien' opgenomen en vormt een onderdeel van het integrale jeugdbeleid. In 2006 was het voornemen om vooral afstemming te zoeken rondom opvoedingsondersteuning. Dit is succesvol gebleken. Opvoedingsondersteuning vormt een centraal thema binnen Veilig Opgroeien. Verder is aansluiting gezocht met veiligheidsbeleid en onderwijsbeleid.

De wethouder is akkoord gegaan met de samenstelling van de stuurgroep en preventieteam. Rapportages vanuit de stuurgroep gaan ook naar het college, het wordt als erg zinvol gezien. Ook wordt de gemeenteraad in kennis gesteld van de voortgang en ontwikkelingen binnen het programma.

De projectleider is in de beginperiode aangesteld voor drie dagen per week. Later, tijdens de uitvoering van het preventieplan, is de functie teruggebracht tot twee dagen. De projectleider is tevens beleidsmedewerker jeugd. In de praktijk bleek deze functie niet altijd gemakkelijk te combineren (wat tijd betreft), maar de ambtelijke inbedding was er wel bij gebaat.

De verschillende gesprekspartners zijn het er gedurende de gehele periode dat CtC draait, over eens dat CtC zowel ambtelijk als bestuurlijk onverminderd goed is ingebed. Veilig Opgroeien sluit aan bij de ontwikkelingen rondom het Centrum voor Jeugd en Gezin en geen moment ter discussie gestaan. Het is (nog) niet zo dat de CtC-systematiek zover is doorgevoerd dat de sturende potentie ervan volledig tot ontwikkeling is gekomen. Sommigen zien die potentie, maar in de praktijk beschouwen de meesten CtC niet als een sturend beleidsprogramma. Veilig Opgroeien heeft zich volgens zeggen ontwikkeld als de uitvoerende tak van het preventieve jeugdbeleid. Het een programma 'waar rekening mee wordt gehouden. De naamsbekendheid is groot'. De relatie met andere beleidsinitiatieven is eveneens onderwerp van de tussenevaluatie die Seinpost in het voorjaar van 2008 heeft uitgevoerd.

De vele ontwikkelingen die sinds 2008 gaande zijn, zoals rondom Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG), gemeentelijke organisatie sluitende aanpak (GOSA), zorgadviesteams (ZAT),

2. Van deze evaluatie is geen definitieve rapportage verschenen.

WMO, zijn aanleiding geweest voor de gemeente Maassluis om de infrastructuur van het Jeugdbeleid in kaart te brengen en om in samenwerking met de betrokken organisaties voorstellen te doen voor de toekomst. Dit zou bijvoorbeeld kunnen leiden tot een strategisch overleg Jeugd, waaronder een aantal werkgroepen hangen. In april 2009 is het voornemen een Regiegroep Jeugd te starten.

3 Doelstellingenstructuur

3.1 Operationele effectdoelstellingen

In het Gemeenteprofiel (2006) zijn keuzes gemaakt over welke oorzaken van probleemgedrag Maassluis wil aanpakken. Om tot een goede prioritering te komen van de factoren is gebruik gemaakt van:

- Onderzoeksresultaten: de scholierenenquête, het onderzoek van Tympaan.
- Gegevens van verschillende organisaties.
- Ervaringen van professionals.
- Algemene inzichten.

Bij de keuze is gelet op een aantal argumenten:

- Effectief (factoren die er in negatieve zin uitspringen).
- Efficiënt (het aantal risicofactoren beperken tot hooguit 3).
- Positionering (doe geen dingen waar anderen al mee bezig zijn).
- Haalbaarheid (richt je op risicofactoren waar resultaat te behalen is).

Deze analyse heeft geleid tot de selectie van drie risicofactoren en twee beschermende factoren. De stuurgroep en burgemeester en wethouders van Maassluis hebben ingestemd met de aanpak van de volgende vijf factoren.

Tabel 3.1 Geselecteerde risico- en beschermende factoren Maassluis

RISICOFACTOREN	BESCHERMENDE FACTOREN
DOMEIN GEZIN <ul style="list-style-type: none"> • Problemen van ouders met managen van hun gezin • Houding van ouders die probleemgedrag bevordert 	<ul style="list-style-type: none"> • Gezonde opvattingen en duidelijke normen binnen het gezin
DOMEIN SCHOOL <ul style="list-style-type: none"> • Leerachterstanden, beginnend op de basisschool 	
DOMEIN KINDEREN EN JONGEREN ³	<ul style="list-style-type: none"> • Gezonde opvattingen en duidelijke normen binnen de vriendengroep

3. Met het domein Kinderen en Jongeren en het domein Individu / Jeugd worden dezelfde domeinen bedoeld. De benaming ervan wordt door elkaar gebruikt.

Binnen het domein gezin is gekozen voor twee risicofactoren. Maassluis scoort slecht op 'problemen met gezinsmanagement' evenals op 'ouders die probleemgedrag bevorderen door hun houding'. De professionals zijn van mening dat hier wat aan de hand is en ondersteunen deze analyse. Door het gezinsmanagement en de houding van de ouders op te pakken doorbreek je een vicieuze cirkel waarbij men in een vroeg stadium kan ingrijpen. Het goed functioneren is immers van groot belang voor de maatschappij (Preventieplan, 2006, p. 18).

Wat betreft het domein school zijn er aantoonbaar problemen als het gaat om leerachterstanden. Deze factor is gekozen mede door de veronderstelling dat als kinderen beter functioneren op school de binding ermee automatisch verbeterd.

In domein kinderen springen er geen risicofactoren uit. Aan deze factoren besteedt Maassluis dan ook geen aandacht. Hetzelfde geldt voor het domein wijk. Op deze terreinen wordt er de voorkeur aan gegeven om te werken aan beschermende factoren namelijk 'gezonde opvattingen en duidelijke normen binnen het domein gezin', en 'gezonde opvattingen en duidelijke normen binnen het domein individu/jeugd'. Het preventieteam heeft ervoor gekozen voor deze beschermende factoren omdat deze beïnvloedbaar zijn.

De algemene effectdoelstelling is 'het naar beneden krijgen van de risicofactoren' (Preventieplan, 2006, p.17). Het streven daarbij is om niet boven het gemiddelde van de Gemeentes that Care steden (de zogeheten CtC-baseline) uit te komen. Daarnaast is het doel om de beschermende factoren omhoog te krijgen. Meten of dit lukt, zal in eerste instantie via het scholierenonderzoek gaan. Per factor is vervolgens preciezer aangegeven wat de doelstelling is. Vervolgens is per interventie aangegeven welk doel wordt nagestreefd. Dit is soms gekwantificeerd, soms niet. In een aantal gevallen is aangegeven hoe na te gaan of deze doelstellingen bereikt zijn, maar vaker niet.

Uit gesprekken in 2008 blijkt dat de doelstellingen niet echt meer ter sprake zijn gekomen nadat ze zijn vastgesteld in het preventieplan. De doelstellingen die daarin zijn geformuleerd, zijn omgezet in acties en deze worden momenteel uitgevoerd. Iedereen blijft binnen de lijnen van het preventieplan. Wel is het belang van evaluatie benadrukt: 'We moeten kijken of de doelstellingen die we destijds formuleerden nog actueel zijn.'

3.2 *Operationele procesdoelstellingen*

In 2006 zijn uit het gemeenteprofiel enkele conclusies getrokken die gebruikt zijn als input voor het vaststellen van het preventieplan.

1. Een lokale beleidsdoelstelling is verbeteren van de signalerings- en doorverwijsfunctie.
2. Het realiseren van transparante samenwerking tussen de instellingen.
3. Een breed aanbod ontwikkelen op het terrein van opvoedingsondersteuning (minder eenzijdig, lacunes opheffen).
4. Het programma-aanbod dat ontwikkeld wordt, moet gericht zijn op zowel het jonge kind als gezinnen waarbij problemen zich voordoen op latere leeftijd van het kind.
5. Meer werken met effectief gebleken programma's.
6. Het bereik moet verbreed worden. Het aanbod is te specifiek gericht op bepaalde doelgroepen terwijl het een generiek aanbod moet zijn.

7. Bereik moet vergroot worden, te weinig gezinnen en kinderen worden nu bereikt.
8. Structureel uitwisselen van informatie en gezamenlijk actie ondernemen door de instellingen.
9. Het maken van een kwaliteitsslag.

(Notitie Stand van zaken 2006)

Deze procesdoelstellingen zijn inderdaad terug te vinden bij de uitwerking van de aanpak van de risicofactoren in het preventieplan. Vooral de signaleringsfunctie heeft in het preventieplan nadrukkelijk de aandacht gekregen. Ook het aanbod op opvoedingsondersteuning en de aandacht voor gezinnen is toegenomen volgens het preventieplan. Het vergroten en verbreden van het bereik is ook terug te vinden in de doelstellingen in het preventieplan. Het aantal effectieve programma's is beperkt toegenomen. Vier van de 26 programma's staan in de CtC-gids, waarvan er één nieuw is. Met de andere drie programma's die in de CtC-gids staan werd al gewerkt in Maassluis (zie ook 4.2).

Tijdens een interview met de vertegenwoordiger van de gemeente Maassluis en de waarnemende projectleider (maart 2009) wordt door hen beaamd dat de eerste vier doelstellingen gerealiseerd zijn. De instellingen hebben onderling meer zicht gekregen op elkaar. De gemeente vangt nu meer signalen op van de instellingen. Het werken met effectieve programma's is lastig gebleken, omdat er weinig van deze programma's beschikbaar zijn. De zesde procesdoelstelling is deels bereikt. De indruk bestaat dat de mensen die de programma's echt nodig hebben, niet bereikt worden. Of het bereik vergroot is (7), is lastig te bepalen, omdat gegevens van voor de tijd van CtC nauwelijks beschikbaar zijn. De uitvoering van het preventieplan heeft bijgedragen aan het realiseren van de laatste twee doelstellingen.

3.3 *Beleidsdoelstellingen*

De doelstelling van Veilig opgroeien in Maassluis sluit aan bij de doelen van het gemeentelijk jeugdbeleid, onderwijsbeleid en veiligheidsbeleid: het voorkomen van problemen bij jongeren (Preventieplan, 2006, p.5). Concreet genoemd zijn de doelstellingen:

- Betere samenwerking.
- Werken met effectieve programma's.

Door de preventieve activiteiten wordt de veiligheid in de wijken verhoogd. Uit de daling van de jeugdcriminaliteitscijfers van jeugdigen zal moeten blijken of deze doelstelling is gerealiseerd (scholierenonderzoek en criminaliteitscijfers).

Betrokkenen constateren tijdens de uitvoering van het preventieplan dat in de praktijk de samenwerking tussen verschillende instellingen verbeterd is. Ze weten elkaar steeds beter te vinden.

3.4 *Hoofddoelstelling*

De doelstelling van CtC / Veilig Opgroeien in Maassluis is het ontwikkelen en uitvoeren van een gebiedgericht preventiebeleid waarmee effectief gewerkt kan worden aan het voorko-

men van probleemgedrag bij kinderen en jongeren. Enerzijds gaat het om het krijgen van een beter en grondiger inzicht in de achtergronden en ontstaansredenen van het probleemgedrag. Anderzijds gaat het om het creëren van samenhang in het beleid en de werkzaamheden van de organisaties die zich direct en indirect bezighouden met kinderen en jongeren. (Preventieplan, 2006, p.5)

3.5 *Afgeleide of bijkomende doelstellingen*

Er zijn geen afgeleide of bijkomende doelstellingen geformuleerd.

3.6 *Hoe gemeten*

In het preventieplan is een apart hoofdstuk gewijd aan monitoren en evaluatie. Maassluis ziet het als 'onlosmakelijk deel van de opgave' (Preventieplan, 2006, p.90) om het bereik en de effectiviteit van de inspanningen in kaart te brengen. 'Alleen door een kwalitatief goede evaluatie kan immers aantoonbaar worden gemaakt of daadwerkelijk resultaat gehaald wordt ten aanzien van de doelen voor het probleemgedrag, de risicofactoren en de beschermende factoren en het programmatisch werken'. Er worden drie niveaus van evaluatie onderscheiden: op programmaniveau, op voorzieningenniveau en op gemeenteniveau.

Tabel 3.2 *Overzicht monitoring en evaluatie Veilig Opgroeien Maassluis*

EVALUATIE	RITME	DOOR	RAPPORTEREN AAN	RESULTAAT TBV.
Programmaniveau (Evaluatie van programma's)	Afhankelijk van looptijd, maar in ieder geval elk jaar	Uitvoerde organisaties	Opdrachtgever (gemeente) en preventieteam	Beoordeling effectiviteit (bijdrage aan doelstellingen tav risico- en beschermende factoren)
Voorzieningen-niveau (Evaluatie van voorzieningen)	Jaarlijks	Betreffende organisaties	Preventieteam	Bijstellen inzet in relatie tot algemene uitgangspunten preventie (doelgroep, bereik etc.)
Gemeenteniveau (evaluatie van Preventieplan o.a. via scholieren-onderzoek)	3-4 jaar (echte resultaten zijn echter pas na 10-15 jaar zichtbaar)	Projectcoördinator Veilig Opgroeien en preventieteam	Stuurgroep Veilig Opgroeien en College van B&W	Bijstellen gehele preventieprogramma

(Bron: Preventieplan 2006, p. 91)

Over het daadwerkelijk uitvoeren van registratie en evaluatie zijn door de gemeente in de uitvoeringsovereenkomsten met de instellingen prestatieafspraken gemaakt. De indruk bestaat bij een stuurgroep lid dat de instellingen het belang van het registreren wel zien, maar dat het ze veel tijd kost.

Een voormalige projectleider heeft zelf een aanzet gedaan om een monitorsysteem op te zetten voor de evaluatie van programma's en daarvoor ook evaluatieformulieren ontwikkeld. Dit maakte onderdeel uit van een breder registratiesysteem voor het hele jeugdbeleid. 'Ik wilde dat combineren.' Ze merkt verder op: 'De registratie voor cursussen, dat loopt wel. Voor andere interventies is niks ontwikkeld. Instellingen moesten sowieso beter gaan registreren. Er was wel wat weerstand, maar dit was niet specifiek voor CtC. Het kost tijd. Maar ook als men wel wil, is soms de administratie niet op orde. De GGD levert het altijd goed aan. De registratie bij de scholen laat te wensen over. Dit moet verbeterd worden'.

In 2009 merkt de waarnemende projectleider op dat het aantal deelnemers aan de cursussen bekend is. Effectonderzoek naar programma's vindt niet plaats. Evaluaties worden wel uitgevoerd. Deze zijn echter slecht beperkt beschikbaar. De formulieren worden wel ingevuld, maar komen niet altijd op de juiste plek terecht. De projectleider zou deze formulieren moeten verzamelen. De waarnemende projectleider heeft in 2008 en 2009 de bewaking van de voortgang van de programma's gemist. Hiervoor is vanwege de beperkte beschikbaarheid van een projectleider geen tijd geweest.

Effecten zichtbaar via scholierenenquête

De tweede scholierenenquête is afgenomen begin 2009. Verschillende betrokkenen hebben bedenkingen geuit bij de resultaten van het scholierenonderzoek. De eerste bedenking heeft betrekking op de periode waarbinnen resultaten te verwachten zijn: 'Je kunt niet binnen drie of vier jaar al resultaten zien. Je gaat pas na tien tot twaalf jaar iets zien.' Een tweede bedenking betreft de vergelijkbaarheid van de gegevens. In Maassluis is in oktober 2004 de oorspronkelijke CtC enquête afgenomen. In 2009 is de CtC enquête in de GGD monitor geïntegreerd. Deze wordt vierjaarlijks afgenomen. De vergelijkbaarheid is het geding om twee redenen: de CtC-enquête werd onder alle 12 tot 18 jarigen afgenomen, de GGD-monitor alleen bij 15/16 jarigen. Daarnaast zijn niet alle vragen hetzelfde.

Realisatie doelstellingen

Een preventieteamlid (onderwijs) geeft aan dat in 2008 geen aandacht besteed is aan het na-gaan of CtC-doelstellingen gerealiseerd worden. In 2009 constateert de projectleider dat de samenwerking met het onderwijsveld nog moeizaam is. Winst is dat de leden van het preventieteam elkaar beter kennen en elkaar weten te vinden. Ook stelt zij dat doordat Maassluis al enige jaren met CtC werkt, zaken ontwikkeld zijn die anders in 2009 voor het CJG ontwikkeld zouden moeten worden. De programmering van het preventieve jeugdbeleid is beter ingekaderd. Wijzelf hebben wel enige data-analyses verricht. De resultaten worden hieronder weergegeven. In onze evaluatie zijn alleen de vergelijkbare scores tussen beide onderzoeken meegenomen.

Geweld en jeugddelinquentie

Van de gewelds- en delinquentieindicatoren uit het CtC-onderzoeken konden vijf indicatoren met elkaar worden vergeleken. Het wapengebruik onder jongeren nam significant af evenals Deelname Vechtpartij en Iets op straat Vernielen.

Tabel 3.3 *Verskil in geweld en jeugd-delinquentie tussen 2005 en 2008*

Probleemgedrag	2005	2008	Verskil	Effectsize	BI 95%
Neemt wapen mee	0,09	0,05	-0,04***	-0,19	-0,08/-0,01
Deelname vechtpartij	0,28	0,15	-0,13***	-0,32	-0,19/0,08
Iemand in elkaar slaan	0,20	0,16	-0,04	-0,10	-0,09/0,02
Iets op straat vernielen	0,18	0,13	-0,05**	-0,15	-0,10/0,00
Iets op school stelen	0,08				
Heling gestolen spullen	0,01	0,03	0,02	0,11	0,00/0,04

*sig.1 **sig.05 ***sig.01

Alcohol en drugsgebruik

Van de indicatoren op het gebied van alcohol- en drugsgebruik valt op dat het alcoholgebruik (afgelopen maand) significant is afgenomen met 21%. Roken en softdrugsgebruik namen ook af, maar hier waren de verschillen niet significant.

Tabel 3.4 *Verskil in rookgedrag en alcohol- en softdrugsgebruik tussen 2005 en 2008*

Gedraging 2005	2008	Verskil	Effectsize	BI 95%	
Roken (maand)	0,11	0,09	-0,02	-0,06	-0,06/0,02
Roken veel					
Alcohol (maand)	0,44	0,21	-0,23***	-0,50	-0,29/-0,17
Alcohol veel					
Softdrugs (maand)	0,04	0,03	-0,01	-0,08	-0,04/0,01

*sig.1 **sig.05 ***sig.01

Risicofactoren en beschermende factoren

Tabel 3.5 *Twee keer gemeten risicofactoren*

Risicofactoren	2005	2008	Significantie verschil	Effectsize	BI 95%
<i>Geschiedenis van Probleemgedrag</i>	0,23	0,19	**	-0,07	-0,21/0,07
Problemen met gezinsmanagement (Gezin)	1,29	0,71	***	-0,96	-0,76/1,16
<i>Conflicten in het gezin</i>	0,90	0,67	***	-0,38	-0,24/-0,44
Houding betrokkenheid ouders					
Leerachterstanden (School)	1,16	1,41	***	0,42	0,27/0,56
<i>Vervreemding en opstandigheid (Kinderen en jongeren)</i>	1,09	1,17	*	0,12	-0,02/0,26
<i>Positieve houding drugs en alcohol</i>	0,62	0,57		-0,07	-0,21/0,08
<i>Positieve houding antisociaal gedrag</i>					
<i>Omgang vrienden die alcohol en drugs gebruiken</i>					
<i>Omgang vrienden die antisociaal gedrag vertonen</i>					
<i>Weinig binding met de wijk (Wijk)</i>	0,87	0,86		-0,01	-0,15/0,13
<i>Gebrek aan organisatie in de wijk</i>	0,66	0,64		-0,03	-0,17/0,11
<i>Maatschappelijke normen die pg bevorderen</i>	1	1,03		0,05	-0,1/0,19

*sig.1 **sig.05 ***sig.01

De gemeente Maassluis heeft op drie risicofactoren geïntervenieerd: *Problemen met gezinsmanagement, Houding en betrokkenheid ouders en Leerachterstanden op school*. *Problemen met gezinsmanagement* zijn significant afgenomen en *Leerachterstanden* daarentegen zijn significant toegenomen. De scores op *Houdingen en betrokkenheid ouders* van de twee metingen konden niet met elkaar worden vergeleken. *Geschiedenis van Probleemgedrag en Conflicten in het gezin* namen ook significant af. Op de andere risicofactoren die konden worden gemeten zien we in het algemeen afnames maar de verschillen tussen beide metingen zijn niet significant.

Tabel 3.6 Twee keer gemeten beschermende factoren

Beschermende factoren	2005	2008	Significantie verschil	Effectsize	BI 95%
<i>Binding (Gezin)</i>	2,22	2,41	0,19***	0,37	0,220/0,52
<i>Mogelijkheden positieve betrokkenheid</i>	2,22	2,16	-0,06	-,010	-0,24/0,04
<i>Beloningen voor positieve betrokkenheid</i>	2,20	2,34	0,14***	0,21	0,06/0,35
Gezonde opvattingen en duidelijke normen ouders					
<i>Mogelijkheden positieve betrokkenheid (School)</i>	1,66	1,64	-0,02	-0,03	-0,17/0,11
<i>Beloningen positieve betrokkenheid</i>	1,66	1,76	0,12**	0,16	0,02/0,3
Gezonde opvattingen en duidelijke normen (Kinderen en jongeren)					
<i>Religie</i>	1,51	1,77	0,26***	0,53	0,39/0,68
<i>Mogelijkheden positieve betrokkenheid (Wijk)</i>	0,88	1,41	0,53***	0,47	0,33/0,62
<i>Beloningen positieve betrokkenheid</i>	1,36	1,39	0,03	0,04	-0,1/0,18

*sig.1 **sig.05 ***sig.01

In Maassluis zien we significante toenames op geprioriteerde beschermende factor *Gezonde opvattingen en duidelijke normen (Kinderen en jongeren)*. De andere geprioriteerde factor (*Gezonde opvattingen en duidelijke normen ouders*) kon niet over beide jaren worden vergeleken. De meeste beschermende factoren laten toenames zien waar *Binding, Beloningen voor positieve betrokkenheid (Gezin), Beloningen positieve betrokkenheid (School)* en *Religie* significant zijn toegenomen.

4 *Aanpak*

CtC kent een duidelijk gefaseerde aanpak die ook in Maassluis is doorlopen. Sinds de start van Veilig Opgroeien in 2004, is in oktober van dat jaar het scholierenonderzoek uitgevoerd en is begonnen met het opstellen van het gemeenteprofiel. Hierin 'wordt getracht vanuit verschillende invalshoeken een samenhangend beeld te geven van de situatie rond jongeren in Maassluis' (Gemeenteprofiel, p.1). Het gemeenteprofiel maakt probleemgedrag van jongeren inzichtelijk. Een volgende stap is het in kaart brengen van mogelijke oorzaken van het ontstaan van probleemgedrag (risicoanalyse). Op basis van deze analyse is een keuze gemaakt voor drie risicofactoren en twee beschermende factoren. En derde stap die gezet is, is het maken van een sterkteanalyse: welke activiteiten en programma's zijn al aanwezig in Maassluis die bijdragen aan de vermindering van risicofactoren en de versterking van beschermende factoren. De laatste stap is het confronteren van de 'vraag' met het 'aanbod', ofwel strookt de huidige aanpak met de specifieke jeugdproblematiek waarvan in Maassluis sprake is. Bovenstaande heeft zijn weerslag gekregen in het Gemeenteprofiel (maart 2006). Het gemeenteprofiel vormt de basis voor het preventieplan. Dit preventieplan is verschenen in september 2006. Hierin is de aanpak van de risico- en beschermende factoren uitgebreid beschreven.

Twee van de drie risicofactoren bevinden zich in het domein Gezin. Daarmee is de aanpak in Maassluis erg gericht op het gezin. Deze risicofactoren zijn het meest uitgewerkt en hieronder vallen de meeste programma's en interventies. Opvoedingsondersteuning heeft een centrale plek binnen Veilig Opgroeien. In Maassluis is ervoor gekozen te werken met het programma Triple P⁴. Dit vormt het hart van het preventiebeleid in Maassluis, maar staat niet in de CtC-gids. Het grootste deel van de programma's richt zich op (ouders van) jonge kinderen.

Bij de keuze voor de verschillende programma's en interventies bleek de CtC-gids niet altijd toereikend. Niet voor alle problemen biedt de CtC-gids een oplossing. Een tweede punt is dat 'men doorgaat met wat men al deed'. Niemand is tegen het effectiviteitsdenken, maar de coach vraagt zich af of er in de praktijk niet te snel concessies gedaan worden. Wellicht dat er soms te weinig stil is gestaan bij de vraag 'doen we het op de goede manier?'

4. Volgens een van de preventieteamleden is er momenteel veel discussie over Triple P. 'Deze methodiek is vanuit Australië via het NJI naar Nederland komen overwaaien. Maar het is erg tegengevallen. Sommigen zijn de in de cursus vastgelopen (cursusmateriaal in het Engels, cursisten voelden zich niet altijd serieus genomen) en het stokt nu een beetje. Men beraad zich nu: gaan we hier mee verder? Het landt niet in de organisaties die ermee zouden moeten werken. Het zou moeten werken als een olievlek, maar dat doet het niet.'

4.1 *Preventieplan*

Uit het gemeenteprofiel blijkt dat de programma's die aangeboden worden in het domein Gezin, als eenzijdig worden ervaren. Het is beperkt tot bepaalde doelgroepen en een gestructureerd aanbod ontbreekt. Bijvoorbeeld het programma Opvoeden Zo wordt door verschillende organisaties voor verschillende doelgroepen aangeboden, waarbij de nadruk ligt op Turkse ouders, terwijl deze een klein deel uitmaakt van de bewoners van Maassluis. Het bereik van de ouders is laag.

Wat betreft het aanbod dat gericht is op de houding van de ouders die probleem gedrag bevordert, wordt geconstateerd dat er een grote lacune is. Het bestaande aanbod richt zich voornamelijk op huiselijk geweld.

Van de programma's in het domein school was er maar één programma die ook in CtC-gids genoemd wordt. Het programma 'VVE' wordt wel in alle peuterspeelzalen, kinderdagverblijven en basisscholen aangeboden.

Op het gebied van gezonde opvattingen en duidelijke normen binnen het gezin was er in Maassluis geen aanbod. Voor dezelfde beschermende factor binnen het domein individu/jeugd is er wel een aanbod. Maar de vraag is of dit aanbod op dit moment daadwerkelijk werkt aan de beschermende factor. Verder is het aanbod niet voor iedere jeugdige beschikbaar. Het effectief gebleken aanbod richt zich voornamelijk op het voortgezet onderwijs, terwijl men vanuit de preventiegedachte vooral problemen zo vroeg mogelijk wil voorkomen en dus eigenlijk wil richten op de jongere kinderen.

In het Preventieplan is de aanpak van de risico- en beschermende factoren uitgebreid weergegeven. De aanpak van elke factor is uitgewerkt aan de hand van de volgende onderwerpen:

- Een uiteenzetting van wat de factor inhoudt en waarom Maassluis het belangrijk vindt er aan te werken.
- Doelstelling (wat willen we bereiken).
- Doelgroep (op wie richten we ons).
- Resultaten sterkteanalyse ((lacunes in) bestaand aanbod).
- Signalering/toeleiding (door wie en hoe dient de signaleringfunctie te worden vervuld).
- Wat gaan we doen?

In de paragraaf 'wat gaan we doen?' staat telkens een overzicht van zowel bestaande als nieuwe programma's/interventies. Elke interventie wordt beschreven en daarbij wordt ook een voorstel gedaan voor de concrete invulling aan de hand van de onderdelen: wat, wie, hoe, wanneer en kosten.

Het aanbod is meer gestroomlijnd, vooral rondom opvoedingsondersteuning.

4.2 *Inzet programma's*

Per risico- en beschermende factor is uiteengezet welke programma's/projecten en cursussen zijn ingezet om de betreffende factor aan te pakken en naar beneden (risicofactor) of omhoog (beschermende factor) te krijgen. In onderstaande tabel zijn alle programma's uit het preventieplan opgenomen.

Tabel 4.1 Risicofactoren Programma's

		Verantwoorde deijkje organisatie	Bestaand / nieuw	2006	2007	2008	2009	In CtC gids
GEZIN								
Problemen met gezinsmanagement	1. Pedagogisch spreekuur	BJZ, OKZ	B		X	X		-
	2. Schoolmaatschappelijk werk	BJZ/basis-scholen	B		X	X		-
	3. Opvoeden & Zo	GGD	B		X	X	X	Ja ⁵
	4. Beter omgaan met pubers	GGD	B		X	X	X	Ja
	5. Huiskamerbijeenkomsten		B		X	X	X	-
	6. Triple P: niveau 1,2,3 ⁶	gemeente en alle betrokken instellingen ⁷	N		X	X		-. ⁸
	7. Coaching aanstaande ouders	OKZ, Kraamzorg Delftland	N		X	X ⁹	X	-
	8. Als je pas een baby hebt	OKZ, Kraamzorg Delftland	N		X	X	X	-
	9. Peuter in zicht	OKZ,SKM	N		X	X	X	-
	10. Opvoedingsondersteuningskaart voor professionals en ouders	gemeente	N		X	¹⁰		-
Ouders die probleemgedrag bevorderen	11. Let op de kleintjes	Riagg, steunpunt huiselijk geweld, MDNW, BJZ	B					-. ¹¹
	12. Homeparty's	Bouman GGZ	N			X	X	-
RISICOFACTOREN PROGRAMMA'S								
		Organisatie	Bestaand	2006	2007	2008	2009	In CtC gids
SCHOOL								
Leerachterstanden beginnend op basisschool	13. VVE	SKM	B	X	X	X	X	-
	14. Sociale vaardigheids-trainingen basisonderwijs	Basisscholen, BJZ	B	X	X	X*	X*	-
	15. Vreedzame school	Kardinaal Alfrinkschool	B	X		X	X	-
	2. School maatschappelijk werk	Zie eerder	B		X			-
	16. Centrale opvang	Centrale opvang	B	X	X			-

5. 'Opvoeden Zo!' staat in de gids. Opvoeden & Zo is hierop gebaseerd en de werkzame ingrediënten komen er in terug.
 6. In 2007 is gestart met de uitvoering van Triple P. Niet alle onderdelen zijn al uitgevoerd in 2007.
 7. SKM, Westhoek, Kardinaal Alfrinkschool, OKZ, GGD, BJZ, later eventueel huisartsen/doktersassistenten.
 8. Triple P staat niet in de CtC-gids, maar 'is evidence-based buiten Nederland. Nederlands onderzoek loopt nog. De voorlopige resultaten zijn echter zeer positief. (E-zine Jeugdzorg, 16-06-06)' (Preventieplan, p. 34)
 9. Niet plaatsgevonden vanwege te weinig aanmeldingen
 10. Verkorte opgroeiwijzer uitgebracht
 11. Voor de risicofactor 'Ouders die probleemgedrag bevorderen' staan geen programma's in de gids.
- * bij goede resultaten

Vervolg Tabel 4.1 Risicofactoren Programma's		Organisatie	Bestaand	2006	2007	2008	2009	In CtC-gids
SCHOOL								
	17. Mediakamer	gemeente, basisscholen, SKM, bibliotheek	N	X	X ¹²	Id.2007		-
	18. Ouder betrokkenheid	Basisscholen, OKZ, GGD, SKM	N	X	X			-
	19. Ouderkamers / koffieochtenden	Basisscholen, OKZ, GGD, SKM	N	X	X			-
BESCHERMENDE FACTOREN								
PROGRAMMA'S								
GEZIN								
Gezonde opvattingen en duidelijke normen	6. Triple P (mediacampagne)	gemeente	N		X groen	X? groen	X? Groen	- ¹³
	20. Gezonde school en Genotmiddelen	basisscholen en scholen voor voortgezet onderwijs	N		X rood	X groen	groen	Ja
KINDEREN EN JONGEREN								
Gezonde opvattingen en duidelijke normen	21. Buiten op straat spelen		B					-
	22. Schooladoptieplan Doe Effe Normaal		B					Ja
	15. Vreedzame school		B					-
	23. Pak je kans		B					-
	24. Loving me loving you		B					-
	25. Maatschappelijke stages		B					-
	20. Gezonde school en genotmiddelen		N					Ja
	26. We hadden toch een afspraak		N					-

Bovenstaand overzicht is ontleend aan het Preventieplan (2006) en een overzicht van de uitvoering van programma's. Een aantal programma's is ingezet voor het bestrijden dan wel bevorderen van verschillende factoren. Verder blijkt het aantal programma's te zijn toegenomen ten opzichte van vóór het opstellen van het preventieplan. Precies de helft van het aantal programma's, dertien van de 26, is nieuw. Het aantal effectieve programma's is beperkt toegenomen. Vier van de 26 programma's staan in de CtC-gids, waarvan er één nieuw

12. Ontwikkeling wel gestart.

13. Zie voetnoot 5.

is. Met de andere drie programma's die in de CtC-gids staan werd al gewerkt in Maassluis. Het overgrote merendeel van de programma's is uitgevoerd volgens de planning. Omdat een deel van de programma's bestaande programma's betreft, heeft de waarnemende projectleider gemerkt dat het enige tijd in beslag nam, voordat de preventieteamleden, maar ook de stuurgroepleden zich ervan bewust werden dat Veilig Opgroeien niet iets geheel nieuws was.

Het voornemen was om zoveel gebruik te maken van programma's die in de CtC-gids staan en waarvan gebleken is dat ze effectief zijn. Maar de gids blijkt niet voldoende te bieden. Vooral voor 0-2 jarigen is er weinig aanbod van 'bewezen effectieve programma's'. Er zijn verschillende nieuwe wetenschappelijk onderbouwde programma's zoals triple-P, Stevig Ouderschap. De resultaten van wetenschappelijk onderzoek naar bijvoorbeeld Triple P zijn nog niet bekend en vooralsnog is daarom onduidelijk of dit programma ook daadwerkelijk 'evidence-based' is.

In tabel 3 worden per risicofactor kernorganisaties benoemd die verantwoordelijk zijn om de factoren aan te pakken. Maassluis onderscheidt naast kernorganisaties echter nog twee andere typen organisaties:

- Signalerende organisaties: organisaties die een rol spelen als signaleerder.
- Vindplaats organisaties: organisaties die veel de met de doelgroep in contact komen en ze daardoor goed kunnen doorverwijzen naar het aanbod. In het preventieplan worden deze organisaties per factor in beeld gebracht.

Over de stand van zaken van de uitvoering van het preventieplan is in mei 2008 onvoldoende informatie beschikbaar¹⁴. Uit de interviews is de indruk ontleend dat niemand daar goed zicht op lijkt te hebben. Door de wisseling van de projectleider begin 2008 is het vervaardigen van de tussenevaluatie met daarin informatie over de voortgang van de verschillende programma's blijven liggen. Voor de zomer van 2008 is deze informatie beschikbaar¹⁵. Deze informatie, aangevuld met informatie van de huidige projectleider (werkzaam sinds april 2009) is verwerkt in bovenstaande tabel.

Over het bereik van de diverse programma's is sinds 2008 informatie beschikbaar. De gegevens zijn echter te onvolledig om een vergelijking met het bereik van eerdere jaren te maken. Een vergelijking met het beoogde bereik zoals geformuleerd in het preventieplan is slechts op onderdelen mogelijk. We hebben er daarom voor gekozen dit niet weer te geven in deze rapportage, omdat het een onvolledig beeld oplevert dat waarschijnlijk geen recht doet aan de werkelijkheid.

4.3 Tijdsfasering

In Maassluis zijn fase 1 tot en met 4 afgerond en bevindt zich in fase 5: de uitvoering van het preventieplan. In het voorjaar van 2009 heeft opnieuw een scholierenonderzoek plaats ge-

14. Een preventieteamlid uit het onderwijs weet bijvoorbeeld niet precies welke programma's uit het preventieplan op zijn school worden uitgevoerd.

15. De tussenevaluatie is in opdracht van de gemeente Maassluis uitgevoerd door Seinpost.

vonden. Het CtC scholierenonderzoek is geïntegreerd in de GGD-jeugdmonitor. In klas 1 en 3 van de middelbare scholen is de enquête afgenomen. Eind april 2009 is de rapportage beschikbaar. Deze resultaten worden naast het huidige preventieplan gelegd om te bezien of de bestaande programma's moeten worden behouden. Zijn de beschreven items en de bijpassende inzet nog adequaat gezien de ontwikkelingen in de risico- en beschermende factoren en de scores op de probleemgebieden? Het huidige preventieplan richt zich vooral op jonge kinderen. Zeker is wel dat er meer aandacht komt voor de oudere groep jongeren. Signalen van diverse betrokken professionals wijzen erop dat alcohol- en drugsproblematiek in het oog springt. De evaluatie van het preventieplan vindt op het moment van schrijven van deze rapportage plaats en er wordt gewerkt aan een nieuw preventieplan. Naar verwachting is dit eind 2009 gereed.

5 *Proces*

5.1 *Betrokkenheid organisaties*

Draagvlak bij betrokken organisaties

Bij de start van CtC in 2004 is de eerste taak van de projectleider het creëren van een draagvlak onder de betrokken werkers en directies van instellingen en organisaties. Zij heeft verschillende presentaties gehouden voor de instellingen waarbij gelijk de houding en het draagvlak is getoetst. De instellingen die benaderd zijn voor deelname aan de stuurgroep en preventieteam zijn enthousiast en bereid om mee te werken om een langere termijn visie ten aanzien van preventie te ontwikkelen. Er zijn openbare discussies gehouden waar iedereen bij betrokken is. Het project is op 24 september 2004 officieel gestart door het houden van een jongerendebat op een van de scholen voor voortgezet onderwijs.

Het draagvlak bij de organisaties is goed, maar verschilt per instelling. De organisaties zijn ervan doordrongen dat de CtC-aanpak een goede manier van werken is. Iedereen is enthousiast. Maar tijd besteden aan CtC betekent dat je het niet anders kan inzetten. Het knelt soms dat het de instellingen veel tijd kost. Het hangt vaak ook af van individuele personen die enthousiast zijn. Ook twee jaar later, anno 2008, later zijn instellingen nog steeds enthousiast en gemotiveerd. Veilig Opgroeien heeft z'n plek te verworven. Binnen de gemeente is het draagvlak goed, mede door een enthousiaste wethouder.

Verwachtingen van betrokken organisaties

De instellingen verwachten vooral inhoudelijke resultaten van CtC: minder kinderen in de problemen. Tijdens de eerste fasen zijn de verwachtingen van de leden van het preventieteam hoog gespannen. Tijdens het opstellen van het preventieplan (2006) zijn de leden positief over de gang van zaken tot dan toe. De leden vragen zich af of het plan ook financieel haalbaar is en of men wil investeren. De intenties zijn goed, maar over de realisatie in de praktijk zijn betrokkenen minder zeker. Er is enige weerstand bij de instellingen. Hoe moet je de overlap in het aanbod aanpakken. Instellingen zullen niet zomaar hun aanbod opgeven. Daar moet je iets voor in de plaats stellen, anders doen ze niet mee. Sommige instellingen zeggen bij het opstellen van het preventieplan; als er geen extra geld komt doe ik niet meer mee. Volgens een stuurgroep lid zijn tijdens de uitvoering van het preventieplan, als er onvoldoende middelen waren, andere budgetten aangeroerd. 'Intern is altijd een oplossing gevonden'.

Daarnaast is een aandachtspunt het bereik van de ouders. 'Je kunt wel een aanbod creëren maar hoe zorg je ervoor dat het aanbod daadwerkelijk door de ouders en kinderen gebuikt wordt.' De opvoedingskaart (huis-aan-huis verspreid overzicht van aanbod voor ouders) die Maassluis heeft ontwikkeld is een belangrijk instrument geweest om meer ouders te bereiken. Een stuurgroep lid merkt op dat het bereiken van allochtone ouders een lastig punt is. Vanuit het diversiteitsbeleid van de gemeente zijn (vrouwelijke) ambassadeurs aangesteld die contact leggen met deze doelgroep. Zij kunnen ook het CtC-aanbod onder de aandacht brengen.

De ambitie voor de inhoud van het preventieplan in Maassluis was hoog. Het streven is een betere onderbouwing: waarom welke instellingen wat gaan doen, wat is de doelstelling, wat kost het en wat heeft prioriteit. Ook is er aandacht voor de signaleringsfunctie van de instellingen. Deze ambitie is waargemaakt. Het preventieplan is informatief en goed uitgewerkt. Als het preventieplan klaar is, is het de bedoeling dat de achterban van de leden van de stuurgroep en preventieteam geïnformeerd worden. Een bijeenkomst voor de medewerkers van instellingen heeft plaatsgevonden om het CtC-proces uit te leggen en wat CtC in de praktijk inhoudt.

Inbedding bij betrokken organisaties

Alle in het preventieteam betrokken instellingen leveren een concrete bijdrage aan de uitvoering van het preventieplan. Hoe dichterbij de werkvloer, des te minder besef er is van CtC. Dit is tijdens de uitvoering van het preventieplan zo gebeven. De consequenties van CtC op organisatieniveau zijn niet altijd even duidelijk. Of alle de instellingen daadwerkelijk consequenties verbinden aan het eigen handelen is wisselend. Sommige instellingen doen het heel goed en registreren nu bijvoorbeeld veel beter dan voorheen. De indruk bestaat (bij de coach) dat de voortgang afhankelijk is van gemotiveerde personen en is het nog te vroeg voor betrokken organisaties om ook op organisatieniveau consequenties aan te verbinden aan de 'CtC-manier-van-werken'. De voormalige projectleider constateert eveneens dat de inbedding bij de instellingen nog te wensen over laat. Maar binnen de gemeente is dit wel het geval 'en dat is nu ook belangrijker'. Een preventieteamlid (onderwijs) zegt hierover: 'Ik houd collega's op de hoogte, maar het leeft niet zo op terreinen waar we vooral actief zijn. Het preventieve werken moet nog groeien, voordat het naar het onderwijs toekomt. We gaan toch nog vooral reactief en curatief te werk en te weinig preventief. Straks krijg ik een andere functie binnen de school en kan ik CtC nadrukkelijker op de agenda zetten'. Kleine dingen zijn de laatste jaren wel veranderd, maar het is lastig om aan te geven wat de invloed van CtC is geweest. Hetzelfde preventieteamlid: 'In de afgelopen jaren zijn zorgcoördinatoren aangesteld, dit heeft ook met preventie te maken. Maar deze waren zonder CtC ook wel aangesteld.'

5.2 Verloop invoering, uitvoering en implementatie van CtC

In september 2006, na het vaststellen van het preventieplan, is de uitvoering ervan begonnen. Op dat moment is ook de eerste projectleider vertrokken. Een medewerker van het adviesbureau dat al betrokken was bij Veilig Opgroeien is een aantal maanden interim projectleider geweest. Begin 2007 is een nieuwe projectleider aan de slag gegaan. Zij vertrok begin 2008. Kort daarna heeft iemand die al nauw met de projectleider samenwerkte

het stokje overgenomen. Zij is een paar maanden ziek geweest en vervult nu een andere functie binnen de gemeente. In de loop van 2008 heeft een lid van het preventieteam de functie van projectleider tijdelijk waargenomen. Per 1 april 2009 is een nieuwe projectleider aangesteld. De periode waarin de uitvoering het preventieplan centraal stond (2006-2009), kenmerkt zich dus door veel wisselingen van projectleiding. De afspraken waren gemaakt, en iedereen is aan de slag, maar toch hebben de wisselingen enige vertraging en onduidelijkheid veroorzaakt. De CtC-structuur (preventieteam, stuurgroep) staat, maar is nog niet sterk genoeg om het hele proces zelf te dragen. Een projectleider blijkt nog echt nodig, aldus de coach. De meerwaarde zit in de gezamenlijkheid en het uitwisselen van ervaringen en dat is lastig geweest. Een belangrijk leerpunt: "een nieuwe projectleider is niet zo maar ingewerkt. Het vergt goede overdracht en begeleiding om je de CtC-systematiek goed eigen te maken."

Bevorderende en belemmerende factoren

Bevorderende factoren

- Het goede draagvlak, het preventieteam bestaat uit mensen die naar elkaar luisteren en respect voor elkaar hebben. De leden van het preventieteam zijn zeer enthousiast en hebben een grote inzet om CtC te realiseren. Iedereen is ook aanwezig op de maandelijkse bijeenkomsten.
- Daarnaast is een goede ondersteuning vanuit de coach van Seinpost. Doordat de coach zelf als projectleider heeft gewerkt kent hij alle valkuilen en tips en trucs, waardoor de adviezen ook zeer waardevol zijn.
- Vanuit de gemeente is er veel steun voor deze aanpak.
- CtC aanpak biedt een strakke planning.
- Een stimulerende factor is de belangstelling van de Provincie voor het programma. "Er wordt ook enthousiasme en belangstelling getoond. Er worden inhoudelijke vragen gesteld. Dat doet vooral de projectleider goed."
- Maar ook de enthousiaste rol van de projectleider wordt als een onmisbare factor genoemd.

Deze factoren lijken in 2008 en 2009 nog steeds actueel. Enkele factoren die eraan toegevoegd zijn:

- Bestuurlijk draagvlak, een wethouder die de aanpak enthousiast uitdraagt.
- Duidelijk regie vanuit de gemeente, een aanspreekpunt.
- Integrale aanpak.
- Het doet goed als de preventieteamleden merken dat het invloed heeft wat ze doen.
- Het preventieteam verantwoordelijkheden geven werkt bevorderend.
- De preventieteamleden moet je serieus nemen als ze kritiek hebben.
- De projectleider heeft gemerkt dat het meedenken van de preventieteamleden over beleidsontwikkelingen, niet alleen over CtC zaken, versterkt de voeding van het jeugdbeleid vanuit het werkveld.
- Het geloof in de programma's waarmee gewerkt wordt.
- Een goed bereik van ouders en jongeren.
- Dat instellingen en gemeente, ondanks ervaren moeilijkheden door willen gaan met CtC.

Belemmerende factoren

- Financiën. Het blijft een belemmering ook al is er wel budget vrijgemaakt. De gemeente is van mening dat er niet vanzelfsprekend meer budget bij komt. Er zal kritisch gekeken moeten worden op basis van de problematiek die in kaart is gebracht of er geen andere prioriteiten gesteld moeten worden. Of er bijvoorbeeld oude programma's ingewisseld moeten worden voor nieuwe programma's. Momenteel wordt wel door de gemeente gekeken of er in de kadernota een budget vrij te maken is voor CtC. Ook in 2008 speelt nog steeds het feit dat er te weinig lange termijn financieel commitment is. Alleen de grote lijnen staan vast. Per jaar moet er opnieuw gekeken worden waar precies geld voor is. Een preventieteamlid heeft nooit problemen rondom de financiering gesignaleerd: 'Het geld was er steeds, de gemeente heeft erin geïnvesteerd'. Ook een stuurgroep lid merkt op: als er financiële problemen waren is altijd intern een oplossing gevonden.
- In 2006 vonden betrokkenen dat de scholierenenquête die gepland stond voor 2007 veel te vroeg. Betwijfeld werd of effecten al zichtbaar zouden worden. Inmiddels staat de tweede scholierenenquête voor het voorjaar van 2009 op het programma. Ondanks dat het scholierenonderzoek later plaatsvindt dan oorspronkelijk de bedoeling was (2007 / 2008) hebben diverse betrokkenen twijfels over het zichtbaar worden van resultaten. Te meer omdat de vergelijkbaarheid te wensen over zal laten.
- Het nut van het betrekken van bewoners en jongeren. In 2008 maakt ook het jongerenwerk deel uit van het preventieteam en daarmee kan de betrokkenheid van jongeren beter gerealiseerd worden, aldus een stuurgroep lid. Daarnaast heeft Maassluis ook een jongerenraad. De jongerenparticipatie is echter niet alleen op CtC gericht, maar geïntegreerd in het bredere jeugdbeleid.
- Hoe kan je ouders laten deelnemen aan het aanbod dat je gaat ontwikkelen.
- Tijd. Het kost veel tijd om alles goed te doen, alle stukken voor te bereiden en zorgvuldig met al het materiaal omgaan. Er wordt binnen de eigen organisatie alleen tijd vrij gemaakt om naar de vergaderingen te gaan niet om ze voor te bereiden. Meer leden worstelen met dit probleem.

Bijkomende factoren die in 2008 / 2009 zijn genoemd:

- De wisselingen in het preventieteam en van de projectleider. 'De projectleiders waren altijd wel goed, daar ligt het niet aan'. Het ontbreken aan continuïteit van de projectleiding heeft gedurende de gehele periode een belemmerende rol gespeeld.
- Ontbreken van goede afstemming en slechte communicatie zijn eveneens genoemd als potentiële belemmerende factoren.
- Onduidelijkheid in de projectstructuur (stuurgroep, preventieteam) over rollen en verantwoordelijkheden.

Voorwaarden in de uitvoering

Een voormalige projectleider noemt drie voorwaarden die van belang zijn voor succes:

- Continuïteit.
- Scherp houden wat CtC wel en niet is.
- Lange termijnbenadering, de energie erin houden versus de waan van de dag.

Communicatie

Het onder de aandacht brengen van Veilig Opgroeien en de programma's is een andere voorwaarde. Voor de implementatie van CtC is in 2005 is dan ook een communicatieplan opgesteld, waarin naast het informeren van de preventieteamleden en leden van de stuurgroep, de gemeente(raad) en externe doelgroepen centraal staan. Bijzonder is dat ouders en kinderen die gaan deelnemen aan de programma's volgens het communicatieplan betrokken worden op het moment dat de factoren waaraan gewerkt zal worden bekend zijn. Het is de bedoeling dat ouders en jeugdigen in bijeenkomsten aangeven hoe zij tegen deze factoren aankijken en nauw betrokken worden bij de uitvoering van het preventieplan. Gedurende de uitvoering van het preventieplan is hiervoor nauwelijks aandacht geweest.

Naast de bewoners zijn ook de provincie, het NIZW (nu: NJI) en andere organisaties of instellingen geïnformeerd. Communicatiemiddelen die ingezet zouden worden zijn, de elektronische nieuwsbrief (niet gebeurd), een reader (niet gebeurd?) met basisinformatie, op de website van de gemeente is een pagina ingericht voor CtC, persoonlijke contacten, vergaderingen, werkbezoeken en themabijeenkomsten, folder en persberichten. Communicatie naar de ouders vindt plaats via folders, kranten, posters bij instellingen. De opgroeikaart heeft hierin ook een belangrijke rol gespeeld. Ook wordt via de persoonlijke aanpak vanuit de betrokken organisaties de aandacht op het aanbod gevestigd. De communicatie dient in 2009 meer aandacht te krijgen, aldus de waarnemend projectleider. De nieuwe projectleider pakt de communicatie in april 2009 weer op.

Tijdens de uitvoering van het preventieplan bleek het lastig om de ouders te bereiken en te betrekken.

In 2008 blijkt dat Triple P goed onder de aandacht wordt gebracht. Dat is ook onderdeel van de methodiek. Veilig Opgroeien zelf is een knop op de site van de gemeente Maassluis. Verder is in Maassluis bewust de keuze gemaakt om niet op het niveau van Veilig Opgroeien te communiceren, maar op het niveau van concrete activiteiten. Een preventieteamlid over de PR: 'Er zijn prachtige folders en op de site van de gemeente is er ook aandacht voor CtC. Ook hebben alle ouders in Maassluis destijds een overzicht gekregen van al het concrete aanbod dat aanwezig is. In de lokale pers is ook aandacht geweest voor bijvoorbeeld Triple P, waarbij de wethouder en zorgcoördinator met en foto in de krant stonden.'

Financiering

In 2009 wordt duidelijkheid over de financiering van het bijgestelde preventieplan een belangrijke randvoorwaarde genoemd. Duidelijk is dat de hoeveelheid extra geld dat de gemeente beschikbaar heeft gesteld in de eerste vier jaar van de ontwikkeling en uitvoering van CtC er na 2009 niet meer zal zijn.

Landelijke ondersteuning

Anno 2008 is deze ondersteuning minimaal, in ieder geval passief. Een keer per jaar organiseert het NJI (voorheen NIZW) een bijeenkomst met een thema dat aansluit bij de lokale situatie. Een voormalige projectleider zegt deze bijeenkomst te waarderen. Het NJI heeft weinig middelen om iets te kunnen doen. Het NJI is met DSP en Seinpost in overleg over de

mogelijkheden voor landelijke ondersteuning in de toekomst. De coach: 'Het NJI zou een rol kunnen spelen bij wisselingen van projectleiders. In Maassluis heeft Seinpost een belangrijke rol gespeeld gedurende de inwerkperiode. Het NJI zou bijvoorbeeld een aanbod kunnen hebben om nieuwe projectleiders een opfriscursus te geven. Ook zouden zij een rol kunnen spelen in het zichtbaar maken van het landelijke netwerk. Zodat projectleiders elkaar weten te vinden als ze specifieke vragen hebben. In het verleden is een poging gedaan om een internetforum op te zetten, maar dit functioneerde niet. Elkaar even bellen met een vraag werkt sneller'.

Verder opperde een voormalig projectleider een landelijk aanbod van registratie en monitoring te bieden.

In 2009 is niet veel verandering gekomen in bovenstaande situatie. Via het NJI heeft geen uitwisseling meer plaatsgevonden. Specifiek rondom Triple-P is dit wel het geval geweest. Een projectleideroverleg Zuid-Holland is georganiseerd door JSO. Onderwerpen waarover uitwisseling met andere gemeenten die met CtC werken wenselijk is, zijn: Hoe hanteren we de methodiek CtC? Hoe werken we nieuwe medewerkers en projectleiders in? Hoe worden ouders bereikt? Hoe ga je om met de media?

Toekomst van CtC in Maassluis

In de toekomst zal CtC een essentieel onderdeel blijven van het jeugdbeleid in Maassluis. Het jeugdbeleid bestaat uit een preventief, een curatief en een repressief deel. Binnen deze driehoek staat CtC centraal aan de preventieve kant. Hoe CtC zich gaat verhouden tot andere beleidsinitiatieven, waarvan een belangrijke CJG is, zal in de nabije toekomst moeten blijken. Mogelijkheden worden gezien om CtC te integreren met de CJG. De gemeente Maassluis is volop bezig om de ontwikkelingen rondom het jeugdbeleid op elkaar af te stemmen en dusdanig vorm te geven dat van een samenhangend jeugdbeleid sprake is. Hierbij wordt ook aansluiting gezocht bij ontwikkelingen in de stadsregio Rotterdam, de landelijke verwijsindex.

De financiering van CtC staat de komende tijd ter discussie. De gemeente zal niet meer zoveel financieren zoals tijdens de uitvoering van het eerste preventieplan. Het bijgestelde preventieplan zal financieel meer gedragen moeten worden door de instellingen zelf.

De gedachten in Maassluis gaan uit naar meer buurtgericht werken. CtC heeft nu betrekking op de hele gemeente Maassluis, maar de inzet op specifieke wijken richten zou ten goede komen aan de resultaten. Daarbij zou aansluiting gezocht moeten worden bij andere wijkontwikkelingen, zoals woonzorgzones, zodat jongere en oudere generaties meer bij elkaar betrokken raken.

Bronnen

Aalst, M. van, Rietveld, M., Roorda, W. (2005). Scholierenonderzoek communities that care Maassluis. Amsterdam: DSP-groep.

Hoogenes, A., & Loo, van der S. (2005). Communicatieplan "Veilig Opgroeien in Maassluis". Maassluis: Gemeente.

Jonkman, H., Boers, R., Dijk van B., Rietveld, M. (2006). Wijken gewogen. Gedrag van jongeren in kaart gebracht. Utrecht: NIZW-jeugd.

Nieuwsbrief Veilig opgroeien in Maassluis nr. 01, nr. 04 2006.

Preventieteam (2006). Gemeenteprofiel Maassluis. Gemeente Maassluis: preventieteam

Preventieteam Veilig Opgroeien in Maassluis (2006). Preventieplan Veilig Opgroeien in Maassluis (2006). Gemeente Maassluis.

Registratiegegevens gemeente Maassluis over 2007 en eerste helft 2008.

Steketee, M., Huygen, A. & Mak, J. (2006). Notitie stand van zaken Leiden-Stevenshof, Hoogvliet en Maassluis. Begeleidingscommissie 27 juni 2006. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut.

Battenburg-Eddes, T. van & Veelen-Dieleman, N. van (2009). *Communities that Care onderzoek Maassluis. Schooljaar 2008-2009*. GGD Rotterdam-Rijnmond. Cluster Jeugdbeleid. Sectie Jeugdmonitor en Onderzoek. April 2009.

www.maassluis.nl

Interviews:

Projectleider, lid stuurgroep, drie leden preventieteam.

Tussenmeting: voormalig projectleider, coach, lid preventieteam,

Interview lid stuurgroep.

Waarnemend projectleider, lid preventieteam

Eindmeting: waarnemend projectleider, preventieteamlid (vertegenwoordiger gemeente Maassluis)

Rapportage Communities that Care Hoogvliet

In deze rapportage wordt de stand van zaken opgemaakt van de ontwikkeling en uitvoering van Communities that Care in Hoogvliet. Dit is een geactualiseerde versie van de startrapportage van juni 2006 en de tussenrapportage van juni 2007. Daarvoor zijn beschikbare documentatie (zie bronnen) geraadpleegd, de resultaten van een schriftelijke vragenlijst onder de projectleider en coach verwerkt en interviews gehouden met de projectleider, coach, een preventieteamlid en een stuurgroep lid.

Positionering

Hoogvliet is een van de deelgemeenten van Rotterdam. In het begin van deze eeuw ontstond er bij het stedelijk Programmabureau Veilig het idee deelgemeenten actief te willen ondersteunen bij het ontwikkelen van een resultaatgericht preventief jeugd- en veiligheidsbeleid. Hierbij werd gebruik gemaakt van een bewezen methodiek waarmee in Rotterdam (deelgemeente Noord) en elders in Nederland al ervaring was opgedaan: 'Communities that Care' (Wijkprofiel¹⁶, 2006), hierna CtC genoemd. De deelname aan CtC in Hoogvliet is uiteindelijk tot stand gekomen via contacten die de deelgemeente Hoogvliet had met Rotterdam-Noord, zij werkte sinds 2003 met CtC, en Projectbureau Veilig. Deze laatste heeft Hoogvliet op het spoor gebracht van CtC. Er is uitvoerig bestuurlijk contact geweest met Rotterdam-Noord. Een presentatie door de deelgemeente Noord over de CtC-aanpak sprak verschillende partijen in Hoogvliet aan.

In oktober 2004 is Hoogvliet gestart met CtC. In mei/juni 2006 is CtC overgedragen van Programmabureau Veilig naar de dienst Jeugd, Onderwijs en Samenleving (JOS). Hiermee kreeg CtC in Rotterdam een plek binnen een stedelijke dienst en werd daarmee beter verankerd in (toekomstig) regulier beleid. De gemeente Rotterdam heeft de ambitie CtC in de toekomst de paraplu te laten zijn waaronder het gehele jeugdbeleid valt. Naast Rotterdam-Noord en Hoogvliet zijn ook bijna alle andere deelgemeenten in Rotterdam met CtC van start gegaan.

Met CtC wordt een inhoudelijk fundament gelegd onder het jeugdbeleid van de deelgemeente Hoogvliet en andere betrokken organisaties voor de periode tot 2010. In het preventieplan valt te lezen:

16. Het Wijkprofiel is hetzelfde als het Deelgemeenteprofiel. Deze termen worden door de geïnterviewden én in de schriftelijke stukken door elkaar gebruikt. Dat is in deze tekst daarom niet anders.

'Op hoofdlijnen betekent dit een onderschrijving van de volgende belangrijkste uitgangspunten die met deze methodiek verbonden zijn, namelijk:

1. Geprioriteerde risicofactoren en beschermende factoren zijn leidend in het preventieve jeugdbeleid.
2. Werken met aantoonbaar effectieve programma's.
3. Actieve en gecoördineerde samenwerking (Preventieplan, 2007).

1 *Wijksamenstelling*

1.1 *Lokale context*

Hoogvliet ligt aan de westkant van Rotterdam en heeft per 1 januari 2005 35.470 inwoners. Het aantal gezinnen in Hoogvliet bedraagt 9.651 (Wijkprofiel, 2006). Hoogvliet is onderverdeeld in twee clusters: 1 - Noord en 2 - Zuid. Hoogvliet-Noord bestaat uit de wijken Tussenwater, Westpunt, Nieuw Engeland, Oudeland en Cetrum. Hoogvliet-Zuid bestaat uit de wijken Meeuwenplaat, Boomgaardshoek, Zalmplaat en Middengebied.

Hoogvliet-Noord kent een groot aandeel allochtonen, hoge werkloosheid en veel eenoudergezinnen. Zuid staat beter bekend dan Noord, de mensen hebben er een hoger inkomen en het percentage autochtonen is veel groter. Door de grootschalige herstructurering is verschuiving opgetreden tussen Noord en Zuid.

1.2 *Situatie van de jeugd: resultaten scholierenenquête*

De eerste scholierenenquête (beginmeting) vond plaats in januari 2005 en is afgenomen op twee scholen (een VMBO-school en een scholengemeenschap voor MAVO/HAVO/VWO). De voorbereiding en uitvoering hebben betrokkenen behoorlijk wat inspanning gekost, maar hebben niet tot onoverkomelijke problemen geleid.

In Hoogvliet wonen 2.814 jongeren in de leeftijd van 12 tot en met 17 jaar. Op de scholen die hebben meegedaan aan het onderzoek zitten ongeveer 1.500 leerlingen, waarvan er naar schatting zo'n 1.000 in Hoogvliet wonen. Al deze leerlingen hebben een vragenlijst gekregen en op school ingevuld. De respons was ongeveer 86% (1.287 ingevulde vragenlijsten). De uiteindelijke steekproef bestond uit 788 respondenten, onder andere omdat een deel buiten Hoogvliet woonachtig is of ouder is dan 18.

In 2007 heeft de gemeente Rotterdam besloten om niet, zoals de CtC-strategie periodiek beoogt, weer een scholierenenquête af te nemen, maar deze te integreren in de Rotterdamse Jeugdmonitor van de GGD. De Jeugdmonitor Rotterdam 'nieuwe stijl' wordt vierjaarlijks afgenomen. Dit gebeurt op meerdere plaatsen in Nederland. Dit om de inspanningen voor de scholen te verlichten en om te voorkomen dat de deelgemeente opnieuw zelfstandig een arbeidsintensief en kostbaar onderzoek uit hoeft te voeren: de onderzoeksinformatie is nu au-

tomatisch elke vier jaar beschikbaar. De Rotterdamse Jeugdmonitor is een onderzoeksmethode waarbij onder meer met vragenlijsten regelmatig wordt gekeken hoe het met de jeugd gaat. De Rotterdamse Jeugdmonitor wordt afgenomen door de GGD Rotterdam-Rijnmond. Deze onderzoekt hiermee de lichamelijke en psychische gezondheid van kinderen en jongeren van 0 tot 19 jaar. Alle kinderen in Rotterdam en enkele omliggende gemeenten (waaronder Maassluis) krijgen met de Jeugdmonitor te maken. Alle deelgemeenten doen er dus aan mee. Voor de deelgemeenten die net met CtC begonnen zijn, worden de resultaten van de Jeugdmonitor die momenteel is uitgezet, als een beginmeting gezien, zoals Hoogvliet die in 2005 had. Mede op basis van de uitkomsten hiervan, prioriteren zij hun risico- en beschermende factoren.

Omdat de vragenlijsten van CtC en de oorspronkelijke Rotterdamse Jeugdmonitor zijn gecombineerd, zijn niet alle items die tijdens het eerste CtC scholierenonderzoek (in 2005) zijn verzameld, opnieuw in kaart gebracht. In overleg met het NJI en de GGD is tot de gecombineerde vragenlijst gekomen. Ook is de steekproef anders samengesteld. Minder jongeren hebben de enquête ingevuld: 318 ten opzichte van 788 in 2005. Bovendien waren ze jonger: tussen de 12 en 15 jaar in 2007 en tussen de 12 en 17 jaar in 2005.

Bij de analyse van de scholierenenquête in 2005 is enerzijds een vergelijking gemaakt tussen Hoogvliet-Zuid en Hoogvliet-Noord. Daarnaast ligt het accent op een vergelijking met de CtC-baseline¹⁷. In 2007 ontbreekt de vergelijking met de CtC-baseline. Wel is in 2007 een vergelijking met de Rotterdamse jeugd gemaakt. Tussen Hoogvliet-Zuid en Hoogvliet-Noord zijn opvallende verschillen gebleken. In vergelijking met Hoogvliet-Zuid, zijn er in Hoogvliet-Noord meer jongeren die op het VMBO zitten, meer jongeren van buitenlandse afkomst, meer jongeren uit eenoudergezinnen, meer jongeren met een buitenlandse taalachtergrond, meer jongeren waarvan de ouders laag opgeleid zijn en meer jongeren waarvan de beide ouders niet werken. Hoogvliet-Zuid wijkt wat betreft deze kenmerken niet veel af van andere gemeenten in Nederland waar gewerkt wordt volgens de methodiek van CtC. Een verschuiving in Hoogvliet is in 2007 zichtbaar: het percentage jongeren met een Nederlandse etniciteit is gedaald (van 69% naar 55%).

Gewelddadig gedrag en jeugddelinquentie komen in Hoogvliet vaker voor dan in de andere CtC-gemeenten en dan vooral in Hoogvliet-Noord. In 2007 scoort Hoogvliet Zuid gunstiger op probleemgedragingen rondom geweld. Een mogelijke verklaring is dat de respondenten jonger waren dan in 2005. In Hoogvliet-Zuid nemen jongeren vaker een wapen mee dan in Hoogvliet-Noord. In 2007 is dit omgekeerd, mogelijk wegens de jongere leeftijd van de jongeren die de enquête heeft ingevuld.

Opvallend is dat de jongeren uit Hoogvliet-Noord aangeven veel minder alcohol en drugs te gebruiken in vergelijking met de andere CtC-gemeenten. Veelvuldig alcohol en drugsgebruik komen vaker voor in Hoogvliet-Zuid dan in Hoogvliet-Noord en dan in andere CtC-gemeenten. In 2007 blijkt ook dat roken, alcohol drinken en softdrugs gebruiken meer voorkomt in Hoogvliet dan Rotterdam breed. Dit geldt vooral voor jongeren uit Hoogvliet-Zuid. Dit laatste was in 2005 ook het geval.

17. De CtC-baseline is het gemiddelde van de scores uit het scholierenonderzoek in Maassluis, Dordrecht, Leiden, Hoogvliet, Leeuwarden, Almere en Amsterdam-Noord.

Schoolverzuim is het zelfde gebleven, maar ligt in 2007 lager in Hoogvliet, dan in Rotterdam gemiddeld.

Wat betreft de *risicofactoren* wordt een aantal opvallende zaken in het wijkprofiel (2006) genoemd. Deze zaken zijn aangevuld met kennis die later beschikbaar is gekomen via de tweede scholierenenquête 2007/2008 (RJM/CTC) en de analyses van Seinpost (2008):

- In het domein **gezin** scoort Hoogvliet-Noord gunstiger op de risicofactor 'positieve houding van ouders ten opzichte van drugs en alcohol'. Dit betekent dat de ouders van deze jongeren het gebruik van drugs en alcohol duidelijk afkeuren. Bij de factoren 'geschiedenis van probleemgedrag in het gezin' en 'conflicten in het gezin' steekt het Hoogvliet-Noord negatief af ten opzichte van de CtC-baseline. In 2007 blijkt dat deze risicofactor nauwelijks verschillen laat zien ten opzichte van Rotterdam als geheel. Wel stelt Seinpost (2008) dat een afname van de risicofactoren 'problemen met gezinsmanagement' en 'conflicten in het gezin' waarneembaar is.
- In het domein **school** wijkt de factor 'gebrek aan organisatie op school' noemenswaardig negatief af van de CtC-baseline in heel Hoogvliet. Dit betekent dat de jongeren zich niet veilig voelen op school, dat de schoolregels niet duidelijk zijn en dat ze zich minder aan de schoolregels houden. In 2007 zijn voor deze risicofactor de leerachterstanden in kaart gebracht. Deze wijken nauwelijks af van het Rotterdamse gemiddelde. Seinpost (2008) meldt dat deze volgens de jongeren zelf zijn toegenomen ten opzichte van 2005.
- In 2007 valt op dat binnen het domein **jeugd** een aantal risicofactoren hoger scoort dan Rotterdam gemiddeld. Ten opzichte van 2005 neemt Seinpost (2008) een lichte verbetering waar, behalve bij de risicofactor 'omgang met vrienden die alcohol en drugs gebruiken'.
- Binnen het domein **wijk** kunnen meerdere factoren als risicovol gezien worden. Zo is de score die behaald is op 'gebrek aan organisatie in de wijk' in Hoogvliet-Noord opvallend hoog, net als de 'verkrijgbaarheid van wapens en drugs'. De jongeren hier vinden dat wapens en drugs in hun wijk makkelijker te verkrijgen zijn dan dat in de andere gemeenten van de CtC-baseline het geval is en dat er meer rommel en graffiti op straat aanwezig is in hun wijk. In 2007 laten de scores een gunstiger beeld zien, in ieder geval ten opzichte van Rotterdam als geheel.

Over de *beschermende factoren* wordt het volgende opgemerkt:

- Binnen het domein 'school' scoren alle factoren in de deelgemeente Hoogvliet negatief ten opzichte van de landelijke baseline. Zo scoren zowel Hoogvliet-Noord als Hoogvliet-Zuid op de factor 'mogelijkheden voor positieve betrokkenheid' binnen het domein school opvallend slecht. Dit betekent dat er weinig buitenschoolse activiteiten worden georganiseerd en dat de jongeren niet worden gestimuleerd mee te doen aan deze activiteiten.
- De jongeren in Hoogvliet-Noord scoren in vergelijking met de CtC-baseline opvallend hoog op de factor 'religie' en in Hoogvliet-Zuid opvallend laag. Dit betekent dat de jongeren in Hoogvliet-Noord vaker naar de kerk of de moskee gaan en de jongeren in Hoogvliet-Zuid veel minder vaak dan gemiddeld.
- Seinpost (2008) concludeert dat alle beschermende factoren in 2007 hoger scoren dan in 2005.

In april 2005 is een avond met jongeren georganiseerd rondom het thema "Jong, veilig en gezond". Tijdens deze bijeenkomst zijn ook de resultaten van het eerste scholierenonderzoek overhandigd. Mede op basis hiervan zijn uiteindelijk door het preventieteam de risico- en beschermende factoren geprioriteerd waarmee middels CtC aan de slag is gegaan.

Een patroon dat zichtbaar is in de resultaten van de scholierenenquête in 2007 is dat de jongeren uit Hoogvliet-Noord in het algemeen gunstiger scoren op de risicofactoren ten opzichte van de jongeren uit Hoogvliet-Zuid. Bij de beschermende factoren is dat patroon precies andersom.

Voor Hoogvliet zeggen de resultaten van de tweede scholierenenquête nog niet zoveel over wat bereikt is met CtC. Immers, het preventieplan is dan pas net tot uitvoering gekomen dus over effecten die aan CtC zouden kunnen worden toegeschreven kan nog niets worden gevonden. Desondanks heeft toch een 'voorzichtige' vergelijking plaatsgevonden¹⁸. Daarbij gebruikt Seinpost naast gegevens uit de RJM/CtC enquête ook gegevens uit de dataset 'Rotterdamse jeugd: de feiten verzameld'. De onderstaande samenvatting van de conclusies is overgenomen uit de notitie die Seinpost hierover heeft opgesteld. Op basis van de conclusies doet Seinpost ook aanbevelingen over de toekomstige aanpak.

Risicofactoren

Problemen met gezinsmanagement

Deze risicofactor is volgens de RJM/CtC enquête licht gedaald ten opzichte van 2005, maar de steekproef is jonger. Hoogvliet wijkt in 2007 nauwelijks af van het Rotterdamse cijfer.

In de dataset bevindt Hoogvliet zich in de middelste regionen wat betreft de cijfers van de risicofactoren in het domein gezin.

Dit pleit voor het voortzetten van de afgesproken aanpak van de Problemen met gezinsmanagement waarbij JONG (inmiddels CJG) de trekker is.

Vroeg- en aanhoudend anti sociaal gedrag

Deze risicofactor gaat over kinderen in de leeftijd van ongeveer vijf tot acht jaar die dan al anti-sociaal gedrag vertonen. Deze factor is niet gemeten in de CtC enquêtes.

In de dataset is de indicator '% doorverwijzing naar het schoolmaatschappelijkwerk in het basisonderwijs' genomen uit schooljaar 2005/2006. Met 10.1% scoort Hoogvliet hoger dan de 6,8% gemiddeld in Rotterdam.

Dit gegeven pleit voor het actualiseren van de indicator '% doorverwijzing naar het schoolmaatschappelijk werk in het basisonderwijs' naar het laatste schooljaar. Maar ook voor een voorzetten van de in het preventieplan voorgestelde aanpak door JOS, JONG (inmiddels CJG), Jeugdplein en de deelgemeente.

Omgang met vrienden die probleemgedrag vertonen

Deze risicofactor is gestegen, ondanks de jongere leeftijd van de steekproef. Vooral de stijging in het 'omgaan met vrienden die alcohol en drugs gebruiken' baart zorgen.

Het percentage aangemelde jongeren bij de DOSA in 2006 is met 3,5% lager dan stedelijk gemiddelde van 4,4% over dezelfde periode (uit de Dataset).

18. Deze vergelijking is uitgevoerd door Seinpost Adviesbureau BV, datum onbekend (vermoedelijk 2008)

Als we het probleemgedrag delinquentie en alcohol en drugsgebruik er bij betrekken, dan is het percentage drinkende jongeren in 2007 groter dan stedelijk. Demografisch is het volgende in Hoogvliet gebeurd sinds 2005: het aantal 10-14 jarigen is met 350 afgenomen tot 2100 jongeren en er is een toename in de leeftijdsgroep 15-19 jaar met 200 tot 2400 jongeren. Alleen deze toename vraagt al om extra aandacht. Deze demografische ontwikkeling is mede een oorzaak van de stijging van deze risicofactor. Dit pleit voor het intensiveren van de aanpak zoals voorgesteld in het preventieplan. Daarbij zal ook een combinatie met een effectieve korte termijn aanpak van alcohol en drugsgebruik moeten worden onderzocht en gevonden. De accounthouders Stichting Welzijn Hoogvliet, SenR, DOSA en de Deelgemeente Hoogvliet zullen gezamenlijk deze aanpak zowel op korte als lange termijn moeten intensiveren, willen de doelstellingen van het preventieplan in 2010 behaald kunnen worden.

Weinig binding en organisatie in de wijk

Deze risicofactor staat er in Hoogvliet gunstiger voor dan in heel Rotterdam. Ook als deze vergeleken wordt met de afname 2005 is een verbetering zichtbaar: deze risicofactor is iets afgenomen. De accounthouders Stichting Welzijn Hoogvliet, Sport en Recreatie en de deelgemeente Hoogvliet hebben vier onderdelen voor de aanpak van deze risicofactor opgesteld:

- Versterking regulier ambulante jongerenwerk.
- Bestaande initiatieven verbreden.
- Premie op actie activiteiten, maar gelijk ook strenge sancties voor diegenen die onacceptabel gedrag vertonen.
- Samenwerking verbeteren.

Met de beschikbare gegevens kan geconcludeerd worden dat deze aanpak zinvol is. Voortzetting ligt voor de hand.

Beschermende factoren

Van de drie beschermende factoren zijn er twee gemeten in de RJM/CtC enquête van 2007.

Mogelijkheden voor positieve betrokkenheid op school

Op de beschermende factor 'mogelijkheden voor positieve betrokkenheid op school' scoren de jongeren in heel Rotterdam 55, maar in Hoogvliet 49 (op een schaal van 0-100). Dat betekent dat deze beschermende factor in Hoogvliet significant lager is dan het gemiddelde van Rotterdam. Dat pleit voor een intensivering en het versterken van deze factor. Binnen het kader van Brede schoolontwikkelingen liggen hier kansen.

Sociale vaardigheden

Deze beschermende factor is in de RJM/CtC enquête in 2007 niet meer gemeten. Dat betekent dat er geen nieuwe gegevens beschikbaar zijn. Ook de dataset geeft geen indicator voor deze beschermende factor. Het preventieteam kan vanuit zijn ervaring met deze beschermende factor in de dagelijkse werkwijze met jongeren deze factor verder inkleuren. Voor het trekken van conclusies en het doen van aanbevelingen kunnen geen cijfers worden gehanteerd.

Mogelijkheden voor positieve betrokkenheid in de wijk.

In 2007 was de gemiddelde stedelijke score 46 en Hoogvliet scoort 43 volgens de jongeren, in 2005 was dat 44. Dus een zeer geringe daling. Maar Hoogvliet zit wel onder het stedelijke gemiddelde in 2007. Dit zou er op kunnen wijzen dat de voorgestelde projecten rond deze beschermende factor nog niet volledig draaien. (in ieder geval nog niet tijdens de afname van de enquête in het schooljaar 2006/2007). Voorgesteld kan worden de uitvoering verder ter hand te nemen.

Seinpost (2008) concludeert dat de cijfers van 2007 aanleiding geven om het preventieplan verder uit te voeren zoals opgesteld. Een aanvulling en intensivering van de aanpak van de risicofactor 'omgang met vrienden die probleemgedrag vertonen' acht Seinpost nodig. Hierbij ligt een korte termijn aanpak van het alcohol- en drugsgebruik voor de hand.

Verder stelt Seinpost dat de effecten van preventief beleid pas na een jaar of acht zichtbaar zijn. Met twee jaar tussen beide metingen zijn wel tendensen inzichtelijk te maken, maar nog geen beleidseffecten. Demografische ontwikkelingen (toename aantal 15plussers in Hoogvliet) zijn van belang voor ernst van een risicofactor en de nodige inzet van de programma's.

Volgens betrokkenen valt er in 2009, als de volgende Rotterdamse Jeugdmonitor wordt uitgevoerd, wellicht meer te zeggen. Vierjaarlijks meten is volgens hen een goed uitgangspunt om potentiële resultaten van CtC zichtbaar te kunnen maken.

2 *Organisatie Communities that Care*

2.1 *Motieven voor deelname aan CtC*

Voor de deelgemeente was het voornaamste motief om met CtC aan de slag te gaan de wens om het jeugdbeleid te versterken. De deelgemeente wil komen tot een gefundeerd en langdurig preventief jeugdbeleid dat gebaseerd is op bewezen effectieve programma's en een goede analyse. "Analytisch ontbreekt er vaak het een en ander en de motivatie voor CtC is vooral de effectiviteit en de lange-termijnaanpak geweest", aldus een stuurgroep lid (beginmeting in 2006). Aanvankelijk waren stuurgroep- en preventieteamleden wat terughoudend. Toen de inhoud van CtC duidelijker werd, was deze terughoudendheid verdwenen. De samenwerking met andere organisaties is toen ook als motief genoemd. "Het is belangrijk om ideeën uit te wisselen met andere organisaties over hoe je je zo preventief mogelijk kunt inzetten. CtC werd gezien als een middel hiertoe in Hoogvliet". De verwachting is het ontstaan van meer continuïteit in het preventieve jeugdbeleid. Het langdurige karakter, en niet weer een project dat verdwijnt met het wisselen van de beleidsmakers, spreekt zeer aan. Een ander motief dat in 2006 genoemd werd: gebruik maken van de kennis en deskundigheid bij instellingen en om samen de verantwoordelijkheid te nemen. Opvallend is dat de genoemde motieven vooral *beleidsmatig* zijn. Het bestrijden of voorkómen van overlast of problemen met jongeren worden door niemand als motief genoemd. Dit in tegenstelling tot andere CtC-locaties waar *inhoudelijke* motieven door betrokkenen als motief genoemd worden. Wel is het zo dat overal één motief overheerst, namelijk om te komen tot een gefundeerd en langdurig preventief jeugdbeleid dat gebaseerd is op een goede analyse.

De motieven voor deelname zijn anno juni 2007 nog steeds dezelfde. In een jaar tijd is de motivatie in Hoogvliet alleen maar toegenomen, ook door het feit dat er volgens betrokkenen door CtC nu al resultaten als meer samenwerking zijn geboekt. De hoop is aanwezig dat dit in de toekomst door CtC alleen maar toeneemt. Een stuurgroep lid: "ik hoop dat we door meer samenwerking en afstemming meer kinderen kunnen bereiken en door het doen van meer projecten samen de neuzen dezelfde kant opkrijgen.....die samenwerking is heel belangrijk. Zonder CtC was dit misschien ook wel gelukt, maar mogelijk met meer moeite en zou het meer tijd kosten. Het unieke aan CtC is dat iedereen voor hetzelfde staat". Een preventieteam lid: "ons doel met CtC is het creëren van korte(re) lijnen naar andere organisaties. Deze doelen zijn reeds verwezenlijkt onder andere door CtC. Er zijn nu hechtere banden. Zonder CtC was dit misschien ook wel van de grond gekomen. Echter, CtC heeft het

versneld. CtC brengt je op gedachten; door de overleggen zie je bijvoorbeeld de contacten die andere organisaties hebben etc”.

2.2 *Stuurgroep en preventieteam*

Toen CtC in 2004 in Hoogvliet werd opgestart, zijn de projectleider en coach samen langs de (leidinggevendende van) instellingen gegaan om CtC te presenteren en het belang ervan duidelijk te maken. Het ging erom vertrouwen te winnen van mensen in de CtC-aanpak en hen te enthousiasmeren voor de manier van werken. “CtC heeft zich in Nederland nog niet bewezen dus daar kan je niet op terugvallen”, aldus de projectleider. Omdat de projectleider al behoorlijk wat mensen kende, was het vertrouwen snel gekweekt. Mensen zijn door de projectleider benaderd om deel te nemen aan het preventieteam en/of de stuurgroep. Ook is gekeken naar hoe de samenstelling van de stuurgroep en preventieteam er op andere plaatsen uit ziet.

In vergelijking met de andere CtC-locaties in Nederland zijn zowel het preventieteam als de stuurgroep behoorlijk omvangrijk. Het hele veld van jeugd en gezin is vertegenwoordigd. Het is in het begin een bewuste keuze geweest om een zo breed mogelijke stuurgroep te hebben. Vooral om draagvlak te creëren en de organisaties zo goed mogelijk te informeren en te betrekken bij CtC. In het voorjaar van 2007 zouden er beslissingen genomen worden en een herijking van de stuurgroepsamenstelling plaatsvinden. Echter, anno juni 2007 is de stuurgroep nog even groot als bij aanvang van CtC. Het is volgens de betrokkenen geen probleem. Stuurgroep lid: “Het is niet erg dat het team zo groot is; de CtC-visie moet immers door zoveel mogelijk mensen worden gedragen”. Projectleider: “De grootte blijft moeilijk, maar iedereen wil er graag bij zijn”. Coach: “Met zo’n grote groep is het eigenlijk het aller-moeilijkste om een datum te vinden waarop iedereen kan vergaderen waardoor het soms lang duurt voordat er een volgende vergadering belegd is”. Begin 2009 is de situatie niet veranderd. De projectleider verwacht op korte termijn geen verandering hierin.

Aanvankelijk is ervoor gekozen basisscholen niet direct te laten participeren in het preventieteam, maar via de brede school coördinator. Toch was er gedurende het CtC-proces een grote behoefte aan directe betrokkenheid van scholen in het preventieteam. Dit heeft ermee te maken dat voor sommige organisaties CtC de enige manier is waarop zij in contact komen met scholen. De projectleider is daarom al heel snel, samen met de brede schoolcoördinator, dertien basisscholen langsgegaan om ze te informeren over CtC. Het resultaat daarvan is dat er sinds 2006 twee scholen in het preventieteam zitten, hoewel deze door drukte en personeelsproblemen niet vaak aanwezig zijn. De projectleider is echter altijd intensief bezig om hen tóch betrokken te houden. Projectleider: “de wil is écht aanwezig, echter bij één basisschool is de directeur net vertrokken en is er nu een interim, bij de andere betrokken basisschool zijn er personeelsproblemen en staat de directeur voor de klas; CtC komt dan echt op de tweede plaats en dat is eigenlijk gewoon logisch”.

Omdat zowel de stuurgroep- als de preventieteamleden het belangrijk vinden de betrokkenheid van de basisscholen te vergroten is in 2007 besloten om weer een ronde langs alle basisscholen te maken met de vraag hoe zij het beste bij CtC betrokken kunnen worden; wat

is de beste vorm? Coach: "Het is natuurlijk jammer dat de basisscholen niet goed vertegenwoordigd zijn in preventieteam en stuurgroep, maar het zal een stuk gemakkelijker zijn om ze straks bijvoorbeeld bij de uitwerking van de beschermende factoren te betrekken in de vorm van activiteiten en projecten. Daar willen we het ook met hen over hebben. Op die manier ontstaat er ook betrokkenheid naar CtC".

Ook beide scholen voor voortgezet onderwijs participeren in CtC: het Penta College dat zich volgens de projectleider enorm inzet en meedenkt en het Einstein College. "Daar is nu net een nieuw iemand aangesteld, het kost tijd om die in te praten en te betrekken, maar dat komt goed", aldus de projectleider.

De samenstelling van de stuurgroep en het preventieteam is niet altijd evenwichtig. Soms zit dezelfde persoon van een organisatie zowel in de stuurgroep als in het preventieteam, bijvoorbeeld van de basisscholen. Voordeel hiervan is wel dat zij het gezicht naar beide groepen meenemen en op die manier voor de terugkoppeling zorgen. Ook vinden er nogal eens persoonswisselingen plaats wat volgens de geïnterviewden op den duur nadelig kan uitpakken voor de continuïteit van CtC. Alle geïnterviewden vinden dat lastig en daarbij geven de nieuwelingen aan er 'echt in te moeten komen': "wat ik in het begin lastig vond is dat ze het over verschillende wijken hadden, die ik helemaal niet kende, ook kostte het me veel tijd om de CtC-strategie onder de knie te krijgen en gaat het vaak over programma's waar ik helemaal niks van afweet. Ik weet dan niet waar ze het over hebben". De projectleider maakt altijd een afspraak met een 'nieuweling'.

Er zijn geen organisaties afgehaakt in stuurgroep of preventieteam. Hoogvliet heeft naast de stuurgroep en het preventieteam, ook werkgroepen.

De stuurgroep

De stuurgroep wordt gevormd door sleutelfiguren die het lokale beleid kunnen beïnvloeden en sturen. De stuurgroep bekrachtigt en ondersteunt het werk van het preventieteam (Wijkprofiel 2006) en ziet toe op een goede invoering van de preventiemethodiek in de deelgemeente Hoogvliet. De voorzitter van de stuurgroep is de portefeuillehouder Welzijn van de deelgemeente Hoogvliet. De stuurgroep komt twee tot drie keer per jaar bij elkaar en bestaat uit de volgende personen/organisaties (doorgaans managers/directeuren):

- Deelraadsvoorzitter Hoogvliet.
- Sectorhoofd Projecten deelgemeente Hoogvliet.
- Projectleider deelgemeente Hoogvliet.
- Beleidsadviseur Jeugd, deelgemeente Hoogvliet.
- Stedelijke dienst Jeugd, Onderwijs en Samenleving (JOS).
- Stichting Welzijn Hoogvliet.
- Bureau Jeugdzorg, sinds 2009: Flexus Jeugdplein.
- Stichting Algemeen Maatschappelijk Werk, sinds 2008 CVD Maatschappelijk Werk.
- Stichting Peuterspeelzalen Hoogvliet.¹⁹
- Stichting Kinderopvang Hoogvliet.
- Sport en Recreatie.

19. Sinds 2008 vallen peuterspeelzalen onder Kinderopvang Hoogvliet en kennen sindsdien geen aparte vertegenwoordiger.

- Penta College.
- Consultatiebureau Hoogvliet.
- JKZ-functionaris.²⁰
- Einstein Lyceum.
- Buurtspeeltuinwerk (BSW).
- Bureau Seinpost.
- Centrum voor Jeugd en gezin (voorheen GGD. JONG).

Sinds 2007 is in de stuurgroep ook het Buurtspeeltuinwerk vertegenwoordigd. Ook participeert de deelraadsvoorzitter nu in de stuurgroep. De stuurgroep wordt over het algemeen als omvangrijk ervaren. Andere Rotterdamse deelgemeenten die werken met CtC hebben een kleinere stuurgroep. Probleem is de vertegenwoordiging van de basisscholen; zij zijn te druk om bij de vergaderingen aanwezig te kunnen zijn. Dit is eigenlijk op alle CtC-locaties het geval, dus het betreft hier geen uitzonderlijke situatie.

Het preventieteam

Het preventieteam is de uitvoeringsorganisatie die verantwoordelijk is voor het zorgvuldig doorlopen van de verschillende CtC-fasen en het uitvoeren van de daarbij behorende activiteiten. Het preventieteam heeft ondermeer de volgende taken: bijdragen aan de totstandkoming van de risicoanalyse (onderzoek, gegevensverzameling, analyse en prioritering), inventariseren en beoordelen van het aanbod in Hoogvliet, opstellen van het deelgemeente-profiel en het preventieplan, ontwikkelen van een evaluatiemethodiek, uitvoeren van de implementatie van het preventieplan en het betrekken en informeren van de ‘achterban in de eigen organisatie’ en andere belanghebbenden.

Het preventieteam in de deelgemeente Hoogvliet is samengesteld uit vertegenwoordigers van verschillende organisaties die werkzaam zijn op het terrein van jeugd en veiligheid. Doorgaans zit het bestuur/management van deze organisaties in de stuurgroep en de uitvoerende werkers in het preventieteam. Het preventieteam wordt voorgezeten door de projectleider (deelgemeente Hoogvliet). Hij brengt over wat in de stuurgroep besproken is en andersom. Het preventieteam komt om de vier à vijf weken bij elkaar. De vergaderdag rouleert, zodat iedereen die op een bepaalde dag niet kan, een keer ‘aan de beurt is’. Door de komst van de werkgroepen (zie hieronder) is de frequentie van de vergaderingen van het preventieteam afgenomen tot twee tot drie keer per jaar. In het preventieteam worden vooral de bevindingen uit de werkgroepen met elkaar gedeeld. Het preventieteam bespreekt de stand van zaken in algemenere zin. De rol van het preventieteam is daarmee anders geworden. Zoals de coach het in 2007 al verwoordde: “alles zal meer op hoofdlijnen gaan dan voorheen. Het krijgt minder een uitvoerende en meer een draagvlakfunctie”. De volgende organisaties en personen zijn vertegenwoordigd in het preventieteam:

- Projectleider deelgemeente Hoogvliet.
- Beleidsadviseur Jeugd, deelgemeente Hoogvliet.
- Projectleider Jeugd, deelgemeente Hoogvliet.

20. Voordat de JKZ-functionarissen bestonden, waren de basisscholen Jacobus en Westpunt vertegenwoordigd in de stuurgroep. Sinds 2009 zijn de basisscholen vertegenwoordigd via de JKZ-functionarissen.

- DOSA Regisseur.
- Stichting Welzijn Hoogvliet, jongerenwerk.
- Stichting Algemeen Maatschappelijk Werk, sinds 2008 CVD Maatschappelijk Werk.
- Stichting Peuterspeelzalen Hoogvliet.²¹
- Stichting Kinderopvang Hoogvliet.
- Sport en Recreatie.
- Penta College.
- Einstein College.
- JKZ-functionaris.²²
- JONG-coördinator, sinds 2009: Centrum voor Jeugd en Gezin.
- Bureau Jeugdzorg< sinds 2009 Flexus Jeugdplein.
- Buurtspeeltuinwerk (BSW).
- Bureau Seinpost.

Bij aanvang (2006) participeerde de Brede school coördinator namens de basisscholen in het preventieteam. De preventieteamleden vonden het echter beter dat de basisscholen zelf vertegenwoordigd waren; daarom zit de Brede School coördinator niet meer in het preventieteam, maar is nog wel betrokken. JONG is in 2007 een relatief nieuwe organisatie in Hoogvliet: een steunpunt opvoedingsondersteuning waarin verschillende organisaties bij elkaar zijn samengebracht zoals de GGD, Bureau Jeugdzorg en het consultatiebureau. De coördinator van JONG participeert sinds 2007 ook in het preventieteam. Anno 2009 is dit het Centrum voor Jeugd en Gezin.

Tijdens de beginmeting in 2006 kwam naar voren dat volgens leden van het preventieteam en de stuurgroep te weinig basisscholen vertegenwoordigd waren in het preventieteam. Voor sommige organisaties is CtC de enige manier waarop ze contact hebben met scholen. De leden zijn daarom blij dat de basisscholen sinds 2007 wel betrokken zijn bij CtC, maar betreurt tegelijkertijd dat zij, door omstandigheden, doorgaans niet op de vergaderingen op komen dagen. Nog steeds zijn er slechts twee van de dertien basisscholen vertegenwoordigd. Zoals gezegd, heeft de projectleider in 2007 de basisscholen bezocht om te peilen hoe hun betrokkenheid kan worden bevorderd en in welke vorm. In 2009 is de betrokkenheid van basisscholen een blijvend aandachtspunt. In 2009 zijn de basisscholen via de JKZ-functionarissen vertegenwoordigd.

Ook werd het aanvankelijk betreurd dat de deelname van de GGD aan vergaderingen niet regelmatig was. Het was onduidelijk waarom de vertegenwoordiger niet op kwam dagen. De GGD is sinds 2007 geïntegreerd in JONG (inmiddels CJG). De coördinator van JONG is vrijwel altijd bij de vergaderingen aanwezig. "De vertegenwoordiger van de GGD bleek ook eigenlijk achteraf niet de geschikte persoon te zijn om hierin te participeren", aldus de projectleider. De contacten met de politie zijn nog steeds goed. Projectleider: "participeren in CtC blijft gewoon heel lastig omdat er maar één jeugdcoördinator voor heel Hoogvliet is. Deze heeft

21. Sinds 2008 vallen peuterspeelzalen onder Kinderopvang Hoogvliet en kennen sindsdien geen aparte vertegenwoordiger.

22. Voordat de JKZ-functionarissen (Jeugd Kansen Zone) bestonden, waren de basisscholen Jacobus en Westpunt vertegenwoordigd in het preventieteam. Sinds 2009 zijn de basisscholen vertegenwoordigd via de JKZ-functionarissen.

gewoon echt geen tijd om in het preventieteam zitting te hebben. Hij wordt wel goed op de hoogte gehouden en als er iets is waar we de politie voor nodig hebben, is het contact zo gelegd. Dit gold bijvoorbeeld ook voor het opstellen van het wijkprofiel”.

De vergaderingen verlopen volgens de geïnterviewden goed: “er is sprake van een open en ontspannen sfeer waarin goed naar elkaar wordt geluisterd. Iedereen gaat ervoor”. Het enthousiasme van de projectleider is hier volgens de geïnterviewden mede debet aan. De preventieteamleden zijn volgens de geïnterviewden zeer betrokken. Er zijn altijd goede en leuke discussies tijdens de vergaderingen. Bij de stuurgroep komt meestal iedereen opdagen, of wordt er een vervanger gestuurd, behalve door het onderwijs; “die hebben het zo vreselijk druk”. Bij het preventieteam komt bijna iedereen altijd opdagen; in ieder geval is altijd een vaste kern aanwezig.

De geïnterviewden zijn nog steeds tevreden over het functioneren van het preventieteam. Er zitten goede, deskundige mensen in die enthousiast zijn. De sfeer is goed. De onderlinge samenwerking is goed, “een ongedwongen manier van overleggen, mensen luisteren echt naar elkaar en er wordt écht gepraat”. Het draagvlak voor CtC is gedurende de periode 2006-2009 onverminderd groot in het preventieteam. Iedereen toont veel inzet en zijn betrokken. De opkomst is over het algemeen goed. Het contact tussen stuurgroep en preventieteam loopt via de projectleider. Dit gaat goed. Er is geen sprake van rechtstreekse samenwerking.

De ontmoeting in het preventieteam heeft geleid tot nadere contacten en afspraken tussen een aantal organisaties zoals Jeugdzorg, de welzijnsorganisatie en kinderdagverblijven. Veel preventieteamleden zien elkaar ook buiten de CtC-vergaderingen tijdens andere overleggen of netwerkbijeenkomsten. Preventieteamlid: “dergelijke netwerken bijten niet met CtC. Ze zijn juist goed om de dubbellingen uit het aanbod te halen”. Stuurgroep lid: “het is juist prima om elkaar vaak tegen te komen. Hoe meer overleggen, hoe beter”.

Werkgroepen CtC

In het door de stuurgroep goedgekeurde preventieplan (juni, 2007) valt te lezen dat er per risicofactor en voor de beschermende factoren een werkgroep wordt opgericht die verantwoordelijk is voor de bestrijding respectievelijk versterking ervan. Hoogvliet is de eerste CtC-locatie die op deze manier te werk gaat; dit is uniek in Nederland. De werkgroepen komen vaker bij elkaar dan het preventieteam. De werkgroepen zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van een onderdeel van het preventieplan. Elke werkgroep wordt getrokken door enkele organisaties, de zogenoemde accounthouders; één organisatie hiervan is hoofdverantwoordelijke. De projectleider en iemand van de deelgemeente wonen de bijeenkomsten ook bij. Voor elke werkgroep is een voorzitter aangewezen. In de werkgroepen kunnen ook organisaties zitting hebben die niet in preventieteam of stuurgroep participeren, afhankelijk van het thema. In 2007 is in het kader van de versterking van de beschermende factoren een start gemaakt met natuur- en milieu educatie en daardoor zijn partijen betrokken die daarvoor niet in CtC participeerden. In 2007 zijn de werkgroepen geformeerd. Een preventieteamlid vertelt: “de projectleider heeft de werkgroepen samengesteld. Je kon zelf aangeven als je toch liever ergens anders bij wilde of als je jouw organisatie elders beter

vond passen. Wel is het zo dat als je er eenmaal inzit, er niet zo gemakkelijk weer uitkomt”. De betrokkenen waarderen het instellen van werkgroepen: “met een kleine club krijg je makkelijker dingen voor elkaar en kun je vaker bij elkaar komen om dingen wat meer uit te diepen”. Aanvankelijk was het de bedoeling vijf werkgroepen te starten. In 2009 zijn echter zes werkgroepen actief. De samenstelling van de werkgroepen is in deze periode iets gewijzigd. Opvallende nieuwkomer is Buurt en Speeltuinwerk Rotterdam (BSW). Ook heeft de komst van JONG en later CJG wat veranderingen met zich meegebracht.

1 Werkgroep Problemen met gezinsmanagement

- Bureau Jeugdzorg, in 2009: Jeugdplein Flexus.
- CVD Hoogvliet.
- Stichting Welzijn Hoogvliet, manager jeugd.
- Consultatie Bureau, GGD. Later coördinator JONG en in 2009 CJG.
- Deelgemeente Hoogvliet projectleider CTC.
- Stichting Kinderopvang Hoogvliet.
- JKZ-functionaris.

Buurt en Speeltuinwerk Rotterdam (BSW), stichting Algemeen maatschappelijk werk zijn niet langer bij deze werkgroep betrokken.

2 Werkgroep Vroeg en aanhoudend antisociaal gedrag

- CJG (voorheen JONG).
- Jeugdplein Flexus (voorheen bureau Jeugdzorg).
- Stichting Welzijn Hoogvliet, manager jeugd.
- DOSA .
- JKZ-functionaris.

Dienst JOS en deelgemeente Hoogvliet projectleider Jeugd zijn niet meer betrokken in deze werkgroep.

3 Werkgroep Omgang met vrienden die probleemgedrag vertonen

- Stichting Welzijn Hoogvliet, manager jeugd.
- Sport en Recreatie.
- Deelgemeente Hoogvliet projectleider Jeugd.
- JKZ functionaris (in 2009).
- Bureau Miero (in 2009).

DOSA is meer betrokken in deze werkgroep.

4 Werkgroep Weinig binding en organisatie in de wijk

- Stichting Welzijn Hoogvliet Opbouwwerk.
- Sport en Recreatie.
- Deelgemeente Hoogvliet projectleider CtC.
- BSW (in 2009).
- Stichting Kinderopvang Hoogvliet (in 2009).
- Bureau Miero (in 2009).
- SWH manager jeugd (in 2009).

Werkgroep beschermende factoren

Accounthouder: Dienst Sport en Recreatie

Deze werkgroep bestaat in 2009 niet als zodanig. Twee werkgroepen zijn werkzaam op de beschermende factoren:

5 Werkgroep Natuur en Milieu

- Deelgemeente Projectleider CtC.
- Stichting Welzijn Hoogvliet, manager jeugd.
- Stichting Kinderopvang Hoogvliet.

6 Werkgroep Jeugdparticipatie

- Stichting Welzijn Hoogvliet, manager jeugd.
- SWH Opbouwwerk.
- Stichting Kinderopvang Hoogvliet.
- JKZ-functionaris.
- Sport en recreatie (in 2009).
- Bureau Miero (in 2009).

In 2009 maakt de deelgemeente projectleider CtC niet langer deel uit van deze werkgroep.

Volgens de projectleider loopt de eerste werkgroep goed. De tweede loopt niet. Eigenlijk is een school nodig in deze werkgroep. De derde werkgroep zou sterker moeten. Deze werkgroep volgt niet goed het preventieplan en moet er hard aan trekken. Werkgroep vier loopt redelijk. Werkgroep vijf heeft acties goed uitgevoerd en komt niet vaak meer bij elkaar. De zesde werkgroep is in 2009 in opbouw. Het probleem dat het projectleider ervaart is de financiering van de jongerenraden. Deze jongerenraden zijn onderdeel van het bevorderen van jeugdparticipatie.

Klankbordgroep CtC

In Hoogvliet is er naast de stuurgroep en het preventieteam ook een klankbordgroep. Hierin zitten de projectleider, het sectorhoofd Projecten, de beleidsambtenaar jeugd van de deelgemeente Hoogvliet, de coördinator CtC Rotterdam (JOS) en de CtC-coach. Deze overkoepelende werkgroep draagt zorg voor de strategische dagelijkse gang van zaken van CtC; het preventieteam is namelijk te groot om zich met dit soort zaken bezig te houden. De groep is vooral bezig met de vraag hoe Hoogvliet te positioneren ten opzichte van Rotterdam en hoe de relatie leggen tussen stad en deelgemeente. Ook hebben zij het plan met betrekking tot de uitwerking van de beschermende factoren uitgewerkt. Bij de overdracht van CtC van Bureau Veilig naar de JOS is besloten dat deze klankbordgroep niet langer nodig was.

2.3 Ambtelijke en bestuurlijke inbedding

Deelgemeente

De deelgemeente Hoogvliet kent bestuurlijk en organisatorisch het onderscheid tussen de sectoren 'Beleid' en 'Projecten'. CtC is ondergebracht bij de sector 'Projecten'. Alle projec-

ten hebben te maken met een verantwoordelijke ambtenaar van Projecten, maar ook met iemand van Beleid. Voor jeugd zitten 'Beleid' en 'Projecten' bij twee verschillende portefeuillehouders. 'Projecten' zit bij de deelraadsvoorzitter, 'Beleid' bij een andere portefeuillehouder. Het jeugdbeleid in Hoogvliet kent verschillende onderdelen, zoals DOSA (deelgemeentelijk overleg sluitende aanpak), Taskforce jongeren (groepen die overlast geven in kaart brengen), regulier jongerenwerk, CtC en ze hebben allemaal hun eigen overleggen. De deelgemeente heeft geprobeerd deze onderdelen in elkaar te schuiven, maar dat is moeilijk gebleken. Er is sprake van geweest om één stuurgroep jeugdbeleid te vormen. Zover is het nooit gekomen. CtC zou de paraplu worden binnen de deelgemeente waaronder het jeugdbeleid gaat vallen. CtC wordt hét sturingsinstrument (Startrapportage Communities that Care Hoogvliet, juni 2006).

In voorbereiding op het maken van de Nota Jeugd hebben enkele debatten plaats gevonden in Hoogvliet-Noord en Hoogvliet-Zuid waar in totaal ongeveer 120 mensen bij aanwezig waren. Voor de Nota Jeugd is ook gebruik gemaakt van de uitkomsten van het scholierenonderzoek van 2005 en 2007. CtC heeft een goede plek gekregen in de Nota Jeugd. Hoewel het niet de paraplu voor het hele jeugdbeleid is geworden waar eerder sprake van was, heeft het een duidelijk plek verworven als strategie waarmee het preventieve jeugdbeleid wordt vormgegeven. De reden die de projectleider aanvoert is dat het moeilijk is om iedereen te overtuigen van wat CtC is, dit is niet bij iedereen bekend. De werkzaamheid is niet aantoonbaar. Anderen willen hun aanpakken (zoals DOSA, de Beke-aanpak) niet overboord gooien om volgens CtC te gaan werken.

Desondanks is CtC binnen de deelgemeente goed ingebed en heeft een duidelijke plaats in het jeugdbeleid. Het is helder dat CtC er is voor het preventieve jeugdbeleid, aldus de projectleider. "Ik kan me erin vinden. CtC is in ontwikkeling. Mensen geloven erin, maar het is nog niet bewezen dat het werkt. De kracht van de deelgemeente zit in het zoeken hoe verschillende aanpakken elkaar kunnen versterken, en niet beconcurreren. Projecten afstemmen, daar is nog verdieping nodig: het ook daadwerkelijk doen." De nota Jeugd is in het voorjaar van 2009 goedgekeurd.

Vanuit het preventieteam waren er aanvankelijk (in 2006/2007) geluiden over een wat 'magere' ambtelijk en bestuurlijke inbedding. Dit had waarschijnlijk te maken met de onduidelijkheid over de (financiële) mogelijkheden die er zijn om de ambities waar te maken. Een aantal geïnterviewden zei dat het allemaal nog wat 'aan de oppervlakte' bleef. Toezeggingen vanuit de deelgemeente werden nog niet gedaan omdat het destijds nog niet duidelijk was hoe het preventieplan eruit kwam te zien. De in de loop van de tijd ontstane (ook financiële) zekerheid is ten goede gekomen aan zowel de bestuurlijke als ambtelijke inbedding. Enkele geïnterviewden: "De deelgemeente staat helemaal achter CtC. Dat merk je bijvoorbeeld uit het feit dat er twee mensen van het DB in de stuurgroep zitten. Het wordt heel belangrijk gevonden." "De deelgemeente staat achter CtC. Laatst was er een draagvlakconferentie. De opkomst van ambtenaren van de deelgemeenten was hoog waaruit blijkt dat het daar breed gedragen wordt". "Het is heel goed dat de deelgemeente het trekt; men heeft het idee door hen gehoord te worden". Ook zijn de geïnterviewden tevreden over de rol en de inbedding van de lokale projectleider die in dit proces een strategische rol speelt.

Met de ontwikkeling van Jeugd Kansen Zone (JKZ is een inhaalslag gemaakt richting onderwijs. In vijf JKZ wijkwerkteams 12- en één JKZ 12+ overleg wordt met scholen en wijkpartners gewerkt aan wijk Samenwerking en brede schoolontwikkeling. Het bieden van ontwikkelingskansen en constructieve vrijetijdsbesteding voor jeugd van 0 tot 21 jaar staat hierbij centraal. Afstemming en samenwerking tussen alle betrokken partners is hiervoor noodzakelijk. CtC stond hierdoor al regelmatig op de agenda's van de wijkwerkteams. Sinds begin 2009 werken de JKZ functionarissen en de projectleider CtC aan een verdieping van de inhoudelijke samenwerking tussen de twee programma's. Zoals het onderzoeken van de mogelijkheid om tot een gezamenlijk werkplan voor 2010 te komen.

Stedelijk

Programmabureau Veilig heeft een belangrijke rol gespeeld bij het introduceren van CtC in Hoogvliet. Programmabureau Veilig heeft de stedelijke aansturing en facilitering van CtC verzorgd. Hoogvliet is de eerste van de drie deelgemeenten, naast Noord en Feijenoord, die met CtC aan de slag is gegaan. Omdat de gemeente Rotterdam de ambitie heeft om CtC stedelijk uit te rollen, is in 2006 gekozen om CtC onder te brengen bij de stedelijke dienst Jeugd, Onderwijs en Samenleving (JOS). Er bestond behoefte aan een gestandaardiseerde methode die stedelijk inzetbaar en vergelijkbaar is. JOS zocht een gemene deler voor het stedelijke jeugdbeleid en op termijn ook voor welzijn. CtC werd hiervoor een geschikt sturingsinstrument gevonden. CtC heeft hiermee een plek binnen een stedelijke dienst gekregen en is daarmee beter verankerd in (toekomstig) regulier beleid. Dit stedelijke perspectief komt Hoogvliet ten goede. Coach: "het helpt om organisaties te rechten. Het scheelt enorm dat de Stedelijke Dienst CtC ondersteunt. Ook het geld is daardoor minder een probleem. De inbedding is daarmee in elk geval erg goed". Ook het onderling leren gaat door: in 2004 is Hoogvliet in Noord op bezoek geweest om te horen hoe zij het aanpakken. In 2008 waren de rollen omgedraaid. Noord is op bezoek geweest in Hoogvliet omdat nu Noord, waar CtC in een impasse is geraakt, wil leren van Hoogvliet.

3 Doelstellingen

3.1 Operationele effectdoelstellingen

Op basis van de resultaten van de scholierenenquête heeft het preventieteam in Hoogvliet de volgende **risicofactoren** uitgekozen om mee aan de slag te gaan:

1. Problemen met gezinsmanagement.
2. Vroeg en aanhoudend antisociaal gedrag.
3. Omgang met vrienden die probleemgedrag vertonen.
4. Weinig binding en organisatie in de wijk.

Daarnaast zijn er drie **beschermende factoren** gekozen die extra aandacht krijgen:

1. Mogelijkheid tot positieve betrokkenheid bij de wijk.
2. Mogelijkheid tot positieve betrokkenheid op school.
3. Sociale vaardigheden.

Met deze keuze is de stuurgroep in oktober 2005 akkoord gegaan. Naar aanleiding van het goedgekeurde preventieplan, worden er werkgroepen opgericht die zich elk met een beschermende dan wel risicofactor gaan bezighouden: zie paragraaf 2. In Hoogvliet wordt het betreurd dat in de CtC-systematiek de beschermende factoren minder goed zijn uitgewerkt dan de risicofactoren. In Hoogvliet hechten betrokkenen juist veel belang aan de beschermende factoren. Zij zouden hier vanuit de CtC-methodiek graag wat meer handvatten voor aangereikt krijgen. Bij de eerste versie van het preventieplan vond de stuurgroep dat de beschermende factoren (meer) uitgewerkt zouden moeten worden. Hier is veel werk in gaan zitten. Uiteindelijk is ervoor gekozen om elk jaar een beschermende factor thematisch uit te werken. In 2007 is dit natuur- en milieu educatie, in 2008/2009 jeugdparticipatie. Voor 2010 moet nog een keuze voor een thema gemaakt worden. In vergelijking met de andere CtC-gemeenten in Nederland, zijn de beschermende factoren in Hoogvliet nu goed uitgewerkt. Hoogvliet kan hiermee een koploper worden genoemd en wellicht een voorbeeldfunctie vervullen.

Hoe gemeten

In het preventieplan is uitgewerkt op welke manier de risicofactoren zullen worden bestreden en de beschermende factoren worden versterkt. Daarbij is aandacht besteed aan exacte doelstellingen, na te streven effecten en indicatoren aan de hand waarvan kan worden nagegaan wat hiervan is gerealiseerd. Hieraan is door het preventieteam in werkgroepjes ge-

werkt. Het bleek een lastige klus. Tijdens de beginmeting merkte één van de geïnterviewden bijvoorbeeld op dat meerdere preventieteamleden het erg lastig vonden om meetbare doelstellingen op te stellen: "Je hoopt op vermindering van problematiek, maar het is lastig om dat in getallen neer te zetten. Bovendien is een afname of toename vaak ook erg afhankelijk van andere factoren, het kan een heel andere reden hebben. Misschien dat je het nog wel kan doen voor het gedrag van individuele jongeren, maar voor grote groepen is het erg moeilijk. Dit is vaak ook de reden waarom preventieprojecten vaak niet gehonoreerd worden: je kunt niet met cijfers aantonen dat een verandering daadwerkelijk door preventie is gekomen". Ook later worstelt men met de effectmeting. Bijvoorbeeld de coach: "Doordat de scholierenenquête nu wordt opgenomen in de GGD-monitor (zie paragraaf scholierenenquête) is het lastig om nu in het preventieplan kwantitatieve doelstellingen op te stellen ten aanzien van wat je wilt. Je kunt daardoor straks ook niet goed meer vergelijken. Het natte vingerwerk wat je nu krijgt heeft geen zin. Mogelijk hebben we meer aan de dataset die per jaar per deelgemeente wordt aangemaakt voor ons". In het preventieplan valt ook letterlijk te lezen: 'een consequentie van integratie van de CtC-scholierenenquête in de Rotterdamse Jeugdmonitor is dat het formuleren van kwantitatieve doelstellingen ten aanzien van de geprioriteerde risicofactoren niet mogelijk/zinvol is op dit moment. Door de gewijzigde onderzoeksopzet is een vergelijking niet goed mogelijk' (Preventieplan, 2007).

De deelgemeente evalueert haar preventiebeleid tussentijds om dit vervolgens eventueel bij te stellen. Volgens het preventieplan wordt hiertoe gebruik gemaakt van de Rotterdamse Dataset Jeugd en de resultaten van de Rotterdamse Jeugdmonitor (Preventieplan, 2007). Halverwege 2007 is het volgens de betrokkenen nog te vroeg zijn om de resultaten van de Rotterdamse Jeugdmonitor 2006/2007 te gebruiken voor evaluatie, te meer daar het preventieplan pas onlangs is goedgekeurd. CtC kan volgens de geïnterviewden nu nog geen directe invloed hebben gehad op de risicofactoren, hoogstens op factoren als meer samenwerking. Volgens betrokkenen valt er in 2010, als er weer een Jeugdmonitor wordt uitgevoerd, wellicht meer te zeggen. Een vierjaarlijks meting wordt als een goed uitgangspunt gezien om potentiële resultaten zichtbaar te kunnen maken.

3.2 *Operationele procesdoelstellingen*

CtC invoeren is een gefaseerd proces. De CtC-implementatie onderscheidt vijf fasen:

1. CtC voorbereiden.
2. CtC introduceren en draagvlak creëren.
3. Een wijkprofiel ontwikkelen.
4. Een Preventieplan CtC ontwikkelen.
5. Een Preventieplan CtC uitvoeren.

In Hoogvliet zijn momenteel alle fasen een keer doorlopen. Per CtC-fase zijn doel- en subdoelstellingen benoemd. Samen met de coach is de projectleider nagegaan of deze in elke fase zijn behaald. Volgens de coach was in het gehele traject vooral het opstellen van het wijkprofiel inspannend. "Er was nauwelijks goede informatie voorhanden: het bleek lastig om de juiste cijfers te verkrijgen". Uit eerder onderzoek naar CtC op andere locaties blijkt dat

hier doorgaans overal problemen mee zijn. Hoogvliet vormt hier geen uitzondering op. Echter, omdat op de meeste locaties CtC op wijk- en niet op deelgemeentelijk niveau wordt uitgevoerd, werd gedacht dat gezien de grootte van het gebied dit voor Hoogvliet mogelijk in mindere mate tot problemen zou leiden. Dit was, net zoals in Maassluis, echter wel het geval.

In 2007 en 2008 is Hoogvliet vooral bezig geweest met de uitvoering van fase 4. De projectleider heeft aangegeven dat in deze fase het subdoel *'voor alle programma's in het preventieplan is geformuleerd welke doelgroep zij willen bereiken, wie het programma uitvoert en hoe vaak en in welke periode het programma plaatsvindt'* vrij gemakkelijk vond gaan. In fase 5, waar Hoogvliet zich momenteel in bevindt was het behalen van het subdoel *'een samenwerkingsovereenkomst die een bijdrage (gaan) leveren aan de uitvoering van het preventieplan CtC is vastgesteld'* zeer inspannend. Projectleider: "het is niet makkelijk om zoveel mensen op directieniveau bij elkaar te krijgen met het doel hen een intentieverklaring te laten tekenen, maar het is gelukt".

3.3 *Beleidsdoelstellingen*

In het wijkprofiel (2006) worden drie beleidsdoelstellingen geformuleerd:

- CtC versterkt het fundament van het deelgemeentelijk preventief jeugd- en veiligheidsbeleid.
- De samenwerking tussen betrokken partners zal verbeteren op basis van een heldere taak- en rolverdeling waardoor de effectiviteit van het preventiebeleid wordt vergroot.
- De deelgemeente krijgt met CtC een regie- en sturingmodel waar zij vanuit haar eigen taken en verantwoordelijkheden beter vorm kan geven aan het jeugd- en veiligheidsbeleid.

In het preventieplan (2007) zijn deze beleidsdoelstellingen omgezet in verwachtingen:

'De verwachting is dat met CtC:

- Het fundament van het deelgemeentelijke preventieve jeugd- en veiligheidsbeleid versterkt wordt.
- De samenwerking tussen de betrokken partners zal verbeteren op basis van een heldere taak- en rolverdeling waardoor de effectiviteit van het preventiebeleid wordt vergroot.
- De deelgemeente een regie- en sturingsmodel krijgt waarmee zij vanuit haar eigen taken en verantwoordelijkheden beter vorm kan geven aan het jeugd- en veiligheidsbeleid' (Preventieplan, 2007).

Dergelijke doelstellingen staan definitief vast en komen volgens de geïnterviewden eigenlijk nooit meer expliciet ter sprake tijdens vergaderingen. Echter, wel indirect; zo blijft de deelraadsvoorzitter hameren op een betere afstemming. Er moet volgens hem goed gekeken worden naar wat er is alvorens er een nieuw project wordt opgestart.

In 2009 blikt de projectleider terug op deze doelstellingen en concludeert dat de eerste doelstelling als gerealiseerd mag worden beschouwd. Zoals gezegd heeft CtC een duidelijke

plats verworden in het deelgemeentelijke preventieve jeugdbeleid. Ook is de samenwerking is verbeterd. " We zijn op de goede weg, het kan altijd beter. Het overleg van het preventieteam wordt door de leden goed bezocht'. De derde doelstelling is (nog) niet gerealiseerd. Hieraan wordt binnen de deelgemeente gewerkt, maar heeft nog niet tot een 'model' geleid. Wel is een overleg in gesteld waarin alle ambtenaren die iets met jeugd te maken hebben tweewekelijks bij elkaar komen om zaken af te stemmen.", aldus de projectleider.

3.4 Hoofddoelstellingen

Lange termijn doelen van Communities that Care zijn:

- Een leefbare wijk waarin kinderen worden aangemoedigd hun capaciteiten aan te spreken en zich optimaal te ontwikkelen (Wijkprofiel, 2006).
- De Sociale veiligheid duurzaam vergroten en een omgeving creëren waarin jongeren de mogelijkheid hebben om op te groeien tot volwassenen die een positieve en gewaardeerde rol kunnen spelen in onze maatschappij (Preventieplan, 2007).

In het preventieplan valt verder te lezen:

'De deelgemeente Hoogvliet heeft zich uitgebreid georiënteerd op CtC en is tot de conclusie gekomen dat er twee redenen zijn waarom CtC een belangrijke meerwaarde kan hebben voor de deelgemeente:

1. Met deze werkwijze kan recht worden gedaan aan de doelstelling dat alle kinderen en jongeren in de deelgemeente de mogelijkheden geboden worden om veilig op te groeien, en zich te ontwikkelen tot gezonde volwassenen.
2. Met deze werkwijze kunnen wetenschappelijke inzichten worden verbonden aan concrete initiatieven en projecten die al in Hoogvliet aanwezig zijn worden versterkt en kan de samenhang worden verbeterd' (Preventieplan, 2007).

Geïnterviewden noemen in 2007 nog de volgende doelstellingen:

- Het voorkomen dat jongeren ernstig probleemgedrag ontwikkelen.
- De hoeveelheid kinderen waarmee het goed gaat wordt vergroot.
- Vroeg bij negatieve ontwikkelingen zijn om snel bij te kunnen sturen.
- Gezinnen sterker maken.
- CtC leidt tot programma's die bewezen effecten opleveren.

De projectleider concludeert in 2009 dat Hoogvliet goed scoort op veiligheid en ook op kindvriendelijkheid van de wijk (Hoogvliet Noord). "We zijn op weg en ons ervan bewust dat we er met z'n allen aan werken. De denkwijze is er. Maar ook door de herstructurering is aandacht voor deze hoofddoelstellingen. Het komt niet allemaal door CtC dat we resultaten boeken. Het is moeilijk om resultaten te herleiden tot concrete interventies. De huidige denkwijze en het bijbehorende handelen komt ten goede aan de jeugd en dat is goed".

Hoe gemeten

Het preventieteam heeft voorstellen gedaan ten aanzien van de gewenste, meetbare en concrete resultaten. Duidelijk moet zijn aan welke voorwaarden programma's en activiteiten moeten voldoen om de risico- en beschermende factoren in positieve zin te beïnvloeden. Het scholierenonderzoek, geïntegreerd in de Rotterdamse Jeugdmonitor, zal op termijn veranderingen op risicofactoren aangeven. Maar ook andere signalen (wachtlijsten in de jeugdzorg, kinderen komen vaak zonder ontbijt naar school) worden in de gaten gehouden: "dan onderneem je natuurlijk meteen actie, je gaat dan niet wachten op het scholierenonderzoek". Preventieteamlid: "wij kijken nu bijvoorbeeld nog niet naar de resultaten van de Rotterdamse Jeugdmonitor. Die zeggen ons nu niks omdat onze doelgroep 'jonge moeders' daar niet in zit. Wij luisteren vooral vol belangstelling naar de signalen van sociaal-cultureel jongerenwerkers van SWH".

Om de resultaten van de programma's die in het preventieplan zijn opgenomen in kaart te brengen, is afgesproken dat de verantwoordelijken voor deze programma's een evaluatieverslag maken. In 2007 is dit moeizaam verlopen, maar in 2008 is dit veel beter gegaan. Nagenoeg alle projecten hebben een evaluatieverslag gemaakt en aan de projectleider gestuurd.

3.5 Afgeleide of bijkomende doelstellingen

Dit type doelstellingen is niet geformuleerd.

4 *Aanpak*

In het preventieplan (2007) staat de voorgeschiedenis van het preventieplan. Samenvattend:

- De scholierenenquête is in 2005 uitgezet waarmee van jongeren zelf informatie is verkregen over hoe het in Hoogvliet gesteld is met probleemgedrag, risicofactoren en beschermende factoren.
- Aanvullend hierop is door het preventieteam aanvullende informatie verzameld om een zo grondig mogelijk beeld te krijgen van de situatie van jongeren in de deelgemeente.
- Op basis hiervan zijn de risicofactoren en beschermende factoren vastgesteld.
- Vervolgens is het huidige aanbod aan projecten en programma's in Hoogvliet in kaart gebracht dat direct of indirect werkt aan de factoren.
- Tenslotte is een analyse gemaakt van de resultaten om in beeld te krijgen in hoeverre het aanbod in Hoogvliet aansluit op de geconstateerde factoren (lacunes, dubbels etc) (bron: Preventieplan, 2007).

Het resultaat van deze stappen is samengevoegd in het deelgemeenteprofiel (ook wel wijkprofiel genoemd). In het deelgemeenteprofiel is een sociale diagnose gemaakt van de situatie rondom kinderen en jongeren in de deelgemeente. Het was volgens de betrokkenen niet altijd makkelijk om bepaalde cijfers boven water te krijgen. Niet alles wordt even goed geregistreerd en cijfers zijn niet altijd op deelgemeenteniveau beschikbaar. De conclusies van het deelgemeenteprofiel vormden het startpunt voor het op te stellen preventieplan. Per risicofactor is in kaart gebracht welke organisaties er betrokken zijn bij de aanpak ervan. Daarbij maakte men een onderscheid tussen organisaties die een leidende rol moeten gaan spelen (*accounthouders*), organisaties die geconfronteerd worden met de gevolgen van de risicofactoren (*signaleerders*) en organisaties waar de doelgroep (kinderen, jongeren, ouders) bereikt kan worden (*vindplaats*). Daarnaast is een inventarisatie gemaakt van welke (effectieve) projecten en programma's er zijn en hoeveel kinderen, jongeren en ouders ermee bereikt worden. Men heeft zich afgevraagd: doen we genoeg, doen we het goede, doen we (geen) dingen dubbel? De resultaten hiervan vormden de basis voor het op te stellen preventieplan (Wijkprofiel, 2006). Ook om de informatie voor de sterkteanalyse te verkrijgen is veel inspanning geleverd. Soms bleek het moeilijk voor organisaties om de projectleider van deze informatie te voorzien en was het erg omslachtig om deze los te krijgen.

4.1 *Preventieplan*

Het preventieplan is gebaseerd op het deelgemeentelijk profiel. Na gesprekken met organisaties is het bereik van de verschillende organisaties/projecten op een rij gezet en is gekeken naar wat een reële bereikverhoging is in de komende jaren. De eerste versie van het preventieplan was in juni 2006 gereed. Hier is veel werk in gaan zitten omdat er veel organisaties naar moesten kijken. Volgens de geïnterviewden is men in het preventieteam toch vrij gemakkelijk tot consensus gekomen. Preventieteamlid: "We waren het er snel over eens hoe de situatie er in Hoogvliet uitziet en hoe die er volgens ons uit zou moeten zien. We vonden niet dat we er bepaalde doelgroepen of wijken uit moesten lichten. Daar waren we het snel over eens. Het ging makkelijk. Er waren weinig grote verschillen". Per risico- en beschermende factor is bekeken welke organisaties er mee aan de slag zouden moeten en is er een aantal 'accounthouders' aangesteld. Dit zijn, zoals gezegd, organisaties die een leidende rol moeten gaan spelen in het bestrijden van een bepaalde risicofactor, dan wel het versterken van een bepaalde beschermende factor in werkgroepen. Bepaald is wat het preventieteam precies wil doen aan de risicofactor en in welk (sub)gebied eventueel accenten liggen. Naast dat bestaande programma's zijn geïnventariseerd, zijn nieuwe programma's voorgesteld. Daarnaast krijgen in het preventieplan aandacht: de (eventuele) verbetering van samenwerking tussen betrokken organisaties, het betrekken van de doelgroep en 'targets'. De eerste versie is aan de stuurgroep voorgelegd. Deze stemde in met het gedeelte met betrekking tot de risicofactoren, maar vond dat de beschermende factoren (meer) uitgewerkt zouden moeten worden. Uiteindelijk is er in de overkoepelende werkgroep voor gekozen om elk jaar een beschermende factor thematisch uit te werken. De betrokkenen zijn hier tevreden over. De ideeën moesten teruggekoppeld worden naar het preventieteam en daarna weer naar de stuurgroep. Dit kostte veel tijd. Op 4 juni 2007 is het preventieplan definitief goedgekeurd door de stuurgroep. De jaren tot 2010 staan in het teken van het uitvoeren van het preventieplan.

4.2 *Inzet programma's en activiteiten*

Per risicofactor zijn er werkgroepen samengesteld die een aanpak hebben ontwikkeld. In het preventieplan wordt hier uitgebreid op ingegaan. Samenvattend ontstaat het volgende beeld:

A. Aanpak 'problemen met Gezinsmanagement'

1. Een campagneachtige actie met als doel het besef bij ouders te vergroten, en ouders richting hulpvraag te bewegen.
2. Een aanbod aan programma's dat in omvang voldoende is om een vuist te maken, en dat ook de ouders van kinderen in verschillende leeftijdsgroepen kan bereiken.
3. Een verbetering van de samenwerking en afstemming van de ketenpartners (in JONG) en het verbeteren van de toeleiding naar programma's (samenwerking met scholen, peuterspeelzalen, CVD Hoogvliet, etc).
4. Trainingsaanbod signaleren door professionals.

B. Aanpak 'vroeg en aanhoudend antisociaal gedrag'

1. Een aanbod aan programma's dat in omvang voldoende is om deze risicofactor aan te pakken.
2. Een aanbod van nieuwe programma's invoeren.
3. Een verbetering van de samenwerking en afstemming van de kernpartners.

C. Aanpak 'Omgang met vrienden die probleemgedrag vertonen'

1. Voldoende en goed gekwalificeerd jongerenwerk.
2. Verbetering van de samenwerking.
3. Voorbeeldwerking door jongeren zelf.
4. Jongeren vaardigheden aanleren die ze wapenen tegen deze risicofactor.

D. Aanpak 'Weinig binding en organisatie in de wijk'

1. Versterking regulier ambulante jongerenwerk.
2. Bestaande initiatieven verbreden.
3. Premie op actie activiteiten, maar ook gelijk strenge sancties voor diegenen die onacceptabel gedrag vertonen.
4. Samenwerking verbeteren (Preventieplan, 2007).

E. Aanpak 'Beschermdende factoren'

In het preventieplan (2007) valt te lezen: 'de geprioriteerde risicofactoren en beschermende factoren in Hoogvliet, en de wijze waarop voor iedere risicofactor een plan van aanpak is uitgewerkt laat zien dat er sprake is van een 'inhoudelijke' overlap tussen beide. Met andere woorden: door de voorgestelde aanpak van de risicofactoren wordt ten dele ook gewerkt aan het versterken van de beschermende factoren. Heel duidelijk ligt dit bij de aanpak van de risicofactor 'gebrek aan binding en organisatie in de wijk'. Bij de projecten en programma's die hierin worden voorgesteld, zal meer nadrukkelijk met en voor jongeren gewerkt worden om ze te betrekken bij de eigen wijk' (Preventieplan, 2007). Tijdens een miniconferentie in november 2006 is met professionals uit Hoogvliet ook gesproken over het belang van de beschermende factoren. Concluderend kon gesteld worden dat versterking van de beschermende factoren om een brede aanpak vraagt, waarbij in principe alle organisaties die met kinderen en jongeren te maken hebben gezamenlijk werken aan het creëren van een positief klimaat voor het opvoeden en opgroeien. Vanzelfsprekend is dit niet alleen een professionele opgave, maar zullen ook bewoners hierbij een rol spelen. 'Hoewel al veel organisaties betrokken zijn bij het preventief jeugdbeleid wil de Deelgemeente Hoogvliet de komende tijd meer organisaties hierbij betrekken. In dat kader zullen initiatieven die de binding met de wijk versterken steviger ondersteund worden en zal er in brede zin aandacht moeten zijn voor het versterken van vaardigheden, het bieden van kansen en het geven van erkenning aan kinderen en jongeren. Het bewust werken aan deze beschermende factoren, is een belangrijke peiler onder het preventieve jeugdbeleid. Hierbij wordt ook een verbreding gezocht naar de natuur- en milieusector' (Preventieplan, 2007). Het preventieteam had weinig expertise met betrekking tot de beschermende factoren. Via het programma Leren voor Duurzame Ontwikkeling van de Provincie Zuid-Holland kwam de overkoepelende werkgroep in aanraking

met het thema 'natuur- en milieueducatie'. Daarop is er een werkgroepje ontstaan met daarin iemand van de provincie, de projectleider, coach, Sport en Recreatie en iemand van natuur- en milieu educatie. Seinpost schreef een notitie over hoe het idee van duurzame ontwikkeling gelinkt zou kunnen worden aan de beschermende factoren als bijvoorbeeld 'positieve betrokkenheid bij de wijk': hoe kunnen kinderen meer betrokken raken bij natuur- en milieu educatie waardoor ze ook meer betrokken zouden kunnen raken bij de wijk. Er lijken goede mogelijkheden te zijn. Er lopen al diversie activiteiten in de deelgemeente en de organisaties staan positief tegenover samenwerking met de sociale sector. Duurzame ontwikkeling en CtC hebben namelijk verschillende raakvlakken:

- Het gaat om wijkgerichte (sociale) processen met een lange termijn perspectief.
- Essentieel is het stimuleren van betrokkenheid (participatie) en (mede) verantwoordelijkheid.
- CtC gaat in op de sociale component (people) van het begrip duurzame ontwikkeling en dit is onlosmakelijk verbonden met de andere componenten (planet en profit).
- Sociale cohesie (sociaal kapitaal) wordt herkend als belangrijk fundament (Preventieplan, 2007).

Hoogvliet heeft ervoor gekozen het werken aan het versterken van de beschermende factoren thematisch aan te pakken. In 2007 is natuur- en milieu educatie het thema dat met betrekking tot de beschermende factoren wordt uitgewerkt. Er zal aan de drie geselecteerde beschermende factoren gewerkt worden met verschillende leeftijdscategorieën in verschillende domeinen. Voorgestelde projecten (aanvullend aanbod op wat nu al aanwezig is):

- Schooltuinen Nieuwe Stijl.
- Ekokids.
- Project 'Wenswijk voor basisschoolleerlingen' waarin kinderen meedenken over de ontwikkeling van hun omgeving.
- H-talent: rapwedstrijd rondom een thema.
- Heerlijkheid Hoogvliet.

Hoewel aanvankelijk de Dienst Sport en Recreatie accounthouder van de werkgroep zou worden, is dit uiteindelijk door de deelgemeente ingevuld.

In 2008 / 2009 is het thema jeugdparticipatie. Voor 2010 moet nog een keuze voor een thema gemaakt worden. Het thema 'natuur- en milieu-educatie' met de bijgehorende projecten blijft dan ook nog van kracht. Elk jaar komt er een nieuw thema bij.

In vergelijking met de andere CtC-gemeenten in Nederland is Hoogvliet ver gevorderd met de aanpak van de beschermende factoren. Veel gemeenten zouden hier vanuit de CtC-methode graag wat meer handvatten voor aangereikt willen krijgen. Ook Leiden is hier meer mee bezig dan de 'oude CtC-locaties'. Beide gemeenten zijn een goed voorbeeld waaruit blijkt dat CtC zich op dit punt in de praktijk kan doorontwikkelen.

Programma's

Onderstaand schema biedt een overzicht van de programma's en activiteiten die plaats vinden en bijdragen aan het bestrijden van de vier geprioriteerde risicofactoren en het versterken van de beschermende factoren. Dit schema is gebaseerd op het preventieplan van augustus 2007. We hebben aangegeven of het om bestaande of om nieuwe programma's gaat.

Daarnaast wordt, voor zover bekend, het beoogde bereik per programma weergegeven; volgens de projectleider is gekozen voor 'de veilige weg' en was dit meer 'natte vingerwerk'. 2007 wordt als een soort overgangsjaar gezien waarin dergelijke targets meer toegespitst zouden kunnen worden.

Ook hebben we bekeken welke programma's in de CtC-gids staan, ofwel welke programma's effectief of veelbelovend zijn. Volgens de geïnterviewden is het aanbod in goed overleg en op democratische wijze opgesteld. Iedereen mocht een voordracht doen van waarom hij/zij vond dat zijn/haar organisatie dat project/die activiteit moest (blijven) uitvoeren.

Overzicht programma's CtC Hoogvliet

-
23. Een kruisje betekent in uitvoering voor het opstellen van het preventieplan, een lege cel wil zeggen nieuw programma in het preventieplan.
 24. Flexus Jeugdplein is de Preventieve tak van Bureau Jeugdzorg.
 25. Hoogvliet heeft ervoor gekozen het werken aan het versterken van de beschermende factoren thematisch aan te pakken.

<i>Tabel 4.1 Risicofactoren</i>	PROGRAMMA'S	Bestaand²³
GEZIN		
Problemen met gezins-management	1. Programma Opvoeden Zo	X
	2. Programma Beter Omgaan met Pubers	X
	3. Opvoeden in deze tijd	X
	4. Project Voorzorg	
	5. CVD Activa Intensieve Opvoedingsondersteuning	
	6. Projectweek Ouder en Kind	
	7. Trainingsweek Jonge Moeders	X
	8. Cursus Signaleren voor Professionals	
	9. Train de Trainers cursus Opvoeden Zo voor medewerkers van peuterspeelzalen, kin-deropvang, SWH en onderwijs	
	10. Promotiemateriaal Opvoeden	X
	11. Theaterstuk over Opvoeden	
	12. School Maatschap-pelijk Werk	X
	13. Project Gezins-kracht	
	14. Sociale kaart van de activiteiten voor de Jeugd Home Start	
SCHOOL		
Vroeg en aanhoudend antisociaal gedrag	15. Leefstijl (VO)	X
	16. Schooladoptieplan	X
	17. Taakspel	X
	18. Pak je Kans	X
	19. Themabijeenkomst 'vroeg en aanhoudend anti sociaal gedrag' voor professionals	
	20. Themabijeenkomst/Conferentie 'Vroeg en aanhoudende antisociaal gedrag' voor ouders	
21. Lifestyle Training op de basis-scholen, groep 7 en 8		
KINDEREN EN JONGEREN		
Omgang met vrienden die probleemgedrag vertonen	22. Life Style Training vo	X
	23. SOVA training voor jonge moeders	X
	24. Cursus Tieners nemen de leiding	X
	25. Cursus Leerlingbemiddeling	X
	26. Cursus RSLa	X
	27. Extra inzet Jongerenwerk	
	28. Begeleiden talentvolle jongerengroepen	
	29. Leefstijl	X
	30. Pestproject	
	31. Hoezo Crimineel	X
	32. Preventie Alcohol en Drugs	
	33. Project Briljantjes	X
	34. Project 4 You	X
	WIJK	
Weinig binding en organisatie in de wijk	35. Project Mensen Maken de Stad	X
	36. Project Heel de Buurt	X
	37. Buurt Sport	X
	38. Opzoomeren	X
	39. Driekamp	X
	40. Kinderraad in alle wijken	X
BESCHERMENDE FACTOREN²⁵		
- Mogelijkheid tot positieve betrokkenheid bij de wijk - bij school - sociale vaardigheden: Natuur en Milieu	41. Project Wenswijk	
	42. Project Eco Kids	
	43. Stichting Arke Project Heerlijkheid Hoogvliet	
	44. Project H-Talent	
	45. Project Schooltuinen Nieuwe Stijl	X

Organisatie	2007	2008	2009	2010	In CtC gids
Flexus Jeugdplein ²⁴	9 cursussen	10 cursussen	11 cursussen	12 cursussen	X
Flexus Jeugdplein/ CVD Hoogvliet	5 cursussen	6 cursussen	6 cursussen	6 cursussen	x
CDV Hoogvliet	2 cursussen	2 cursussen	2 cursussen	2 cursussen	
CJG (voorheen JONG)	1 cursus	1 cursus	1 cursus	1 cursus	
CVD Hoogvliet	25 personen	30 personen	35 personen	40 personen	
Werkgroep	1 cursus	1 cursus	1 cursus	1 cursus	
CVD Hoogvliet	1x cursus	1 cursus	1 cursus	1 cursus	
Flexus Jeugdplein	1 cursus	1 cursus	1 cursus	1 cursus	
Flexus Jeugdplein	1 cursus	1 cursus	1 cursus	1 cursus	X
CJG (voorheen JONG)	1x per jaar	1x per jaar	1x per jaar	1x per jaar	
Werkgroep	N.v.t.	Toneelstuk	N.v.t.	N.v.t.	
Flexus Jeugdplein	Op alle scholen	Op alle scholen	Op alle scholen	Op alle scholen	
CJG (voorheen JONG)	14 gezinnen	14 gezinnen	14 gezinnen	14 gezinnen	
Deelgemeente	1x per jaar	1x per jaar	1x per jaar	1x per jaar	
			In 2009 gestart		X
Deelgemeente (onderwijs)	1 school	2 scholen	3 scholen	4 scholen	X
Politie	8 scholen	8 scholen	8 scholen	8 scholen	X
Deelgemeente (onderwijs)	1 school	2 scholen	3 scholen	4 scholen	
Flexus Jeugdplein	20 personen	20 personen	20 personen	20 personen	
JONG (in 2009 CJG)	20 personen	Thema bijeenkomst	Themabijeenkomst	Themabijeenkomst	
Jeugdplein	20 personen	Thema bijeenkomst	Thema bijeenkomst	Themabijeenkomst	
SWH	3 scholen	6 scholen	9 scholen	12 scholen	
SWH	48 deelnemers	48 deelnemers	48 deelnemers	48 deelnemers	
Penta College	40 deelnemers	40 deelnemers	40 deelnemers	40 deelnemers	
S en R	25 deelnemers	25 deelnemers	25 deelnemers	25 deelnemers	
Penta College-	20 deelnemers	20 deelnemers	20 deelnemers	20 deelnemers	
S en R	25 deelnemers	25 deelnemers	25 deelnemers	25 deelnemers	
SWH	N.v.t.	1 Ft	1 FT	1 FT	
SWH	10 deelnemers	10 deelnemers	10 deelnemers	10 deelnemers	
Penta College	600 deelnemers	600 deelnemers	600 deelnemers	600 deelnemers	X
Penta College	150 deelnemers	150 deelnemers	150 deelnemers	150 deelnemers	
Penta College	300 deelnemers	300 deelnemers	300 deelnemers	300 deelnemers	
Penta College	75 deelnemers	75 deelnemers	75 deelnemers	75 deelnemers	
Deelgemeente	20 deelnemers	20 deelnemers	20 deelnemers	20 deelnemers	
SWH	8 deelnemers	8 deelnemers	8 deelnemers	8 deelnemers	
SWH	25 deelnemers	25 deelnemers	25 deelnemers	25 deelnemers	
SWH	25 deelnemers	25 deelnemers	25 deelnemers	25 deelnemers	
S en R	100 deelnemers	100 deelnemers	100 deelnemers	100 deelnemers	
SWH	50 deelnemers	50 deelnemers	50 deelnemers	50 deelnemers	
SWH	60 deelnemers	60 deelnemers	60 deelnemers	60 deelnemers	
SWH/scholen: 8 tot 10 kinderen per wijk	1 wijk	3 wijken	5 wijken	8 wijken	
Accounthouder: Dienst Sport en Recreatie	Min. 1 basisschool	Min. 1 basisschool	Min. 1 basisschool	Min. 1 basisschool	
Accounthouder: Dienst Sport en Recreatie	Min. 1 groep	Min. 1 groep	Min. 1 groep	Min. 1 groep	
Accounthouder: Dienst Sport en Recreatie	Min. 1 cursus	Min. 1 cursus	Min. 1 cursus	Min. 1 cursus	
Accounthouder: Dienst Sport en Recreatie	8 deelnemers	8 deelnemers	8 deelnemers	8 deelnemers	
Accounthouder: Dienst Sport en Recreatie	80% basisscholen	80% basisscholen	80% basisscholen	80% basisscholen	

Wat opvalt, is dat er niet, zoals op de meeste CtC-locaties in Nederland, alleen programma's, maar ook activiteiten geïnventariseerd zijn met bijbehorende doelstellingen, zoals 'extra inzet jongerenwerk'. In Maassluis en Leiden bespeuren wij ook deze nieuwe tendens. Sowieso is er meer aandacht voor aanbod gericht op de beschermende factoren.

Van de 45 programma's zijn er 19 nieuw (of worden aan een andere doelgroep/in een andere setting aangeboden). Het merendeel van de programma's was dus al in uitvoering vóór de komst van CtC. In de bestaande programma's zal in de komende jaren niet worden geschrapt. In de toekomst zal er meer naar overlap worden gekeken. Zo wordt door geïnterviewden in 2007 geconstateerd dat bepaalde projecten anders heten, maar hetzelfde willen bereiken, bijvoorbeeld de trainingen van SWH en die van het Penta College. Wel hebben er reeds enkele overhevelingen plaats gevonden. Zo had het AMW voorheen de opvoedingsondersteuning onder haar hoede, dit is echter later ondergebracht bij JONG (in 2009 CJG) die hiertoe meer expertise in huis heeft. Ook worden mogelijkheden verkend om het aanbod van bepaalde programma's uit te breiden, zodat meer ouders, kinderen of jongeren bereikt worden, zoals Opvoeden Zo.

Bij nieuwe aanvragen van projecten zal kritischer worden gekeken of deze aanhaken bij CtC; als het aansluit zou het ondergebracht kunnen worden en anders niet. Er wordt dus anders te werk gegaan dan voorheen. In het preventieplan valt bijvoorbeeld te lezen: "Dit betekent niet dat er hiernaast niets meer kan plaatsvinden, maar gezien de beperkte beschikbare middelen zullen initiatieven die niet gerelateerd zijn aan de geprioriteerde risicofactoren en beschermende factoren alleen na breed beraad doorgang kunnen vinden". Bij nieuwe initiatieven zal steeds aangegeven moeten worden in hoeverre deze a) een bijdrage leveren aan het terugdringen van de geprioriteerde risicofactoren, b) een bijdrage leveren aan het versterken van de geprioriteerde beschermende factoren, c) methodisch onderbouwd zijn en d) voorzien zijn van een deugdelijke evaluatiemethodiek' (Preventieplan, 2007).

Slechts 6 programma's staan in de CtC-gids als veelbelovend dan wel bewezen effectief. In het Wijkprofiel wordt opgemerkt dat hoewel een aanzienlijk aantal programma's niet bewezen effectief is, dit niet betekent dat ze niet waardevol zijn (Wijkprofiel, 2006). Van een aantal (niet 'effectieve') programma's zal in de toekomst expliciet worden nagegaan wat ze bijdragen aan het verminderen van een (of meerdere) risicofactoren.

Volgens de CtC-methodiek is het de bedoeling de uitvoering het preventieplan te monitoren en registreren. Er worden drie niveaus van evaluatie onderscheiden:

1. Programma- of projectniveau

In het Preventieplan lezen we: 'Evaluaties zullen idealiter moeten plaatsvinden op het niveau van het programma zelf, op het niveau van de mensen die met het programma werken en op het niveau van de deelnemers aan het programma. In de praktijk zal dit niet altijd mogelijk blijken, bijvoorbeeld omdat hiervoor de middelen en/of de tijd ontbreken. In het preventieteam kunnen afspraken gemaakt worden om bijvoorbeeld jaarlijks één programma uitgebreid te evalueren en zo langzamerhand te werken aan het verkrijgen van een beter inzicht. Ook zullen landelijke ontwikkelingen op dit gebied nauwkeurig in de gaten gehouden

moeten worden' (Preventieplan, 2007). In 2007 wordt begonnen met het verrichten van evaluatieonderzoek bij twee projecten. Deze evaluaties zullen worden verricht door de Hogeschool Inholland en Bureau Seinpost. Het JOS staat hierachter, omdat naar aanleiding van de evaluaties een project eventueel Rotterdam-breed kan worden ingevoerd. Op een gegeven moment zou er volgens de projectleider een soort CtC-gids met effectieve dan wel veelbelovende projecten voor Rotterdam kunnen ontstaan. Dit jaar worden geëvalueerd:

- a. Het Briljantjesproject; een project met betrekking tot jongeren die positief bezig zijn als rolmodel en iets doen voor de gemeenschap. Bij de start van dit project betrof het vooral Antilliaanse jongeren, echter nu er geen doelgroepenbeleid meer is, richt het project zich op alle jongeren. Het preventieteam vindt dit een belangrijk project, omdat het ook gerelateerd kan worden aan de beschermende factoren.
- b. Trainingsweek jonge moeders.

Deze evaluatie is in 2008 afgerond. De conclusie luidt dat de Briljantjes een perspectiefrijk programma is, maar dat de Projectweek Jonge Moeder niet als zodanig beschouwd kan worden.

In het preventieplan valt te lezen aan de hand van welke criteria de evaluatie moet plaatsvinden. Onderwerpen en vragen die aan de orde dienen te komen zijn:

- De doelgroep en het feitelijke bereik.
- Wanneer en waar het programma wordt gegeven.
- Zijn programmaonderdelen volledig doorlopen.
- Training/opleiding van de programma opleiders (Preventieplan, 2007).

In 2007 hebben alle programma's / projecten het verzoek gekregen een evaluatie terug te sturen naar de projectleider. Dit hebben niet alle programma gedaan en systematische verslaglegging daarover heeft niet plaats gevonden. In 2008 is dit veel beter gegaan. Bijna alle programma's / projecten hebben een evaluatieformulier teruggestuurd en is systematische informatie beschikbaar over de uitvoering en bereik van de meeste programma's (zie bijlage).

Er zijn geen programma's geschrapt. In de stuurgroep is discussie geweest of in het volgende preventieplan niet slechts twee in plaats van vier risicofactoren opgenomen moeten worden. Dan kan dieper ingegaan worden op enkele zaken. Het scholierenonderzoek geeft aanleiding om de aandacht te richten op alcohol en drugsgebruik. Dit was nog geen risicofactor, maar extra inzet daarop wordt nodig geacht.

2. Instellingsniveau

Hierbij gaat het om tellingen van het aantal bezoekers/deelnemers aan activiteiten en specifieke kenmerken als leeftijd, geslacht, etniciteit (Preventieplan, 2007). Momenteel vindt door instellingen enige registratie plaats. Maar beter inzicht moet worden verkregen in wat er precies gebeurt: hoeveel en welke mensen worden bereikt, wat is hun leeftijd, in welke wijk wonen ze? De systematiek van Leiden 'schijnt heel goed te zijn', daarvan wil de projectleider dan ook graag kennis nemen. Anno juni 2007 is hier echter nog niks mee gebeurd,

maar is het plan dat er een werkgroep komt die zich hiermee bezig gaat houden. Het heeft hoge prioriteit. Het zou een idee zijn als er in heel Rotterdam met eenzelfde soort formulier gewerkt zou kunnen worden om verschillen tussen deelgemeenten inzichtelijk te krijgen. Er is al een landelijk formulier, maar die moet nog verder verfijnd worden. De geïnterviewde preventieteam- en stuurgroepleden weten op dit moment nog niet allemaal dat er op instellingsniveau geregistreerd moet worden: "Hier zijn we nog niet mee bezig. Ik weet er ook niks van af". Het belang ervan wordt wel ingezien, echter het moet dan wel in een handzaam systeem worden gevat: "voor sportactiviteiten is het nagaan van het aantal kinderen en waar ze vandaan komen heel erg lastig". In 2009 is de registratie beperkt gebleven tot programmaniveau.

3. Deelgemeenteniveau

Hierbij gaat het om de evaluatie van het gehele preventieplan aan de hand van de Rotterdamse Dataset Jeugd en de Rotterdamse Jeugdmonitor (Preventieplan, 2007). Deze evaluatie van het preventieplan en opstellen van een nieuw of bijgesteld preventieplan vindt plaats na de tweede Rotterdamse Jeugd Monitor in 2010.

4.3 Tijdsfasering

In oktober 2004 is CtC opgestart in Hoogvliet. In januari 2005 heeft het scholierenonderzoek plaatsgevonden. Na een periode van veel gesprekken voeren met instellingen, het oprichten van het preventieteam en de stuurgroep is in 2005 begonnen met het opstellen van het deelgemeenteprofiel en in juni 2006 met het werken aan het preventieplan. Deze is definitief goedgekeurd in juni 2007. Hiermee loopt het proces op dat moment een kwartaal achter op de oorspronkelijk beoogde planning. Dit heeft te maken met het feit dat veel organisaties in stuurgroep en preventieteam vertegenwoordigd zijn die allemaal naar het preventieplan moesten kijken. De uitwerking van de beschermende factoren kostte veel tijd. Projectleider: "maar dat hoort er eigenlijk ook een beetje bij; je moet iedereen betrekken en de lijnen blijven volgen, anders gaat het verderop mis. Je moet het preventieteam ook de rol geven die het heeft, ook al werkt dit soms vertragend". Het jaar 2007 wordt door de betrokkenen als een soort overgangsjaar gezien. 2008 heeft in het teken gestaan van de uitvoering van het preventieplan en heeft opnieuw een scholierenonderzoek plaats gevonden. Dit is eerder dan in de systematiek de bedoeling is. Het scholierenonderzoek is nu geïntegreerd in de Rotterdamse Jeugd Monitor en voor heel Rotterdam gelijk. Daardoor is vergelijking met de nulmeting lastig. Echt harde consequenties heeft Hoogvliet in 2009 dan ook niet aan deze resultaten verbonden. Er is geen nieuw preventieplan opgesteld. Wel is naar aanleiding van het scholierenonderzoek, buiten het preventieplan om, in 2009 / 2010 extra aandacht voor problematisch alcohol en drugsgebruik. In 2010, na de volgende Rotterdamse Jeugd Monitor uit te voeren in 2009, stelt het preventieteam een nieuw preventieplan op voor de periode na 2010.

5 *Proces*

5.1 *Betrokken organisaties*

Draagvlak bij betrokken organisaties

Vanaf het begin is veel geïnvesteerd in het informeren van zoveel mogelijk, zo niet alle, organisaties in Hoogvliet die te maken hebben met kinderen en jongeren. Bij de eerste bijeenkomst die georganiseerd is, waren de instellingen - zowel de directies als uitvoerenden - waren aanwezig - geïnformeerd over CtC. Ook de portefeuillehouder van Rotterdam Noord (waar CtC al sinds 2003 liep) was aanwezig. Volgens diverse geïnterviewden heeft hij de aanpak goed overgebracht en overtuigend opgetreden. Hierdoor was ook op bestuurlijk niveau in Hoogvliet meteen veel enthousiasme. Vervolgens zijn veel organisaties door de projectleider bezocht en zijn door hem individuele gesprekken gevoerd om draagvlak voor de CtC-aanpak te creëren en om mensen te benaderen om deel te nemen aan het preventieteam. Omdat zowel in het preventieteam als in de stuurgroep veel organisaties vertegenwoordigd zijn, is sprake van een breed draagvlak bij de organisaties (Startrapportage Communities that Care in Hoogvliet, 2006).

Een jaar later is er nog steeds veel draagvlak in stuurgroep en preventieteam. Preventieteamlid: "mensen komen trouw en zijn gemotiveerd. Vanaf het begin is iedereen betrokken en aanwezig. Er zijn geen afhakers". Coach: "in Hoogvliet is iedereen ontzettend gemotiveerd. Dit heeft onder andere met de goede inbedding en de enthousiaste projectleider te maken".

In 2007 heeft de projectleider een draagvlakconferentie georganiseerd. Deze was gericht op professionals in heel Hoogvliet. De conferentie was erg goed bezocht: "CtC leeft enorm". De projectleider van CtC Leeuwarden was uitgenodigd (naar aanleiding van de nominatie voor de Hein Roethofprijs) en een coach van Seinpost hield een presentatie over 'de kracht van de beschermende factor'. Veel partijen ondertekenden een intentieverklaring waarmee ze zich aan CtC committeerden.

Er wordt ook draagvlak gecreëerd door het periodiek uit laten brengen van een Nieuwsbrief. Deze gaat onder meer naar sportverenigingen, jongerenorganisaties, zelforganisaties etc.

Hoewel het draagvlak in de stuurgroep en het preventieteam anno juni 2007 nog steeds goed is, kan er nog wel een slag gemaakt worden binnen sommige organisaties. Stuurgroep- lid: "Ik weet eigenlijk niet of mijn collega's CtC kennen. Wel vinden ze het belangrijk; ze

weten dat er bepaalde projecten voor jongeren zijn, maar niet dat dit onder de paraplu van CtC valt. Het zou goed zijn als ze dit weten dan creëer ik ook meer draagvlak. Het is een punt voor de toekomst voor mij om daaraan te werken”. Maar voor anderen gaat dit helemaal niet op: “ik stuur alle mailtjes over CtC altijd naar iedereen door. Iedereen kent het daardoor; ik houd ze allemaal op de hoogte. De meesten zijn ook naar de conferentie gekomen, zodat ze nu helemaal goed op de hoogte zijn en erachter staan. Dit heeft ermee te maken dat wij altijd al gewerkt hebben vanuit het idee dat samenwerking met andere organisaties van wezenlijk belang is. Zonder samenwerking red je het niet. Dit is altijd al zo geweest...vandaar dat CtC ook wordt gewaardeerd”.

In 2009 is de projectleider duidelijk geworden dat je hier voortdurend aan moet blijven werken. Sommige organisaties zijn er mee bezig om CtC iets van de hele organisatie te maken, anderen gaan daar wat laconieker mee om. Ook zitten personen in een aantal gevallen in een betere positie om dit te realiseren dan anderen. Het blijven herhalen wat CtC wil bereiken is belangrijk.

Bijdrage van en samenwerking tussen betrokken organisaties

De samenwerking tussen de organisaties was vóór dat CtC van start ging over het algemeen al goed. Daaraan heeft onder andere de grootschalige herstructurering van Hoogvliet bijgedragen. Men kent elkaar goed, ook via een informeel circuit. In het preventieteam is de samenwerking goed. Mensen weten elkaar (nog) beter te vinden. Ondanks dat CtC hen veel tijd kost zijn ze blij met het initiatief. Door CtC is het AMW bijvoorbeeld meer gaan doen met Bureau Jeugdzorg dat nu geïntegreerd is in JONG (in 2009 CJG) en met het sociaal cultureel jongerenwerk. De banden zijn hechter geworden. Preventieteamlid: “Zonder CtC was dit misschien ook wel van de grond gekomen, echter CtC heeft het versneld. CtC brengt je op gedachten; door de overleggen zie je bijvoorbeeld de contacten die andere organisaties hebben etc”.

Veel organisaties hebben door CtC nu ook kortere lijntjes naar de kinderopvang en basisscholen.

Verwachtingen van betrokken organisaties

De projectleider probeert realistisch te zijn in de verwachtingen van CtC. Volgens hem en andere geïnterviewden kan er waarschijnlijk pas naar aanleiding van de resultaten van de volgende Rotterdamse Jeugdmonitor in 2010 gekeken worden of risicofactoren zijn afgenomen en beschermende factoren zijn versterkt. Vier jaar wordt een realistische termijn bevonden. Belangrijker op dit moment vindt de projectleider dat een analyse van de situatie van de jeugd de basis vormt van het te voeren beleid. De verwachting is dat CtC leidt tot een integrale aanpak, dat samenwerking tot stand komt en dat CtC een kapstok is voor het jeugdbeleid.

De geïnterviewde preventieteamleden verwachten:

- Een duidelijke afstemming tussen de diverse projecten en activiteiten die lopen in Hoogvliet. Met als doel een zo compleet mogelijk aanbod op preventief gebied brengen aan de bevolking van Hoogvliet die het echt nodig heeft.

- Meer en betere samenhang binnen de preventieprojecten.
- Meer en betere samenwerking. “De neuzen dezelfde kant opkrijgen” en het creëren van korte(re) lijnen naar andere organisaties.
- Een stabiel preventiebeleid (bron: interviews beginmeting en tussenmeting).

Public Relations

In samenwerking met de PR-functionaris van de deelgemeente heeft de projectleider in 2005 een beknopt plan gemaakt om CtC bekend te maken. Zo is er de CtC-nieuwsbrief die periodiek wordt uitgegeven. Deze nieuwsbrief wordt heel breed verspreid. Niet alleen onder de rechtstreeks betrokken organisaties, maar ook onder iedereen die met jongeren te maken heeft, bijvoorbeeld zelforganisaties en bewonersorganisaties. Deze nieuwsbrief is elke jaar verschenen en is geëvolueerd. De eerste nieuwsbrief was nogal ‘taai’, met veel informatie. De tweede nieuwsbrief is meer op draagvlak gericht en komen de organisaties aan het woord. Ook de derde nieuwsbrief is gericht op draagvlak creëren, maar ook persoonlijker: het laat zien wat er gebeurt. De volgende nieuwsbrief zou meer bewoners en jongeren aan het woord moeten laten, aldus de projectleider.

Ook staan er af en toe stukjes in de krant. Daarnaast is het de bedoeling dat er elk jaar een draagvlakconferentie (zie hiervoor) wordt georganiseerd met een bepaald thema. Zo’n conferentie hoeft volgens de projectleider niet altijd gericht te zijn op professionals, maar kan ook op zelforganisaties en bewoners gericht zijn. Men is namelijk nog zoekende naar methoden om de bevolking bij CtC te betrekken. Dit onderdeel vindt de projectleider niet goed ontwikkeld binnen de CtC-methodiek. De community (hoewel die er hier heel anders uitziet dan in de VS) is wel heel belangrijk, omdat zich daarop de interventies uiteindelijk richten, echter volgens sommigen is het niet zo zinvol om hen bij CtC an sich te betrekken, maar is het beter hen te betrekken bij de activiteiten en onderwerpen die voor hen van belang zijn. Zo zal er bijvoorbeeld met betrekking tot de risicofactor ‘gezinsmanagement’ een communicatietraject worden ingezet rondom het onderwerp ‘opvoeden in Hoogvliet’ en met natuur- en milieu educatie gaat men op de basisschool aan de slag.

Van het maken van een pr-plan is het nooit gekomen. In 2008 is goed gebruikt gemaakt van de ouderconsulenten op vijf basisscholen. Deze groep bereikt een doelgroep (ouders in dit geval) dit normaal gesproken niet bereikt wordt.

5.2 *Verloop invoering, uitvoering en implementatie van CtC*

Bevorderende en belemmerende factoren

Bevorderende factoren

- Aanvankelijk was de financiële situatie erg onduidelijk wat voor preventieteamleden demotiverend werkte. Inmiddels is alles helder, waardoor men gemotiveerder is. Projectleider: “soms zijn er extra financiën nodig, die worden dan verkregen via het DB/MT. Wel wordt er nu kritischer naar de uitvoering gekeken”. Met CtC heeft men nu een systema-

tiek voorhanden waarmee hard kan worden gemaakt wat nodig is; het biedt een goede vorm van horizontale verantwoording.

- Het bij elkaar hebben van zo'n grote hoeveelheid disciplines die CtC allemaal dragen. "Dit is heel erg uniek in vergelijking met andere overleggen".
- De samenwerking, afstemming en betrokkenheid van zoveel verschillende partijen. "Er is veel contact met andere instellingen. Je hoort en spreekt elkaar snel en bent van elkaar op de hoogte".
- CtC wordt als een systematische methodiek gezien, gebaseerd op goed onderzoek en analyse.
- Enthousiaste projectleider.
- Schaalniveau Hoogvliet. Het is een voor betrokkenen redelijk overzichtelijk gebied waarbinnen de professionals elkaar redelijk goed kennen (bron: interviews beginmeting en tussenmeting).

Deze bevorderende factoren gelden in 2009 onverminderd. De projectleider voegt eraan toe: de komst van de JKZ-functionarissen. Dit betekende een positieve impuls voor CtC.

Belemmerende factoren

- De moeilijkheid om scholen te betrekken. Er is beslist geen onwil onder de scholen, echter men is zo druk dat CtC niet geprioriteerd kan worden. Mogelijk verandert dit zodra CtC zich in de tijd meer bewezen heeft.
- Hoe ervoor te zorgen dat CtC niet alleen van professionals is, maar van de hele gemeenschap. Steeds meer komt men er nu achter dat het belangrijk is om via de activiteiten CtC aan burgers en organisaties te profileren.
- Het ontwikkelen van een zo volledig mogelijk preventieplan is best lastig. Projectleider: "Toch is er nog het gevoel dat er nog gaten vallen. Je weet nooit 100% zeker of alles nu gedekt is". Daarom is het ook goed om het JKZ-overleg en de link met de Brede School in de gaten te houden. Projectleider: "het kan altijd beter, het is work in progress".
- De personele wisselingen in het preventieteam. "het draagvlak voor CtC in het preventieteam moet niet hangen op personen, daarom is het goed dat het management in de stuurgroep zit; daar zijn minder personele wisselingen en daardoor blijft CtC gericht en gedegen".
- Voor 'nieuwelingen' is het erg moeilijk om erin te komen. "Het vergt een behoorlijke inspanning om je de systematiek eigen te maken. Het duurt een tijdje voordat je het gevoel hebt er de controle over te hebben", aldus de projectleider. Het is belangrijk daar meer in te investeren om de betrokkenheid te bevorderen.
- Aanvankelijk speelde de complexiteit van het beleid tussen deelgemeente en stad CtC parten. Stedelijk beleid en deelgemeentelijk beleid verhouden zich soms moeilijk tot elkaar: "elke keer verandert er weer iets dat invloed kan hebben op het preventieteam. Dit is in de meeste andere gemeenten die met CtC werken heel anders. Ook is de sociale problematiek in Rotterdam veel heftiger". Dit is ook de reden dat er destijds een klankbordgroep is ingesteld die dit soort ontwikkelingen en processen in de gaten kan houden. Met de overgang van CtC naar JOS is dit niet langer als een probleem ervaren, de klankbordgroep is toen ook opgeheven.

- Langdurig karakter. “Discussie van weken over de vier risicofactoren. Vier is eigenlijk al te veel. Je wilt wel effect en je krijgt nooit de middelen om álles tegelijk te doen. Om iets góed te doen moet je ook goed kunnen beperken, en dat is moeilijk want iedereen heeft natuurlijk ook zijn eigen belang. De fase naar het definitieve preventieplan is lang. Sneller kan ook niet omdat veel partners erbij betrokken zijn. Als het sneller gaat, dan houd je de aandacht langer vast. Het eerste jaar gaat meer om draagvlak creëren, veel kletsen, dan kost het veel energie om iedereen erbij te houden. Vooral voor ‘doeners’ zoals onderwijzers en mensen in sport is het moeilijk, en worden ‘gillend gek’. Het is lange-adem-werk, dan is de balans erg belangrijk.” De werkgroepen zouden hiertoe in de toekomst een oplossing kunnen bieden. Op die manier zouden scholen ook meer betrokken kunnen worden, een andere mogelijkheid is via de wijkteams JKZ.
- Dat het langer duurt dan beoogd, echter “zo is nu eenmaal de praktijk...het is niet erg” (bron: interviews beginmeting en tussenmeting).

Voorwaarden in de uitvoering

- Preventieteam moet minimaal twee maal per jaar bij elkaar blijven komen om het proces van CtC bij te houden. “Anders zakt het in”.
- CtC moet uiteindelijk een cyclisch gebeuren worden zodat je kinderen op een gegeven moment vanaf de peuterspeelzaal kunt volgen.
- Initiatieven die uit de bevolking zelf komen honoreren. Niet alles van bovenaf opleggen.
- Wát er in Hoogvliet gebeurt versterken; niet opnieuw het wiel uitvinden.
- Deelname van allochtonen in de gaten houden.
- Voor nieuwelingen: een overzicht met afkortingen en korte uitleg over wat CtC inhoudt en de projecten.
- CtC is nooit echt klaar. “De maatschappij verandert continu. Het is belangrijk om je doelstellingen steeds bij te stellen. De voortgang moet erin blijven. Het is een heel goed instrument” (bron: interviews tussenmeting).

Kosten

JOS financiert CtC deels, onder andere de coach. De personele kosten (bijvoorbeeld van de projectleider) komen voor rekening van de deelgemeente. Hieronder volgt een overzicht uit het preventieplan (2007) van uit welke middelen en hoeveel er aan de programma’s en projecten wordt betaald:

Tabel 5.1 Financieel overzicht uit CtC Preventieplan Hoogvliet (2007)

ACTIE	ORGANISATIE	2007	2008	2009	2010
Programma Opvoeden Zo Programma Beter Omgaan met Pubers	Jeugdplein ²⁶	Regulier ²⁷	Regulier	Regulier	Regulier
Project Voorzorg	Jeugdplein JONG ²⁸	Regulier	Regulier	Regulier	Regulier

26. Jeugdplein is in 2009 Flexus Jeugdplein.

27. Regulier zit in het pakket van het bestaande beleid.

28. JONG is in 2009 CJG.

Vervolg Tabel 5.1 Financieel overzicht uit CtC Preventieplan Hoogvliet (2007)

ACTIE	ORGANISATIE	2007	2008	2009	2010
Projectweek ouder en kind	JONG en Deelgemeente Hoogvliet	€ 5.000,-	€ 5.000,-	€ 5.000,-	€ 5.000,-
Cursus Signaleren voor professionals	Jeugdplein	€ 500,-	€ 500,-	€ 500,-	€ 500,-
Train de Trainers cursus Opvoeden Zo voor medewerkers van peuterspeelzalen, kinderopvang, SWH en onderwijs	Jeugdplein	€ 1.500,-	€ 1.500,-	€ 1.500,-	€ 1.500,-
Promotie materiaal Opvoeden	JONG	Regulier	Regulier	Regulier	Regulier
Trainingsweek Jonge Moeders	CVD Hoogvliet	€ 4.000,-	€ 4.000,-	€ 4.000,-	€ 4.000,-
Theaterstuk over opvoeden	JONG/JOS/SWH				
	CVD Hoogvliet	N.v.t.	€ 10.000,-	N.v.t.	N.v.t.
Leefstijl	JOS	Nog Niet Bekend	Nog Niet Bekend	Nog Niet Bekend	Nog Niet Bekend
Taakspel	JOS	Nog Niet Bekend	Nog Niet Bekend	Nog Niet Bekend	Nog Niet Bekend
School Adoptieplan Pak je Kans	Politie Bureau	Regulier	Regulier	Regulier	Regulier
Kinderraad	Jeugdzorg SWH	Regulier	Regulier	Regulier	Regulier
Conferentie vroeg en aanhoudend anti sociaal gedrag	JONG	€ 2.500,-	€ 2.500,-	€ 2.500,-	€ 2.500,-
Life Style Training op de basisscholen	SWH	Regulier	Regulier	Regulier	Regulier
Programma Life Style	SWH	Regulier	Regulier	Regulier	Regulier
Cursus Tieners nemen de leiding	S en R	Regulier	Regulier	Regulier	Regulier
Cursus RSLA	S en R	€ 11.000,-	€ 11.000,-	€ 11.000,-	€ 11.000,-
Extra inzet jongerenwerk	SWH	Regulier	Regulier	Regulier	Regulier
Begeleiden talentvolle jongerengroepen	SWH	Regulier	Regulier	Regulier	Regulier
Project Briljantjes	DG	Regulier	Regulier	Regulier	Regulier
Project 4 YOU	SWH	Regulier	Regulier	Nog Niet Bekend	Nog Niet Bekend
Project Mensen Maken de Stad	SWH	Regulier	Regulier	Regulier	Regulier
Project Heel de Buurt	SWH	Regulier	Regulier	Nog Niet Bekend	Nog Niet Bekend
Project 2 Gether Strong	SWH	Regulier	Nog Niet Bekend	Nog Niet Bekend	Nog Niet Bekend
Buurt Sport	S en R	Regulier	Regulier	Regulier	Regulier
Opzoomeren	SWH	Regulier	Regulier	Regulier	Regulier
Driekamp	SWH	Regulier	Regulier	Regulier	Regulier
Sova training	Penta College	Regulier	Regulier	Regulier	Regulier
Leefstijl	Penta College	Regulier	Regulier	Regulier	Regulier
Cursus leerling bemiddeling	Penta College	Regulier	Regulier	Regulier	Regulier
Pestproject	Penta College	Regulier	Regulier	Regulier	Regulier
Hoezo Crimineel	Penta College	Regulier	Regulier	Regulier	Regulier
Preventie Alcohol en Drugs	Penta College	Regulier	Regulier	Regulier	Regulier
Nieuwsbrief	DG	€ 6.000,-	€ 6.000,-	€ 6.000,-	€ 6.000,-
Monitoren	DG	€ 5.000,-	€ 5.000,-	€ 5.000,-	€ 5.000,-

De projectleider blikt in 2009 terug en constateert dat in 2008 zelfs geld over was. In 2009 zijn de financiën geregeld en voor 2010 wordt het budget weer aangevraagd. Jaarlijks is zo'n 30.000 euro nodig voor de uitvoering van projecten. De projectleider kijkt echter ook naar mogelijkheden voor financiering vanuit de stad. Hij probeert creatief te verbinden. Bijvoorbeeld de opvoedebatten zijn gefinancierd door de stad, maar pasten ook binnen CtC.

Ondersteuning

Tot de opstelling van het preventieplan was er voor zes tot acht uur per week een CtC-coach (Seinpost) beschikbaar. Hiermee doorliep ('afvinken') de projectleider de verschillende stappen binnen (de fasen van) het CtC-traject. De CtC-coach was beschikbaar voor allerlei vragen en bood persoonlijke begeleiding aan de projectleider. De coach was ook aanwezig bij de bijeenkomsten van het preventieteam en de stuurgroep. De projectleider ervaarde hiervan veel steun. Vooral de deskundigheid, ervaring en het overzicht van wat op andere CtC-locaties in het land gebeurt, kon hij ten goede laten komen aan Hoogvliet. De coach werd door alle betrokkenen gewaardeerd. De coach is vanaf juni 2007 op afroep beschikbaar, zodat hij zijdelings kan blijven ondersteunen. Wellicht is Seinpost in 2009 / 2010 weer meer in beeld als CtC en JKZ toch meer in elkaar schuiven.

Het landelijke CtC-overleg (twee keer per jaar) van het NIZW kenmerkt zich door de aanwezigheid van twee groepen: de 'groentjes' (waarvan Hoogvliet er een is) en de 'gevorderden'. De projectleider vindt het leerzaam om kennis te nemen van ervaringen van locaties die al langer bezig zijn. Het NIZW is vooral een expertisecentrum. Het coördineren van uitwisseling van ervaringen en kennis is een belangrijke taak voor het NIZW. De Zuid-Hollandse CtC-locaties zijn een eigen overleg gestart. Hoogvliet heeft veel gehad aan de uitwisseling met deelnemers in dit overleg, vooral Maassluis en Dordrecht. Zij liepen nét iets voor in de verschillende CtC-fasen. Hoogvliet heeft van deze voorbeelden gebruik kunnen maken.

Later is dit een stuk minder geworden. Zowel de bijeenkomsten van het NJI als het Zuid-Hollandse projectleideroverleg vinden niet plaats, de projectleider ontvangt in ieder geval geen uitnodiging meer. Dit vindt de projectleider jammer.

De deelgemeente Hoogvliet neemt ook deel aan het Rotterdamse CtC-overleg onder leiding van de dienst Jeugd Onderwijs en Samenleving. Hierin is Hoogvliet, samen met Noord, juist weer een koploper ('ervaren kracht'). Als ervaren deelgemeente kunnen wij ook van andere deelgemeenten leren, bijvoorbeeld over het integreren van CtC en JKZ.

Van echte uitwisseling is in 2009 niet echt meer sprake. Deze feedback en kennisoverdracht mist de projectleider wel. Ook al ben je een tijdje bezig, CtC blijft 'onderhoud' vergen. De steun en begeleiding blijft nodig.

Bronnen

CtC Preventieplan (2007). Deelgemeente Hoogvliet 2007-2010. *Samenwerking is de kracht voor onze toekomst.*

DSP (2005). *Scholierenonderzoek Communities That Care*. Deelgemeente Hoogvliet. Mei 2005.

Evaluatie van twee projecten in Hoogvliet 'Briljantjes' en 'Projectweek Jonger Moeders'. Seinpost Adviesbureau BV. Hogeschool Inholland. Arnhem, september 2008.

Nieuwsbrief CtC, nr 1, maart 2006. Deelgemeente Hoogvliet

Nieuwsbrief CtC, nr 2, juli 2007. Deelgemeente Hoogvliet

Nieuwsbrief CtC, nr 3, november 2008. Deelgemeente Hoogvliet

Sheets presentatie CtC, projectleider CtC, 2004/2005.

Projectplan Communities that Care, 2004.

Startrapportage 'Communities that Care Hoogvliet', Juni 2006.

Aalst, M. van, Nelissen, Th. Roorda, W (2008). *Scholierenrapportage Communities that Care (concept)*. Deelgemeente Hoogvliet (Rotterdam). Amsterdam: DSP-groep. 21 februari 2008.

Seinpost (vermoedelijk 2008). *Vergelijking resultaten scholierenenquête CtC Hoogvliet 2005 en de gecombineerde Rotterdamse Jeugd Monitor / CtC afname 2007*. Concept. Notitie.

Wijkprofiel Communities that Care Deelgemeente Hoogvliet, 13 juni 2006.

Interviews:

Beginmeting:

Projectleider (2x, in 2005 en 2006), lid stuurgroep, 3 leden preventieteam.

Tussenmeting:

Projectleider, coach, lid stuurgroep, lid preventieteam.

Eindmeting:

Projectleider.

Bijlage

Evaluatie Preventieplan CTC 2008 door deelgemeente Hoogvliet

<i>Problemen met gezinsmanagement</i>				
Actie	Organisaties	2008	Aantal deelnemers	Bijzonderheden
Programma Opvoeden Zo	Flexus Jeugdplein	Uitgevoerd	60 ouders	7 bijeenkomsten
Programma Beter Omgaan met Pubers	Flexus Jeugdplein	Uitgevoerd	35 ouders	4 bijeenkomsten, waarvan 2 voor Turkse ouders.
Project Pre-zorg	CJG	Uitgevoerd	Niet bekend	
Projectweek ouder en kind	Werkgroep risicofactor	Uitgevoerd	67 ouders 65 beroeps-krachten	4 opvoedebatten waarvan 1 voor vaders. De debatten zijn uitgevoerd in de wijken Meeuwenplaat, Nieuw Engeland, Centrum en Oudeland.
Cursus Signaleren voor professionals	Flexus Jeugdplein	Niet uitgevoerd	0	N.v.t.
Train de Trainers cursus Opvoeden Zo voor medewerkers.	Flexus Jeugdplein	Uitgevoerd	10 deelnemers	Deelnemers: - 8 CVD - 1 SWH - 1 Ouder Con.
Promotie materiaal Opvoeden	CJG	Uitgevoerd	n.v.t.	- Nieuwsbrief 3 CTC - Verschillende folders bij CJG
Trainingsweek Jonge Moeders	CVD Hoogvliet	Uitgevoerd	10 deelnemers	Voor jonge moeders tot 25 jaar. De meeste ouders kwamen uit de wijk Meeuwenplaat
Theaterstuk over opvoeden	Werkgroep risicofactor	Uitgevoerd	64 deelnemers	2 voorstellingen: - 1 voor ouders 40 - 1 voor jongeren 24

Conclusie

De meeste activiteiten/projecten uit het preventieplan 2008 zijn uitgevoerd. De werkgroep is vier keer bij elkaar geweest. De samenwerking gaat goed. Ook de samenwerking met de ouderconsulenten verloopt goed en zij hebben in 2008 ook hun steentje bijgedragen voor het welslagen van deze risico factor.

In het schooljaar 2006/2007 werd in heel Rotterdam de gecombineerde Rotterdamse Jeugdmonitor/CtC enquête afgenomen. 318 leerlingen in de leeftijd 12-15 jaar die in Hoogvliet wonen, vulden deze vragenlijst in. **Problemen met gezinsmanagement** is licht gedaald, en zit op het gemiddelde van Rotterdam. Daarom is het goed om met de aanpak van deze factor door te gaan.

Vroeg en aanhoudend anti sociaal gedrag

Actie	Organisaties	2008	Aantal deelnemers	Bijzonderheden
Leefstijl	Onderwijs	Uitgevoerd	Prisma	
Taakspel	Onderwijs	Uitgevoerd	Basischool Oudeland	
School Adoptieplan	Politie	Uitgevoerd		
Pak je Kans	Flexus Jeugdplein	Uitgevoerd		
Conferentie vroeg en aanhoudend anti sociaal gedrag	JKZ	Uitgevoerd	12 deelnemers	Er waren ongeveer 60 professionals aanwezig bij de JKZ conferentie

Conclusie

De meeste projecten zijn uitgevoerd. Deze risicofactor is door de komst van de JKZ functionarissen in de deelgemeente Hoogvliet beter uit te voeren. CTC staat bij al wijk werkteams op het agenda. In 2009 zal de samenwerking en afstemming van CTC en JKZ nog intensiever worden uitgevoerd.

Omgaan met vrienden die probleemgedrag vertonen

Actie	Organisaties	2008	Aantal deelnemers	Bijzonderheden
Life Style Training op de basisscholen	SWH	Niet uitgevoerd	N.v.t	Geen
Programma Life Style	SWH	Uitgevoerd		
Cursus Tieners nemen de leiding	S en R	Uitgevoerd	20 deelnemers	
Cursus RSLA	S en R	Uitgevoerd	15 deelnemers	Er is een pre-RSLA cursus voor jongeren tussen de 13- en 17 jaar uitgevoerd. De cursus heet JAS
Extra inzet jongerenwerk	Miero	Uitgevoerd	N.v.t.	In de wijken Tussenwater en Boomgaardshoek is er een nieuwe Jongerenwerk-organisatie actief
Begeleiden talentvolle jongerengroepen	SWH	Uitgevoerd		
Project Briljantjes	DG	Uitgevoerd	17	Komen uit alle wijken van Hoogvliet
Project 4 YOU	SWH	Uitgevoerd		

Conclusie

De activiteiten en projecten van het preventieplan die onder de risicofactor vallen zijn uitgevoerd. In de wijken Tussenwater en Boomgaardshoek is er extra formatie jongerenwerk ingekocht.

Vrienden die probleemgedrag vertonen is een risicofactor die is gestegen de afgelopen 3 jaar. Dat komt ook omdat er meer jongeren van 15-19 jaar in Hoogvliet wonen, dan 3 jaar geleden. Maar met het alcohol en drugsgebruik is het wel nodig om deze risicofactor steviger aan te gaan pakken.

Aan deze risicofactor moet er de komende jaren met man en macht aan gewerkt worden.

Weinig binding en organisatie in de wijk

Actie	Organisaties	2008	Aantal deelnemers	Bijzonderheden
Project Mensen Maken de Stad	SWH	Uitgevoerd	2900	Allerlei activiteiten door heel Hoogvliet
Project Heel de Buurt	SWH	Uitgevoerd	Zie MMS	
Buurt Sport	S en R	Uitgevoerd	Nog niet bekend	
Opzoomen	SWH	Uitgevoerd	27	
Driekamp	SWH	Uitgevoerd	60	Jongeren uit de wijken Boomgaardshoek, Zalmplaat, Oudeland en Westpunt

Conclusie

De Risicofactor weinig binding en organisatie in de wijk is volgens het scholierenonderzoek verbeterd. De activiteiten en projecten uit het preventieplan zijn uitgevoerd. De projecten Mensen maken de Stad en Heel de Buurt hebben meer aandacht voor de jeugd gekregen.

Natuur en milieu educatie

Actie	Organisaties	2008	Aantal deelnemers	Bijzonderheden
Project Wenswijk	Wenswijk SKH	Uitgevoerd	120 deelnemers	Kinderen uit alle wijken hebben hieraan deelgenomen
Project Eco Kids	Eco Kids en SWH	Uitgevoerd		
Stichting Arke Project Heerlijkheid Hoogvliet	Stichting Arke	Uitgevoerd	27 deelnemers	Twee cursussen voor professionals georganiseerd.
Project H -Talent	DG	Uitgevoerd	40 deelnemers	260 bezoeker aanwezig 3 keer gehouden
Project Schooltuinen Nieuwe Stijl	S en R	Uitgevoerd		Op alle basisscholen in Hoogvliet

Conclusie

Alle activiteiten die onder Natuur en Milieu educatie vallen zijn uitgevoerd. De werkgroep komt niet vaak bij elkaar maar al de activiteiten zijn door de verschillende organisaties uitgevoerd.

Rapportage Communities that Care Leiden-Stevenshof

In deze rapportage presenteren we de stand van zaken van Communities that Care in de Stevenshof in Leiden anno april 2009. De verslaglegging borduurt voort op de startnotitie van juni 2006 en de tussenrapportage van april 2008. Om tot deze rapportage te komen is gebruik gemaakt van beschikbare documentatie (zie bronnen), de resultaten van het twee keer uitzetten van een schriftelijke vragenlijst onder projectleider en coach en interviews met de voormalige en huidige projectleider, coach en enkele preventieteam- en stuurgroepleden.

Positionering

In 2004 heeft de Provincie Zuid-Holland besloten om de CtC-aanpak te stimuleren als onderdeel van het provinciale programma 'Veilig Opgroeien in Zuid-Holland'. Hiermee wil de Provincie gemeenten in Zuid-Holland actief ondersteunen bij het voorkómen van ernstige jeugdproblematiek. In 2004 is door de gemeente Leiden een projectaanvraag bij de Provincie ingediend. Deze is gehonoreerd. In de beschikking werd aangegeven dat de eerste twee fasen in 2004 uitgevoerd moesten worden. Dit is gebeurd. Inmiddels is de subsidie van de Provincie beëindigd. De gemeente betaalt sindsdien alleen nog het budget voor ondersteuning. Deze ondersteuning bestaat uit een coach van Bureau Seinpost. Hij ondersteunt de huidige lokale projectleider bij de organisatie en uitvoering in de Stevenshof, maar is daarnaast tevens betrokken bij de uitrol van CtC over de Leiden, een uitbreiding naar 4 wijken met veel jeugd: de Slaagwijk, Leiden Noord, Morskwartier en het Bos- Gasthuizendistrict. Het is de bedoeling dat Veilig Opgroeien uiteindelijk in in totaal in vijf wijken wordt toegepast.. Hiertoe is één stedelijk Kernteam in het leven geroepen waar gemeente, politie, GGD, jongerenwerk, de scholen en Kwadraad zitting in hebben. Agendaleden zijn Bureau Jeugdzorg, 0-4-jaarvertegenwoordigers als peuterspeelzalen, JES etc. Dit team verricht het stedelijke voorwerk voor de implementatie van CtC in de wijken. De Hogeschool Leiden is als samenwerkingspartner betrokken. Studenten brengen het aanbod voor twee wijken in kaart en maken een Leids 'CtC-bronnenboek' met de gegevens van probleemgedrag, risicofactoren en beschermende factoren voor twee Leidse wijken. Het stedelijke Kernteam doet vervolgens voorstellen voor prioritering. De resultaten worden ingebracht in de leefbaarheidsoverleggen die in elke wijk aanwezig zijn. Deze fungeren als preventieteams. Onder leiding van de wijkmanagers wordt gereageerd op de voorstellen van het stedelijke Kernteam. In het preventieplan van de Stevenshof en door de werkgroepen Wijk en Gezin is geconstateerd dat er een informatiepunt

moet komen voor opvoeden en opgroeien in de wijk. Dat is mede de reden dat het eerste Centrum voor Jeugd en Gezin (hierna CJG genoemd) in de Stevenshof op 11 mei is geopend. Het CJG heeft nauwe relaties met tal van netwerken, zoals het nog te ontwikkelen Veiligheidshuis, het JeugdVeiligheidsOverleg, de ZorgAdviesTeams en CtC. In de vier wijken in Leiden waar een CJG komt, wordt de stuurgroep CtC gekoppeld aan de stuurgroep van het Centrum voor Jeugd&Gezin. Deze stuurgroep komt op afroep bij elkaar. Voor de Stevenshof geldt dat de werkgroep Gezin op den duur zal overgaan in het Centrum voor Jeugd&Gezin. Vanuit die hoedanigheid komt er een intensivering van de aanpak in het gezinsdomein (bron: interviews).

Met de uitrol van CtC over Leiden wil de gemeente 'Veilig Opgroeien' inpassen in haar reguliere jeugdbeleid. 'Veilig Opgroeien' is volgens de gemeente een belangrijk middel om te komen tot een rationele, integrale en wijkgerichte aanpak van het preventieve jeugdbeleid (Wijkprofiel, 2006). De uitrol wordt genoemd in de kaderstellende nota 'Leidse Jeugdfactor 2007-2011' en uitgewerkt in de uitvoeringsprogramma's Veilig Opgroeien en CJG verwijsindex en ketenaanpak. Deze uitrol heeft overigens weinig consequenties voor CtC in de Stevenshof omdat de meeste organisaties stedelijk opereren (bron: interviews).

1 *Wijksamenstelling*

1.1 *Lokale context*

De keuze voor het CtC-gebied wilde de gemeente baseren op de resultaten van het eerste scholierenonderzoek door deze stadsbreed uit te zetten. Naar aanleiding van het in januari 2005 gehouden scholierenonderzoek is ervoor gekozen om CtC in de Stevenshof te laten beginnen. Leiden-Noord en Stevenshof waren de wijken die er in negatieve zin uitsprongen. Leiden-Noord staat bekend als dé achterstandswijk van Leiden. Omdat er daar al veel projecten lopen en de Brede School hier een belangrijke functie heeft op het gebied van integrale aanpak, is er gekozen voor de Stevenshof.

- De Stevenshof heeft ongeveer 12.000 inwoners. Het is een nieuwbouwwijk uit de jaren tachtig met weinig groen. Bij de bouw van de wijk zijn veel gezinnen met jonge kinderen naar de wijk getrokken voor betere behuizing. In totaal wonen er in 2006 2356 gezinnen. In vergelijking met de andere wijken in Leiden wonen er naar verhouding de meeste kinderen en jongeren, te weten 1313 in de leeftijd van 12-18 jaar. (Wijkprofiel, 2006). Sinds 2004 blijkt het aantal kinderen in de Stevenshof af te nemen. Op 1 januari 2008 wonen er 2998 kinderen van 0-18 jaar in de Stevenshof: 2% van hen woont in een gezin met een uitkering. Dit aantal is toegenomen sinds 2004. 713 kinderen wonen in een eenoudergezin: ook dit aantal is iets gestegen (Gemeente Leiden, 2008).
- De wijk was in haar voorzieningen aanvankelijk vooral gericht op jonge kinderen. Nu deze jonge kinderen ouder zijn geworden kan geconstateerd worden dat de voorzieningen in de wijk voor deze leeftijdsgroep zijn achtergebleven (Wijkprofiel, 2006).
- In vergelijking met de stad heeft de wijk een relatief hoog percentage koopwoningen: 56% ten opzichte van 39% in heel Leiden (Wijkprofiel, 2006).
- De Stevenshof is, op Leiden-Noord na, de wijk met het hoogste percentage laagopgeleiden.
- Vóórdat CtC er was, viel de Stevenshof vaak buiten allerlei specifieke regelingen omdat de problematiek net te licht was. Dit werd o.a. beïnvloed door het feit dat er weinig allochtonen in de wijk wonen (bron: interviews).

1.2 *Situatie van de jeugd*

Volwassen bewoners klaagden twee keer zo vaak over overlast van (groepen) jongeren in de Stevenshof dan gemiddeld in de stad Leiden (Aanvraag, 2004). In januari 2005 vond het eerste scholierenonderzoek plaats onder 2000 jongeren uit Leiden, waaronder 373 jongeren uit de Stevenshof. De resultaten zijn vergeleken met de CtC-baseline²⁹ en/of het gemiddelde in Leiden. Enkele verschillen vielen toen op: door de jongeren in de Stevenshof werd gemiddeld meer vechten en bedreigingen gerapporteerd in vergelijking met jongeren uit andere wijken. Ook scoorden zij wat hoger als het gaat om het rapporteren van delinquentie en het meeneemen van wapens. Daarnaast waren in de Stevenshof meer jongeren die aangaven veel te roken en onveilig te vrijen. Ook op een aantal beschermende factoren scoorde de Stevenshof lager dan gemiddeld in Leiden: er werd lager gescoord op de beschermende factoren 'religie' en 'cognitieve vaardigheden' ten opzichte van de CtC-baseline en/of het gemiddelde in Leiden. De gemeente kreeg al enige tijd signalen en noodkreten uit de Stevenshof, maar was verrast dat uit het scholierenonderzoek naar voren kwam dat er zoveel onderliggende problemen aan ten grondslag liggen. Positief was dat de jongeren aangaven zich erg verbonden te voelen met hun gezin. Uit de antwoorden op de algemene vragen uit het scholierenonderzoek blijkt verder dat:

- In de Stevenshof relatief meer jongeren naar het VMBO gingen dan gemiddeld in Leiden.
- In de Stevenshof wat minder jongeren dan gemiddeld aangaven dat tenminste één van hun ouders een hoge opleiding heeft dan gemiddeld in Leiden.
- Er relatief weinig jongeren met een niet-Nederlandse achtergrond in de Stevenshof woenen dan gemiddeld in Leiden.
- Ouders van jongeren in de Stevenshof relatief vaker allebei werken dan gemiddeld in Leiden (Wijkprofiel, 2006).

De betrouwbaarheid en de validiteit van het scholierenonderzoek zijn in 2006 geëvalueerd. Uit deze evaluatie bleek dat de vragenlijst op een aantal punten verouderd was. Om deze reden is besloten om een nieuwe versie van de vragenlijst op te stellen. In december 2007 is op basis van deze nieuwe vragenlijst in opdracht van de provincie ZuidHolland een combinatievragenlijst opgesteld waarin de CtC vragen gecombineerd worden met de verplichte vragen van GGD Nederland (van Aalst e.a., 2009). Eind 2008 is deze uitgezet. Doordat de enquête niet meer huis-aan-huis werd verspreid, maar digitaal via de scholen was de respons hoger. Alle scholen voor voortgezet onderwijs in de gehele regio hebben deelgenomen; deze werden benaderd door het samenwerkingsorgaan Voortgezet Onderwijs. Het ging om 45.000 jongeren van 12 t/m 18 jaar in de hele regio Hollands Midden, waarvan 12.500 in Leiden. In gemeente Leiden deden 3375 jongeren van 12 tot en met 18 jaar mee aan het onderzoek. De jongeren jonger dan 12 jaar of ouder dan 17 jaar zijn niet meegenomen in de analyses. Uiteindelijk leverde dit een databestand op van 3257 respondenten, waarvan 469 uit de Ste-

29. De CtC-baseline is het gemiddelde van de scores uit het scholierenonderzoek in Leeuwarden (N =2479), Almere (N=1156), Dordrecht (N=2695), Hoogvliet (N=1287) en Amsterdam-Noord(N=2334).

venshof; dit zijn er 96 meer dan de eerste keer (bron: van Aalst e.a., 2009). De resultaten worden dit keer tevens gebruikt voor de stedelijke CtC-uitrol.

De achtergrondgegevens komen overeen met de resultaten uit 2005:

- Er wonen minder jongens (45%) dan meisjes (55%) in de Stevenshof.
- Het percentage Nederlandse etniciteit is hoger dan gemiddeld in Leiden.
- Het aantal twee-ouder-gezinnen ligt nog steeds hoger dan gemiddeld.
- Het opleidingsniveau van de ouders van de jongeren is lager dan gemiddeld.
- Nog steeds is de arbeidssituatie 'beide ouders werken' hoger dan gemiddeld (van Aalst e.a., 2009).

'Bij de probleemgedragingen van geweld blijken de Stevenshof-jongeren lager dan gemiddeld te scoren, net als bij de aan jeugd delinquentie gerelateerde probleemgedragingen. Alleen bij 'iets op school stelen' zijn de percentages hoger dan gemiddeld. Bij harddrugs, andere drugs en XTC worden lage scores behaald. Bij veel roken, veel en vaak drinken en bingedinking behaalt Stevenshofdistrict gemiddelde scores. Het schoolverzuim en de klas uitgestuurd worden ligt in Stevenshofdistrict rond het gemiddelde. Het percentage jongeren dat aangeeft wel eens onveilig gevreeën te hebben is in Stevenshofdistrict rond het gemiddelde. Ook het aantal onvaste partners ligt rond het gemiddelde. Seksueel misbruik, ooit zwanger geweest en condoomgebruik liggen boven het gemiddelde. Bij de risicofactoren zien we dat in het domein kinderen en jongeren opmerkelijk ongunstig gescoord wordt op de factor 'vrienden die asociaal gedrag vertonen'. Bij de beschermende factoren zien we in het domein kinderen en jongeren een bijna opmerkelijk ongunstige score op religie. Jongeren hier gaan niet vaak naar de kerk of moskee. Ook roken en drinken ze minder dan gemiddeld. Schoolverzuim en uit de klas sturen ligt gemiddeld (van Aalst e.a., 2009).

2 *Organisatie Communities that Care*

2.1 *Motieven voor deelname aan CtC*

Gesteld kan worden dat er twee soorten motieven waren die voor de gemeente aanleiding gaven om CtC proefondervindelijk in de Stevenshof in te voeren. Aan de ene kant betrof het beleidsmatige motieven, aan de andere kant inhoudelijke motieven. Wat betreft de **beleidsmatige motieven**: de Beleidsadviseur Jeugd (voormalige lokale projectleider) was geïnteresseerd geraakt in CtC door een presentatie over de eerste pilots in Eindhoven. Zij raakte gecharmeerd van het sturingsinstrument. Wat haar vooral aansprak was de prioriteitsstelling die er in het instrument zit en de analyse die eraan ten grondslag ligt. Veelal wordt er een incidentenbeleid gevoerd, maar met dit instrument wordt er volgens haar op basis van feiten een prioritering aangebracht. Meerwaarde vindt ze dat je met elkaar kiest en samen verantwoordelijk wordt gemaakt. Ze wilde graag dat Leiden een nieuwe pilot zou worden. Enige tijd later gaf de Provincie aan ook geïnteresseerd te zijn in CtC. De Beleidsadviseur Jeugd heeft daarom een projectaanvraag gedaan en deze is gehonoreerd. Het College stond achter deze aanvraag; CtC was daarmee gedekt en gelijk ingebed in het gemeentelijke apparaat. Besloten is dat de wethouder Jeugd de stuurgroep zou voorzitten.

Wat betreft de **inhoudelijke motieven**: er was sprake van overlast en probleemjongeren in Leiden. Wat betreft vernielingen lag Leiden in 2002 met een kleine 15 gevallen per 1000 inwoners ongeveer op het gemiddelde van de 50 grootste steden. Qua aantal verdachte jongeren van 12-14 jaar stond Leiden op een 8^e plaats in de G-26 met 3,1% van het totaal aantal jongeren van deze leeftijd (Aanvraag 2004, bron: GSB jaarboek 2002). Wat betreft de gevallen van overlast door jeugd was de trend stijgend: van 1785 incidenten in 2000 naar 1908 in 2002 (Aanvraag 2004, bron: politiemonitor). De constatering is dat overlastgedrag zich bij een steeds jongere groep openbaart. Qua ervaren overlast scoort Leiden boven het Nederlandse gemiddelde: cijfers in Leiden-West (o.a. Stevenshof) zijn zorgelijk. Vanuit het reguliere beleid wordt gewerkt aan het voorkomen van overlast. Zo zijn er ontmoetingsplekken voor jongeren gecreëerd en de politie treedt op wanneer nodig. Ook op preventief gebied zijn er tal van initiatieven ontplooid die erop gericht zijn problemen bij de jeugd te signaleren en te voorkomen. Hierbij valt te denken aan spijbelopvang, leerwerktrajecten, opvoedingsondersteuning, VVE, voorlichting over drugs- en alcoholgebruik etc. Echter, deze initiatieven stonden te veel los van elkaar en zijn daardoor niet altijd voldoende effectief. Een integrale visie een aanpak werd hierbij door alle partners gemist. De aanvraag is nadrukkelijk ingediend om aan beide invalshoeken tegemoet te komen.

2.2 *Stuurgroep, preventieteam en werkgroepen*

Toen de aanvraag was gehonoreerd heeft de projectleider allereerst in overleg met collega's allerlei instellingen geïnformeerd. Vervolgens heeft ze samen met de CtC-coach (Seinpost) gekeken naar het huidige aanbod van voorzieningen, programma's en activiteiten in de Stevenshof; de belangrijkste actoren werden in kaart gebracht. Daarna is ze gericht mensen gaan benaderen. Hoewel de organisaties aangaven niet te kunnen overzien wat deelname zou gaan inhouden stemden ze allemaal in met deelname, mede omdat de gemeente het vroeg. Er zijn overeenkomsten gesloten met de deelnemende organisaties en op 26 mei 2005 vond de eerste vergadering plaats van de Stuurgroep, op 30 september 2005 die van het preventieteam.

De **Stuurgroep** 'Veilig opgroeien in Leiden' wordt gevormd door sleutelfiguren die het lokale beleid kunnen beïnvloeden en sturen en wordt voorgezeten door de wethouder Jeugd, Welzijn en Financiën. De Stuurgroep bestaat op dit moment uit vertegenwoordigers van:

- Gemeente Leiden, Team Stads kennis en Cultuur (tot 1 januari 2008: afdeling Onderwijs, Cultuur en Jeugd, dienst C&E).
- Libertas, opbouwwerk (voorheen: LWO, gefuseerd met Libertas).
- Stichting Kwadraad miv 01-008-2008 (voorheen Maatschappelijke Dienstverlening Midden Holland (SMDMH)).
- Samenwerkingsverband vo/svo (namens het voortgezet onderwijs).
- Bureau Jeugdzorg.
- GGD Jeugdgezondheidszorg Zuid-Holland.
- Politie Hollands-Midden.
- Stichting Peuterspeelzalen Leiden (SPL).
- Activite, Afdeling Voorlichting & Preventie. (voorheen Stichting Thuiszorg Groot Rijnland).
- Stichting Jeugd- en Jongerenwerk Midden-Holland.
- Stichting Katholiek Onderwijs (SKOL).
- Bureau Seinpost/JSO (coach).
- B4-kids; instelling voor Buitenschoolse Opvang.
- Stichting Jeugd en Samenleving: (JES).

De Leidse Welzijnsorganisatie heet anno 2008 Libertas en het jongerenwerk dat daar voorheen onder viel is nu ondergebracht bij de Stichting Jeugd- en Jongerenwerk Midden-Holland: Disk.

De Stuurgroep vergadert alleen wanneer 'het nodig is'; zij wordt bijeen geroepen als er belangrijke besluiten moeten worden genomen. Dit is de reden dat deze nu al een jaar (sinds de goedkeuring van het preventieplan) niet bij elkaar is gekomen. Een geïnterviewd stuur-groep lid betreft dit: "het is goed om minimaal twee keer per jaar even bij te praten...dat is toch wel nodig voor de communicatie en afstemming". De voormalige lokale projectleider is het hier niet helemaal mee eens: "het is niet nodig om tijd te vragen aan deze druk bezette mensen als dat niet nodig is. Bijpraten is geen doel"(maar na vaststelling van de jeugdnota, al twee keer: november 2008 en februari 2009).

Het **preventieteam** bestaat uit vertegenwoordigers van:

- Libertas opbouwwerk.
- Kwadraad, (voorheen Stichting Maatschappelijke Dienstverlening Midden-Holland (SMDMH)).
- Activite, (voorheen Stichting Thuiszorg Groot Rijnland (verpleegkundige).
- Stichting Peuterspeelzalen Leiden (is er op een later moment bijgekomen).
- Bureau Jeugdzorg. (heeft met ingang van 1-1-2008 haar deelname opgezegd in het kader van hun kerntaken discussie).
- GGD Jeugdgezondheidszorg Zuid-Holland.
- Politie Hollands-Midden (wijkagent).
- OBS De Stevenshof. (namens de 4 basisscholen in de wijk).
- Buitenschoolse opvang Pandora, B4Kids.
- Stichting Jeugd- en Jongerenwerk Midden-Holland: Discq.
- Portaal (woningbouwcorporatie).
- De Sleutels van Zijl en Vliet (woningbouwcorporaties).
- Wijkraad (voorzitter).
- Wijkmanager.
- Bureau Seinpost/ JSO (coach).

Het preventieteam vergaderde in het begin maandelijks, echter nu vergadert het preventieteam nog twee keer per jaar en volgt de voortgang. Met de uitrol van CtC over de andere wijken, zal de vergaderfrequentie omlaag gaan, mede door capaciteitstekorten.

Per CtC-domein is er een **werkgroep** opgericht die verantwoordelijk is voor de bestrijding respectievelijk versterking van de risicofactoren en beschermende factoren. Deze werkgroepen komen vaker bij elkaar dan het preventieteam, namelijk ongeveer 4x per jaar. Zij maken plannen en houden toezicht op de uitvoering van de bij het domein behorende activiteiten. In deze werkgroepen zitten naast uitvoerders van de organisaties die in het preventieteam vertegenwoordigd zijn ook andere direct betrokkenen uit de wijk. De verslagen van de vergaderingen van de werkgroepen worden naar alle preventie- en stuurgroepleden gezonden. Het gaat om de volgende werkgroepen met deelnemers:

1. *Werkgroep Gezin*

Bureau Jeugdzorg, (vanaf 1-1-2008 niet meer) GGD Jeugdgezondheidszorg Zuid-Holland, Activite. (voorheenThuiszorg Groot Rijnland) , Stichting Peuterspeelzalen Leiden, Kwadraad. (voorheen Stichting Maatschappelijke Dienstverlening Midden-Holland), B4-kids, buitenschoolse opvang. Deze werkgroep zal op den duur opgaan in (het aanbod van) het Centrum voor Jeugd&Gezin. De andere werkgroepen blijven wel apart functioneren.

2. *Werkgroep School*

Vertegenwoordigers van de basisscholen: Stevensschool, Anne Frankschool, 't Klankbord, de Zwaluw, GGD Jeugdgezondheidszorg Zuid-Holland, B4kids.

3. *Werkgroep Vrienden/Wijk*

Libertas opbouwwerk, wijkagent, Jongerenwerk Stichting Jeugd en Jongerenwerk Midden Holland, Wijkbeheer, Druckerfonds, Portaal, wijkraad, beleidsadviseur sport.

De geïnterviewden zijn erg te spreken over de werkgroepen. Doordat een werkgroep kleiner is dan het preventieteam kan er volgens hen op korte termijn slagvaardiger worden gewerkt en worden voor de korte termijn initiatieven ontwikkeld die direct ten uitvoer kunnen gebracht, naast bespreking van de stand van zaken van de uitvoering van de CtC-projecten die

op de lange termijn zijn gericht. Geïnterviewd preventieteamlid: "Als klein clupje kun je veel meer bereiken". De vergaderingen van de werkgroepen verlopen naar wens. De sfeer is volgens de geïnterviewden goed.

- De geïnterviewden zijn over het algemeen tevreden met de organisatie-samenstelling van stuurgroep, preventieteam en werkgroepen. Geïnterviewd preventieteamlid: "alles wat er maar vertegenwoordigd kan zijn, is vertegenwoordigd", maar aangezien het aanbod in de Stevenshof niet groot is, is het volgens de betrokkenen ook niet moeilijk om een goede vertegenwoordiging te hebben.
- In de stuurgroep zitten vooral managers en directeuren van de instellingen. Dit zijn actoren die het lokale beleid kunnen beïnvloeden en sturen. CtC is goed ingebed in de gemeente; dit blijkt onder meer uit het feit dat de stuurgroep wordt voorgezeten door de wethouder Jeugd. In het preventieteam zitten voornamelijk professionals uit de wijk omdat deze (volgens de geïnterviewden) meer van school- en wijkgericht werken af weten dan de managers die in de stuurgroep zitten. En in de werkgroepen zitten veelal degenen die de programma's uitvoeren (de 'uitvoerders'). Een geïnterviewd preventieteamlid vindt het vervelend dat er geen uitvoerders in het preventieteam zitten; "zij weten meer van de wijk en op die manier is er toch een kloof". Ook blijkt sommige preventieteamleden juist op managementniveau te opereren. Volgens de huidige locale projectleider is het aan de instellingen wie ze naar het preventieteam sturen (bron: interviews).
- Tot nu toe heeft alleen Bureau Jeugdzorg zich teruggetrokken vanwege een veranderd takenpakket. Daarnaast hebben een drietal organisaties een naamswijziging, cq. fusie ondergaan. LWO is gefuseerd is en heet nu Libertas opbouwwerk (zie hierboven). Stichting Maatschappelijke Dienstverlening is gefuseerd met Kwadraad en de Thuiszorg heeft z'n naam veranderd in Activite. Ook heeft er een uitbreiding plaatsgevonden. Het preventieteam is in het afgelopen jaar uitgebreid met de woningbouwcorporaties en wijkraad en wijkmanager. Dit is gebeurd vanwege het feit dat de overlast van jongeren in de wijk groot was. Praktische en snelle maatregelen op de korte termijn waren nodig (naast de lange termijn-projecten van CtC); het was daarom logisch dat deze partijen betrokken werden en met name actief raakten in de werkgroep vrienden/wijk dat zich (ook) met korte termijn projecten bezighoudt. Daarnaast hebben zich ook veel personele wisselingen voorgedaan (Politie, Thuiszorg, Libertas, SJJMH, B4kids, Stichting Peuterspeelzalen). Als er sprake is van een personele wisseling maakt de projectleider een afspraak met de vervanger om hen in de CtC-materie in te wijden. De personele wisselingen worden door de geïnterviewden als nadelig gezien. Geïnterviewd preventieteamlid: "telkens moet je nieuwelingen weer uitleggen wat CtC behelst en het kost ook altijd weer tijd voordat zij het zich eigen hebben gemaakt". Een ander: "in het begin zit een nieuweling er toch vaak met een eigen agenda...het duurt even voordat ze doorhebben wat CtC inhoudt" (bron: interviews).
- Drie basisscholen zijn niet vertegenwoordigd in het preventieteam, echter de directeur van de school die er wel in zit, communiceert alles terug naar het directeuren-overleg waar alle directeuren van de vier basisscholen in participeren. Ook zijn sinds de oprichting van de werkgroepen alle scholen vertegenwoordigd in de werkgroep 'school'. Op die manier is er een grotere betrokkenheid van het onderwijs bij CtC dan in het begin (bron: interviews).

- De vergaderingen worden nog steeds goed bezocht en verlopen gestructureerd. De geïnterviewden vinden allen van begin af aan de actieve, kritische houding en eensgezindheid opvallend. Wel vinden sommige geïnterviewden het jammer dat het preventieteam wat minder vaak bij elkaar komt, doordat er in werkgroepen wordt gewerkt. Dit zijn vooral degenen die niet als uitvoerder bij CtC betrokken zijn. Geïnterviewd preventieteamlid: "ik heb nu het idee de feeling een beetje kwijt te raken" (bron: interviews).

2.3 *Ambtelijke en bestuurlijke inbedding*

- De regie ligt bij de gemeente. De lokale projectleider, Beleidsadviseur Jeugd, werkt bij het team Stads kennis en Cultuur, tot 1 januari 2008 bij de dienst Cultuur en Educatie, afdeling Onderwijs, Cultuur en Jeugd. Er is bewust voor gekozen de projectleiding in handen van de gemeente te leggen. In de aanvraag (2004) valt te lezen: "...zodat we verzekerd zijn van een optimale plaats binnen de organisatie en korte lijnen naar interne en externe partners en het gemeentebestuur. Hiermee is een duidelijke en krachtige plaats binnen de gemeentelijke organisatie gewaarborgd". CtC is tevens van begin af aan gedekt door het College. In de aanvraag (2004) valt te lezen dat het College de CtC-aanpak van harte ondersteunt. De verantwoordelijk wethouder Jeugd, Onderwijs, Welzijn en Zorg zit de stuurgroep voor. De voormalige lokale projectleider vindt het zelf onontbeerlijk dat de gemeente de regie in handen heeft; het is volgens haar een voorwaarde om CtC te doen slagen. De geïnterviewden beamen dit en zien die gemeentelijke regie voor henzelf als een meerwaarde van CtC.
- Vorig jaar heeft er binnen de gemeente een reorganisatie plaatsgevonden, welke met ingang van 1-1-2008 tot een herverdeling van taken en kennis heeft geleid. De voormalige lokale projectleider heeft de kaderstellende nota afgerond inclusief de uitvoeringsprogramma's met daarin voorstellen voor de uitrol. Voor de Stevenshof is er een nieuwe lokale projectleider aangesteld die opereert vanuit de afdeling Realisatie, Team Stads kennis en Cultuur. Bureau Seinpost vervult nog steeds de ondersteunende rol en wordt nu ook ingezet voor trainingen in het kader van de stedelijke uitrol. De geïnterviewden zijn tevreden met de projectleider. Allen hebben een startgesprek met haar gehad. De tweede projectleider gebruikte deze gesprekken om te checken hoe het staat met de projecten en programma's uit het preventieplan en om te achterhalen waar zich knelpunten voordoen (bron: interviews).
- De lokale projectleider houdt, behalve de uitvoering van CtC in de Stevenshof, tevens de afstemming met andere initiatieven, programma's en ander beleid in de gaten (er is met name samenwerking met het team Stadsleven, voorheen de afdeling Zorg en Welzijn), bijvoorbeeld Triple P, Centrum voor Jeugd & Gezin/WMO. (bron: interviews). De gemeente is op tal van manieren bezig om de problemen in de wijk op te lossen en aan te pakken. De projectleider schakelt tussen regulier, korte termijn beleid en CtC.
- CtC is goed bekend binnen de gemeente CtC doordat de voormalige projectleider van begin af aan bezig was met informatie verstrekken. Men vindt het interessant en betrokken afdelingen hebben de aanvraag ondersteund. Daarnaast is overeengekomen dat an-

dere Diensten en afdelingen CtC ondersteunen: de afdeling Beleidsinformatie Onderzoek en Advies is ingezet bij het scholierenonderzoek en de collega's Onderwijs, Welzijn en Zorg wanneer het de samenwerking met het onderwijs en zorg- welzijningstellingen betreft.

3 Doelstellingenstructuur

3.1 Operationele effectdoelstellingen

Risicofactoren

1. Problemen met gezinsmanagement (domein Gezin).
2. Vroeg en aanhoudend antisociaal gedrag (domein School).
3. Omgang met vrienden die probleemgedrag vertonen (domein Jongeren).
4. Weinig binding- en gebrek aan- organisatie in de wijk (domein Wijk).

CtC onderscheidt 19 risicofactoren en 16 beschermende factoren die van invloed zijn op het al dan niet ontstaan van probleemgedrag. Op basis van de resultaten uit het eerste scholierenonderzoek zijn de voor het preventieteam tien belangrijkste risicofactoren geselecteerd en hier zijn aanvullende gegevens over verzameld. Op grond hiervan zijn bovenstaande vier risicofactoren geselecteerd. Er is bewust gekozen om in elk domein één risicofactor te kiezen om zo alle domeinen bij 'Veilig Opgroeien' te kunnen betrekken; op die manier is er volgens het preventieteam werkelijk sprake van een integrale aanpak. Daarnaast heeft het preventieteam twee beschermende factoren gekozen die van belang zijn voor de wijk. Daarbij is uitgegaan van die beschermende factoren die in het scholierenonderzoek positief scoorden, in de gedachte dat versterken van dat wat goed gaat van groot belang is (bron: Preventieplan, 2006).

Beschermende factoren

1. Sociale binding binnen gezinnen (domein Gezin).
2. Gezonde opvattingen en duidelijke normen op school (domein School).

De risico- en beschermende factoren zijn afgeleid uit de resultaten van het eerste scholierenonderzoek (*zie ook belemmerende factoren*). Deze is uitgezet over de hele stad. Het onderzoek werd afgenomen op vier scholen: Stedelijk Gymnasium, Da Vinci College, Visser 't Hooft Lyceum en Vlietland College. Van deze scholen deden alle vestigingen en schooltypes mee aan het onderzoek. In totaal werden 5200 vragenlijsten verspreid, die door 4302 jongeren zijn ingevuld (84%). Veel leerlingen zijn buiten Leiden woonachtig. Deze werden uit de analyse gelaten en dit leverde 2016 respondenten uit Leiden op, waaronder 373 uit de Stevenshof. Men wil dat de Stevenshof naar het stedelijk gemiddelde gaat en niet meer in nega-

tieve zin afwijkt. Bovendien worden de Leidse cijfers steeds vergeleken met het landelijke gemiddelde; de landelijke baseline³⁰.

Als we de cijfers van 2005 meteen deel van die van 2008 vergelijken kan volgens onze eigen analyses met betrekking tot het probleemgedrag geconcludeerd worden dat:

- In 2008 alle vormen van probleemgedrag met betrekking tot geweld en jeugd delinquentie zijn afgenomen ten opzichte van 2005.
- In 2008 er minder respondenten drinken: 47,8% in 2008 ten opzichte van 62,2% in 2005.
- Er zijn weinig verschillen in roken en gebruik softdrugs.
- Het spijbelgedrag is niet significant veranderd.
- Andere scores konden niet vastgesteld of vergeleken worden.

En als het gaat om de risicofactoren:

- Op de geïntervenieerde risicofactor 'problemen met gezinsmanagement' scoort Leiden positief.
- Met betrekking tot de andere drie geïntervenieerde risicofactoren: 'vroeg en aanhoudend antisociaal gedrag' is onbekend en op 'omgang met vrienden die probleemgedrag vertonen' scoort Leiden negatief; echter hier is ook maar 1 programma opzet. Op 'weinig binding met en gebrek aan organisatie in de wijk' waar veel programma's op zijn gezet is nog geen vooruitgang, maar ook geen achteruitgang geboekt.
- Op de andere niet-geïntervenieerde risicofactoren scoort Leiden positief.

Tot slot de beschermende factoren:

- Op de geïntervenieerde factor 'binding in het gezin' scoort Leiden positiever, echter doordat er geen programma's voorhanden zijn, zijn hier geen programma's opgezet. Voor 'gezonde opvattingen en duidelijke normen in school' waar 6 programma's op zijn gezet is het onbekend.
- Op de meeste andere niet-geïntervenieerde beschermende factoren scoort Leiden positief of is het onbekend.

3.2 *Operationele procesdoelstellingen*

Er zijn in de afgelopen jaren geen procesdoelstellingen gedefinieerd. Per fase heeft de voorafmalige lokale projectleider de doelen en subdoelen uit de CtC-methodiek aangehouden. Volgens haar is het ook niet goed mogelijk om procesdoelen op te stellen, omdat er weinig aanbod in de Stevenshof is. Het doel is dat dat er meer komt. Wel zijn er uit het wijkprofiel enkele conclusies getrokken die zijn gebruikt als input voor het vaststellen van het preventieplan:

- Er is weinig specifiek wijkgericht aanbod in de wijk.
- Het aanbod van opvoedingsondersteuning is vooral gericht op jonge kinderen en is versnipperd.
- Het bereik van (stedelijke) activiteiten en programma's in de Stevenshof is zeer beperkt.

30. De CtC-baseline is het gemiddelde van de scores uit het scholierenonderzoek in Leeuwarden (N=2479), Almere (N=1156), Dordrecht (N=2695), Hoogvliet (N=1287) en Amsterdam-Noord (N=2334).

- Het is moeilijk mensen bij het (hulp-)aanbod te krijgen.
 - Preventieve programma's bereiken vaak de al meer geïnteresseerde ouders.
 - Het aanbod is een lappendeken: weten mensen wel wat er allemaal is? (Wijkprofiel, 2006).
- Volgens de bij de start geïnterviewden zal er naar aanleiding van de conclusies vooral ingezet worden op:
- Stedelijk aanbod meer wijkgericht maken.
 - Dwarsverbanden leggen.

Hierin lijkt CtC in Leiden geslaagd (zie paragraaf 4). Daarnaast is in de loop van de tijd meer en meer duidelijk geworden dat Veilig Opgroeien méér is dan CtC; behalve voor preventie is er in de afgelopen jaren meer aandacht gekomen voor de 'korte klap', mede naar aanleiding van rellen in de wijk met oud en nieuw 2007. Veilig Opgroeien moest hier een antwoord op moest geven. Dit is de reden dat er is gestart met een groepsaanpak voor overlastgevende jongeren. CtC is in Leiden dus niet alleen 'lange termijn-denken'.

In het preventieplan valt verder te lezen dat er voor elk voorgesteld programma doelen zijn opgesteld. Het gaat hierbij om zowel kwantitatieve als kwalitatieve doelen. Bij eerstgenoemde betreft het het bereik in 2010. Met betrekking tot de kwalitatieve doelen gaat het met name om betere toeleiding, meer bekendheid geven aan programma, programma intensiveren etc. In het preventieteam is voor elke organisatie apart in de gaten gehouden of de doelstellingen behaald zouden worden, maar nog meer in de werkgroepen.

In bijlage 1 zijn deze doelen weergegeven in tabellen, ontleend uit het Preventieplan (2006). De eerste tabel beschrijft de doelen van de huidige programma's. In de tweede tabel staan deze per voorgesteld nieuw programma. In bijlage 2 is de tussentijdse evaluatie van de gemeente weergegeven (2008). Nagegaan is hoe het met het doelbereik staat anno 2008. Veel doelen zijn bereikt; een aantal nog niet.

3.3 *Beleidsdoelstellingen*

In de aanvraag valt te lezen: 'Leiden kiest er uitdrukkelijk voor CtC als aanpak in te bedden in haar regierol binnen het jeugdbeleid. Het blijkt niet eenvoudig deze regierol uit te voeren. Eén van de oorzaken is dat het tot nu toe nog te veel ontbreekt aan een methodiek die deze regierol en het integraal werken kan ondersteunen. Hierdoor komt het preventieve jeugdbeleid onvoldoende los van versnippering en is daardoor onvoldoende effectief. Daarnaast spelen andere oorzaken als wet- en regelgeving, verkokering vanuit de landelijke overheid en de verdeling van taken tussen provincie en gemeenten een belemmerende rol' (Aanvraag, 2004). Veilig Opgroeien is volgens de gemeente een belangrijk middel om te komen tot een rationele, integrale en wijkgerichte aanpak van het preventieve jeugdbeleid. Uitgangspunt daarbij is te kijken hoe Veilig Opgroeien het gehele preventieve jeugdbeleid in de stad kan ondersteunen en versterken naar voorbeeld van hoe dit in Almere gebeurt (Wijkprofiel, 2006).

Inmiddels wordt CtC uitgerold over de gehele stad. Het wordt genoemd in de kaderstellende nota 'Leidse Jeugdfactor 2008-2011' en uitgewerkt in de uitvoeringsprogramma's Veilig Opgroeien en Centra voor Jeugd en Gezin, vastgesteld door het College op 8 juli 2008.

Deze beleidsdoelstelling zal niet worden gemeten omdat volgens de geïnterviewden wordt aangenomen dat het instrument zichzelf al bewezen heeft. Dit geldt ook voor het meten van de hoofddoelstelling.

3.4 *Hoofddoelstelling*

- Voorzien in een methodische, integrale en meerjarige aanpak van oorzaken die ten grondslag liggen aan probleemgedrag van jongeren (als overlast). Daarmee heeft het een rol, niet alleen op het gebied van het integrale veiligheidsbeleid, maar ook op het brede terrein van het lokale jeugdbeleid.

In de aanvraag valt te lezen dat een brede groep betrokkenen (werkers) uit het onderwijs en jeugdveld aan analyse van de huidige problemen hebben gehouden in het kader van een nieuwe GSB periode. In de gezamenlijke probleemanalyse valt te lezen: "Geconstateerd wordt dat er in Leiden (en de regio) nog onvoldoende afstemming plaatsvindt tussen de verschillende instellingen. Hierdoor kunnen verschillende instanties vanuit de eigen invalshoek met een jongere bezig zijn zonder dat van elkaar te weten, mede omdat er geen (regionaal) registratiesysteem voor het volgen van jongeren is. Ook het rapport Van Montfoort over de aanpak van probleemjongeren constateerde reeds dat er sprake is van gescheiden circuits, gebrek aan samenwerking tussen instellingen en instellingen die niet van elkaar weten hoe te werken". De CtC-aanpak sluit naadloos aan bij de gedachten en problemen die in deze groep naar voren zijn gebracht (Aanvraag, 2004).

3.5 *Afgeleide of bijkomende doelstellingen*

Het leek het preventieteam een goede zaak om in het CtC-gebied met een wijkagenda te gaan werken waarin alle activiteiten in en voor de wijk zijn opgenomen. Op deze wijze kan beter en sneller worden samengewerkt en kan met name ook de toeleiding naar activiteiten en programma's beter plaatsvinden. Dit voorstel staat omschreven in het Preventieplan. In de afgelopen jaren is men hier mee bezig geweest. Het bleek echter lastig om een dergelijke agenda te maken omdat niet alle informatie van te voren op korte termijn voorhanden is. Besloten is daarom deze informatie op de website van de wijkraad te plaatsen en een boekje uit te geven met informatie van alle instellingen en organisaties in de wijk: 'Veilig opgroeien in de Stevenshof' (2008). Het eerste boekje is in maart 2008 uitgekomen en tijdens een themabijeenkomst over Veilig Opgroeien voor de wijk aangeboden.

4 *Aanpak*

Bij het opstellen van het wijkprofiel zijn gesprekken met jongeren uit de wijk gehouden door het jongerenwerk, dat hierbij geassisteerd werd door Stichting Alexander. In wijkpanels van ongeveer 20 jongeren werd gesproken over probleemgedrag en risico- en beschermende factoren. Uit de wijkpanels is een klankbordgroep samengesteld die de punten verder heeft uitgewerkt en stellingen heeft opgesteld die tijdens een startbijeenkomst met professionals zijn besproken. De jongeren die bij de panelgesprekken waren betrokken, waren vooral jongeren die in het buurthuis komen of op straat in een groep rondhangen (Jurrius et.al., 2005, Wijkprofiel, 2006). De resultaten zijn weergegeven in het wijkprofiel en zijn aan deze tussenrapportage toegevoegd (bijlage 2).

Het was de bedoeling dat een kerngroep van hen betrokken bleef gedurende het doorlopen van de gehele CtC-cyclus bleef. De gemeente vond dit belangrijk in het kader van jeugdparticipatie. Dit was vrij uniek ten opzichte van de andere CtC-locaties in Nederland. Ondertussen blijkt deze jongerenparticipatie echter te zijn tegengevallen. Op een gegeven moment heeft het jongerenwerk het jongerenparticipatie-element overgenomen van Stichting Alexander. Het jongerenwerk heeft contact gelegd met jongeren; er is een brief aan hen verstuurd en er is een vervolgbijeenkomst georganiseerd die halverwege is afgebroken omdat het een chaos was. Daarna is het jongerenwerk van organisatie gewisseld en is de jeugdparticipatie tussen wal en schip geraakt. Sindsdien ligt het expliciet werken aan de betrokkenheid van jongeren bij CtC stil. Op dit moment wordt het weer opgepakt.

4.1 *Preventieplan*

Het preventieteam heeft in 2006 de uitkomsten van het wijkprofiel en het scholierenonderzoek 2005 bestudeerd en waar nodig aangevuld met aanvullende gegevens en ervaringen uit de praktijk. Op grond hiervan heeft het preventieteam de vier voor de wijk belangrijkste risicofactoren geprioriteerd en zijn er twee beschermende factoren gekozen. Vervolgens is gekeken naar het huidige aanbod in de Stevenshof dat zich op deze risicofactoren richt; er blijkt weinig wijkspecifiek aanbod te zijn en de deelname vanuit de Stevenshof aan stedelijke programma's is beperkt. Daarna zijn doelen en resultaten benoemd en is in kaart gebracht wat er moet gebeuren om dit te bereiken. Voor het verder ontwikkelen van het preventieplan zijn werkgroepjes geformeerd van leden van het preventieteam, aangevuld met andere professionals uit de wijk. De voorstellen zijn voorgelegd aan de diverse verant-

woordelijke beleidsadviseurs binnen de gemeente om afstemming met bestaande en stedelijke ontwikkelingen mogelijk te maken. Het concept preventieplan is uiteindelijk vóór de zomer van 2006 gecommuniceerd met de wijk door middel van wijkpanels van jongeren (zie hiervoor) en volwassen wijkbewoners. Ook is er een nieuwsbrief met de preventieplannen de wijk ingestuurd. De definitieve versie van het preventieplan is voorgelegd aan de stuurgroep die deze goedkeurde (Preventieplan, 2006).

4.2 *Inzet programma's en activiteiten*

De uitvoering van de eerste fasen van CtC heeft inzichtelijk gemaakt dat er in de Stevenshof betrekkelijk weinig aanbod aanwezig is, veelal minder dan in andere wijken in Leiden. Zo kon de wijk bijvoorbeeld niet beschikken over school- en buurtmaatschappelijk werk en was er weinig aanbod voor opvoedingsondersteuning. Naar aanleiding van de conclusies uit het wijkprofiel (zie procesdoelstellingen) is er een voorstel gedaan tot een samenhangend aanbod. In onderstaande tabel worden de voorstellen uit het preventieplan weergegeven.

Aangegeven is of een programma bestaand op nieuw is, op dit moment (nog) wordt uitgevoerd, later is toegevoegd en welke programma's er in de CtC-gids staan. Rood gemarkeerd zijn de 2 programma's die niet van de grond zijn gekomen of stopgezet zijn. Daarnaast zijn er nog 2 programma's die op dit moment stil liggen maar waarvan het wel in de planning ligt dat deze weer gaan lopen. In totaal gaat het, met de 2 nieuwe programma's die zich op de beschermende factoren richten om 46 programma's waarvan 24 nieuw en 42 in uitvoering. Acht ervan staan in de CtC-gids. Drie bestaande programma's bevinden zich in het domein Gezin, twee bestaande in het domein School en twee nieuwe en één bestaande in het domein Jongeren/Wijk. Van laatstgenoemden is Normen en Waarden in het jeugdwerk op dit moment (nog) niet goed van de grond gekomen. In het domein School betreft het alleen PAD en Leefstijl. Eén school werkt met een ander programma gericht op de sociaal-emotionele ontwikkeling van jongeren dat niet in de CtC-gids staat en blijft deze handhaven. Op dit moment gaat het in de uitvoering dus om zes CtC-programma's, waarvan vijf ook al vóór de invoering van CtC. Het enige nieuwe CtC-programma is Thuis op Straat dat sinds 2009 ook in de Stevenshof wordt uitgevoerd.

De belangrijkste conclusies op een rij:

Domein Gezin

- Grootste knelpunt is het ouderbereik. Het blijft moeilijk ouders te vinden voor de opvoedingsondersteunende cursussen. In plaats van cursussen zijn er in de uitvoeringsfase drie thema-voorlichtingsavonden in de wijk en op scholen georganiseerd om op die manier meer vraaggericht te werken; echter ook hier kwamen niet erg veel ouders op af.
- De Thuiszorg werkt stedelijk, maar heeft enkele informatieavonden op wijkniveau georganiseerd, in de Stevenshof, in nauwe samenwerking met de peuterspeelzalen. Ook hier kostte het veel inspanning om ouders te bereiken, maar dit is uiteindelijk toch goed gelukt. Voor de cursus Opvoeden Zo die in het buurthuis gepland was, was daarentegen weinig belangstelling, ondanks zeer intensieve werving via de scholen met behulp van de GGD.

- Andersom zijn er ook zaken die vanuit de Stevenshof geïnitieerd of gevraagd zijn en die nu stedelijk uitgevoerd worden, zoals bijvoorbeeld Tegendraads. Dit geldt bijvoorbeeld ook voor het schoolmaatschappelijk werk, de training Triple-P voor professionals van instellingen en de methodiek VVE-light.
- De doelen van het domein Gezin zijn tot nu toe niet allemaal gehaald omdat ze een centraal aanspreekpunt misten. Wel zijn er een aantal acties stedelijk opgepakt zoals het schoolmaatschappelijk werk en het jongerenwerk in de wijk; hier is meer in geïnvesteerd en jeugdparticipatie wordt er nu ook weer bijgehaald. Verder wordt TOS opgestart in de Stevenshof.

Domein School

- Door de instelling van de werkgroep school zijn er veel meer activiteiten in samenwerking met scholen uitgevoerd dan voorheen zoals opvoedingsondersteuning, Triple-P, het opknappen van de schoolbrug (nieuw project: kinderpacticipatie), informatieproject over seksualiteit, naschoolse activiteiten in het kader van de BOS-regeling.
- Binnen het domein School heeft er volgens de betrokkenen een verbeterde afstemming plaatsgevonden en wordt CtC als een meerwaarde gezien. In de memo over de evaluatie staat te lezen: 'doordat de regie bij de gemeente ligt komt de voortgang van gezamenlijke programma's steeds terug op de agenda, los van de dagelijkse hectiek'. Ook biedt de werkgroep een platform om ideeën uit te werken van de andere werkgroepen, daar de school toch de grootste vindplaats van kinderen is. Onder andere het kunstproject 'Kinderen Overbruggen' waar 180 kinderen aan hebben gewerkt is vanuit deze werkgroep geïnitieerd en uitgevoerd op scholen. Zo ook de implementatie van Triple-P ondersteuning, geïnitieerd vanuit de werkgroep gezin waarbij het complete ouderbestand van de scholen is benaderd' (Gemeente Leiden, 2008).

Domein Jongeren en Wijk

- Uit de tussentijdse evaluatie van de gemeente Leiden blijkt dat de programma's binnen de domeinen jeugd en wijk goed op schema liggen: 'de leden van de werkgroep constateren dat het kennen van het netwerk het realiseren van projecten heeft bevorderd. Ook projecten die niet waren opgenomen in het preventieplan maar wel een positief effect hebben op een veilige leefomgeving zijn bij de werkgroep ingebracht cq. Opgepakt, waardoor er veel is bereikt en men vooral de ingezette weg wil voortzetten' (Gemeente Leiden, 2008).

Tabel 4.1 Stand van zaken voorgestelde programma's op risicofactoren

RISICO-FACTOREN	PROGRAMMA'S				
		Bestaand/Nieuw	In uitvoering 2009	Later toegevoegd	In CtC gids
GEZIN					
Problemen met Gezinsmanagement	Cursus Opvoeden Zo, specifiek in de wijk	B	X		Ja
	Cursus Een Puber in huis	B	X		Ja
	Cursus Ouders van Drukke Kinderen	B	X		
	Cursus Ouders van een meerling	B	X		
	Cursus Hoera de baby is er	B	X		
	Oudercursus Gordon	B	X		
	18-maanden cursus in de wijk ³¹	B	X		
	Home-Start	B	X		Ja
	Triple P: training professionals ³²	N	X		
	Triple P: bereik ouders ³³	N	X	X	
	Moeders buurten	B	X		
	Onderzoek naar bereik doelgroepenkinderen door peuterspeelzalen en mogelijkheden voor meer gerichte programma's als VVE light-versie ³⁴	N	X		
	VVE light	N	X	X	
	Voorlichtingsbrochure Opvoeden en Opgroeien in Leiden (stedelijk) ³⁵ .	N	X		
Informatiepunt voor opvoeden en opgroeien in de wijk ³⁶ .	N	X			
Trainingen en cursussen in het kader van Ouders van tegendraadse jeugd ³⁷ .	N	X			
SCHOOL					
Vroeg en aanhoudend antisociaal gedrag	Methoden scholen Stevenshof gericht op sociaal-emotionele ontwikkeling: Programma Alternatieve Denkstrategieën	B	X		Ja ³⁸
	Methode scholen Stevenshof gericht op sociaal-emotionele ontwikkeling: Jij en ik	B	X		
	Methode scholen Stevenshof gericht op sociaal-emotionele ontwikkeling: Leefstijl	B	X		Ja

31. De Thuiszorg, Activite, die normaliter stedelijk werkt, organiseert sinds CtC avonden op wijkniveau.
32. Zo'n 20 professionals uit de wijk zijn getraind in niveau 2 van deze opvoedingsondersteuningsmethodiek. Het gaat om leerkrachten van de onderbouw van de basisscholen, peuterspeelzalleidsters, kinderwerkers etc (bron: Nieuwsbrief).
33. Er zijn ouderavonden georganiseerd. Ook wordt er gewerkt aan het maken van een folder (bron: Evaluatie gemeente Leiden, 2008)
34. Onderzoek heeft plaatsgevonden en light VVE-versie bleek gewenst. Dit punt is op stedelijk niveau verder opgepakt (dus niet specifiek Stevenshof) en inmiddels ingevoerd.
35. In het voorjaar van 2008 is het preventieboekje Veilig Opgroeien aan alle wijkbewoners in een oplage van 4500 uitgedeeld.
36. Dit wordt een Centrum voor Jeugd& Gezin, onder gebracht in het GezondheidsCentrum Stevenshof. Deze wordt geopend in mei 2009.
37. Besloten is om Tegendraads niet alleen in de Stevenshof uit te voeren, maar een vaste plaats te geven via het JeugdPreventieTeam en de HALT-aanpak in Leiden. De trainingen worden aangeboden door HALT en Kwadraad.
38. De scholen hebben ingezet op het oprispen van hun bestaande programma's. Uit onderzoek bleek dat de scholen werken met PAD en Leefstijl. Een andere school werkt met een programma dat niet in de CtC-gids staat.

Vervolg Tabel 4.1 Stand van zaken voorgestelde programma's op risicofactoren

RISICO-FACTOREN	PROGRAMMA'S	Bestaand/Nieuw	In uitvoering 2009	Later toegevoegd	In CtC gids
??	Methode scholen Stevenshof gericht op sociaal-emotionele ontwikkeling: Leefwereld	B	X		
	Leerlingvolgsysteem op sociaal-emotioneel gebied	N	X	X	
	GGD: Paraplu: gezondheidsprofiel opstellen	N	X	X	
	Weet wat je wilt	N	X	X	
	Voorlichting groep 8 over genotmiddelen en seksualiteit ³⁹	B	X		
	BOS-projecten	B	X ⁴⁰		
	Naschoolse activiteiten LWO	N	X		
	Onderzoek mogelijkheden (School-)maatschappelijk Werk ⁴¹	N	X		
	SoVa trainingen voor leerlingen basisschool	N	X ⁴²		
	Ontwikkelen pedagogische wijkvisie: verbeteren veilige leefomgeving:	N	X		
Jongeren en Wijk	Waarden en normen in het jeugdwerk ⁴³	N			Ja
Omgang met vrienden die probleemgedrag vertonen	Positieve rolmodellen en jongerenkader	B	X		
Weinig binding- en gebrek aan organisatie in de wijk	Sociale vaardigheidstrainingen binnen het jongerenwerk en Tegendraads	B			
	Toezicht door jongeren	B	X		
	Herwaardenen speelplekken door jongeren foto's te laten maken	N	X	X	
	Kinderwerk: kinderacties	N	X	X	
	Kinderwerk: Positieve acties op scholen	N	X	X	
	Wijkactie door groep 7 en 8 en jongeren in de wijk ⁴⁴	B	X		
	BOS-activiteiten	N	X		
	Doe Effe normaal ⁴⁵	N			Ja ⁴⁶
	Naschoolse opvang	N	X		
	Schoolpleinen: openbaar gebruik stimuleren	N	X		
	Thuis Op Straat (TOS)	N	X		Ja
Omgezet in wijkboekje	Wijkagenda ontwikkelen ⁴⁷	N	X		
	Jongerenwerk	B ⁴⁹			

39. Project Lentekriebels en Okidoki is als vast programma-onderdeel ingevoerd

40. Met ingang van 2007 zijn op de basisscholen naschoolse (sport-) activiteiten van start gegaan. De belangstelling was groter dan het aantal beschikbare plaatsen

41. Het preventieteam dacht dat schoolmaatschappelijk werk voor basisscholen wenselijk maar moeilijk realiseerbaar is. Inmiddels is er onderzoek verricht en is gestart met de schoolmaatschappelijk werkers; niet alleen in de Stevenshof, maar ook in de hele stad (de wens is vanuit Stevenshof sterk naar voren gekomen en door de schoolbesturen en gemeente opgepakt). Inmiddels is het ingevoerd per 1 maart 2008, vooralsnog voor 4 uur per week voor de basisscholen tezamen (bron: evaluatie gemeente Leiden, 2008)

42. Stand van zaken: stedelijk. Op 2 scholen zijn een aantal leerkrachten gecertificeerd. Eén school start in 2009 met een groepstraining. Andere scholen overwegen dit ook (bron: evaluatie gemeente Leiden, 2008).

43. Door wisseling van organisatie is dit nog niet van de grond gekomen. Bij sportactiviteiten wordt hier al wel mee gewerkt (bron: Evaluatie gemeente Leiden, 2008)

Inzet op beschermende factoren

Gekozen is voor de beschermende factoren:

- Sociale binding binnen gezinnen (domein Gezin).
- Gezonde opvattingen en duidelijke normen op school (domein School).

Voor eerstgenoemde blijken geen specifieke programma's voorhanden te zijn. Er wordt uitgegaan van het feit dat alle zaken die aangepakt worden bij de risicofactor uit het domein gezin een positieve en stimulerende invloed zullen hebben op deze beschermende factor. Het preventieteam wil dan ook geen aanvullende acties voor deze beschermende factor (Preventieplan, 2006). De tweede beschermende factor is aan de orde geweest in de werkgroepen die met het domein School aan de slag zijn gegaan. Het gaat met name om programma's op het gebied van de sociale omgang. De voorgestelde programma's staan in onderstaande tabel beschreven. Het gaat om 6 programma's waarvan er 4 zich ook richten op de voorgestelde risicofactoren en in bovenstaande tabel beschreven staan (waarvan 2 in CtC-gids). Scholen werkten al voor de invoering van CtC met PAD en Leefstijl. Jij en ik wordt niet ingevoerd. Twee zijn aanvullend en nieuw. Geen van deze staat in de CtC-gids. Het Convenant respect voor de buurt wordt op dit moment onderzocht. De pest-protocollen zijn inmiddels aangescherpt.

Tabel 4.2 Overzicht voorgestelde programma's op beschermende factoren preventieplan

VOORGESTELDE PROGRAMMA'S	In uitvoering	Wordt onderzocht	In CtC gids
PAD	X		X
Leefstijl	X		X
Jij en ik	X		
Voorlichting alcohol en seksualiteit in groep 8 basisscholen, project Lentekriebels vanaf 2008 op 3 van de 4 scholen	X		
Convenant respect voor de buurt NIEUW		X	
Pestprotocollen sterker aanzetten NIEUW	X		

Conform de CtC-strategie zal er veel geregistreerd moeten worden, maar dit stuit in Leiden op weinig problemen omdat er vóór de invoering van CtC reeds veel geregistreerd werd. De gemeente vraagt dit namelijk al jaren van organisaties in het kader van de jaarlijkse Programmabegroting. Er wordt gewerkt met prestatie-indicatoren als: hoeveel deelnemers, uit welke wijk etc. Het is volgens een ieder goed te doen. Uit de evaluatie van de gemeente (Gemeente Leiden, 2008) blijkt dat er door CtC nu meer overzicht is op het totale aanbod en gegevens beter worden bijgehouden. Hierdoor is het monitoren in de wijk verbeterd.

44. Het betreft hier het maken van een glasapplicatie kunstwerk door kinderen van groep 8 voor de wijk o.l.v een beeldend kunstenaar. Alle basisscholen deden hieraan mee.
45. Scholen hebben hier nog geen gebruik van gemaakt vanwege onduidelijke afspraken. Vanaf 2009 kunnen scholen hier gebruik van maken, mits ze hiervoor zelf contact opnemen met de wijkagent (bron: evaluatie gemeente Leiden, 2008).
46. Het maken van een wijkagenda (bijkomende doelstelling) bleek lastig. Besloten is dat Libertas de wijkacties bijhoudt via de website van de wijkraad (bron: nieuwsbrief en interviews). Daarnaast is een wijkboekje gemaakt met info over alle voorzieningen in de wijk rondom jeugd dat huis aan huis is verspreid
47. Andere uitvoerder sinds 2007 (SMH). Op dit moment huisvestingsproblemen.

Alleen bij Bureau Jeugdzorg liep men er tegen aan. In het kader van het opstellen van het wijkprofiel wilde men het aantal OTS'ers weten dat in de Stevenshof woont. Dit bleek moeilijk opvraagbaar. Na lang aandringen van de projectleider zijn deze gegevens toch verkregen. Daar waar nog niet geëvalueerd, geregistreerd of gemonitord wordt, zal dit voorgesteld worden.

4.3 Tijdsfasering

In Leiden is men in 2004 met de eerste fase begonnen. Doordat de eerste fasen voorspoediger zijn verlopen dan op de andere locaties in Zuid-Holland (blijkt o.a. uit ingevulde 'milestones & benchmarks') is de planning ingehaald. In 2006 is men bezig gegaan met het opstellen en voorleggen van het preventieplan. Deze is vóór de zomer van 2006 definitief gekeurd door de stuurgroep. Na de zomer van 2006 is er met de uitvoering van start gegaan. Op dit moment heeft Leiden-Stevenshof de vijfde fase uitgevoerd: uitvoering van het preventieplan. De resultaten van het tweede scholierenonderzoek zijn net bekend. Met hulp daarvan zal er opnieuw naar het aanbod worden gekeken.

5 *Proces*

5.1 *Betrokken organisaties*

Voorafgaand aan de aanvraag in 2004 is met een aantal betrokken partners getracht zoveel mogelijk organisaties bij de planvorming te betrekken door een aantal verkennende gesprekken te voeren. De organisaties verwachtten allen een meerwaarde van een wijkgerichte, integrale en meerjarige aanpak. 'Hoewel het voor de partners aanvankelijk moeilijk te overzien was wat de CtC-aanpak voor hun dagelijkse praktijk zou kunnen betekenen, ondersteunden zij de aanvraag en onderliggende problematiek' (Aanvraag, 2004). Na informatie-ronde zijn er contracten gesloten met de deelnemende organisaties. De geïnterviewde stuurgroep- en preventieteamleden geven de volgende motieven voor deelname aan CtC:

- "De gemeente vraagt het, dus doe je het".
- Meedoen vanuit je maatschappelijke verantwoordelijkheid.
- CtC is goed voor relatiebeheer en netwerken.
- "In andere plaatsen doet onze organisatie ook mee aan CtC, dus hier ook".
- Strategisch: "wij zijn altijd erg op samenwerking gericht, dus doen hier ook aan mee".

Draagvlak bij betrokken organisaties

Aanvankelijk stond men in Leiden niet erg te trappelen om CtC te implementeren omdat invoering van CtC nogal abstract leek. De voormalige lokale projectleider heeft daarom in het begin ontzettend veel geïnvesteerd in pr; proberen uit te leggen dat het in hun eigen belang is dat ze meedoen etc. Na verloop van tijd werd het stuurgroep en preventieteam steeds duidelijker wat CtC inhield. Voormalige lokale projectleider: "gaandeweg ontdek je als organisatie wat je rol is...dan wordt het concreter...het heeft geen zin om mensen van te voren in te praten. Het komt vanzelf wel". En dit is in de loop van de tijd ook gebelegen. Geïnterviewd preventieteamlid: "aanvankelijk was het een ver-van-mijn-bedshow, maar hoe vaker je bij elkaar komt, hoe meer grip je krijgt op de materie". Een ander geïnterviewd preventieteamlid: "In het begin had ik geen idee waar het toe zou leiden. Toen we bezig gingen met de risico- en beschermende factoren, en nu met de werkgroepen, werd het wat concreter".

Het is opvallend dat de leden in het preventieteam nog steeds helemaal voor CtC gaan; men is kritisch en eensgezind. Deze consensus-houding vinden de geïnterviewden zeer prettig werken; "we hebben dezelfde visie en zitten op één lijn". Wel is het zo dat het preventieteam nu minder vaak bij elkaar komt waardoor de geïnterviewden nu niet goed weten of

iedereen nog steeds zo pro-CtC is. Geïnterviewd preventieteamlid: “De mensen buiten je eigen werkgroep zie je minder en dus weet je ook minder wat er speelt en hoe men tegen de dingen aankijkt”. Behalve het creëren van draagvlak voor implementatie van CtC in de Stevenshof, moest er op een gegeven moment ook draagvlak komen voor het preventieplan CtC. Dit proces vond de geïnterviewde coach enigszins tot heel inspannend. Dit had onder meer te maken met het jongerenwerk dat op dat moment door de gemeente werd aanbesteed. De Leidse Welzijnsorganisatie die dit altijd onder haar hoede had, heeft deze aanbesteding verloren. Het Jongerenwerk Midden-Holland houdt zich hier nu mee bezig en LWO, dat nu Libertas heet met opbouw- en kinderwerk.

CtC begint ook al aardig ingebed te raken in de deelnemende organisaties, echter meestal is het een team of afdeling van de organisatie waar het preventieteamlid werkt die op de hoogte is van CtC; daar blijft het veelal bij, met name bij de organisaties die niet op wijkniveau opereren.

Bijdrage van en samenwerking tussen betrokken organisaties

Vóór de invoering van CtC werd er in de Stevenshof nog weinig samengewerkt en waren er weinig netwerken of verbanden. De geïnterviewden zijn blij dat hier verandering in is gekomen. In het preventieteam is er volgens hen nooit sprake geweest van belangenverstrengeling omdat er weinig aanbod is. De geïnterviewden hebben het idee dat men elkaar eerder versterkt, dan verzwakt. Allerlei organisaties werken nu meer samen dan voorheen en er is nu veel meer contact en samenwerking met scholen, aldus de geïnterviewden. En ook het buurthuis heeft een prominentere rol gekregen in de uitvoering van programma's in de Stevenshof.

Er is geen samenwerking tussen stuurgroep en preventieteam. De lokale projectleider is de verbindende schakel door bij vergaderingen van beiden aanwezig te zijn.

Verwachtingen van betrokken organisaties

Door de geïnterviewden zijn bij de start de volgende verwachtingen van CtC genoemd:

- Meer gegrond, analytischer en zorgvuldiger projectmatig werken dan voorheen.
- Meer eenheid in het jeugdbeleid; minder langs elkaar heen werken.
- Voorkomen van ellende onder jongeren, preventie van repressie.
- “Meer samenhang en saamhorigheid in de wijk: dat het eenzijdig samenleven tussen mensen meer doorbroken wordt, dat er interesse naar elkaar komt en er meer gemeenschappelijk te werk wordt gegaan. Dat mensen elkaar op een positieve manier gaan aanspreken, ouders meer buitenshuis bezig zijn”.
- Meer geïntegreerd samenwerken, minder langs elkaar heen werken.

Een enkeling was sceptisch. Afgevraagd wordt of CtC zal afwijken van hoe ze het ‘normaal’ in Leiden doen: moet je er door middel van een methodische verantwoording achterkomen wat je eigenlijk wel weet en waarom wordt er geen gebruik gemaakt van een Nederlands instrument? Volgens de geïnterviewden liggen de verwachtingen bij elke organisatie ongeveer op hetzelfde niveau, maar bij organisaties waar preventie een grotere rol speelt, zoals de Thuiszorg, zijn de verwachtingen waarschijnlijk iets hoger gespannen.

De verwachtingen zijn uitgekomen. Uit de afgenomen enquête blijkt dat men meer samenwerking, veel meer eenheid en meer saamhorigheid in de wijk ervaart.

5.2 *Verloop invoering, uitvoering en implementatie van CtC*

Bevorderende en belemmerende factoren

Bevorderende factoren

De volgende bevorderende factoren kwamen tijdens het onderzoek naar boven, deze worden door de geïnterviewden gezien als de meerwaarden van CtC:

- Strategische keuzes maken op basis van feiten en de wijkanalyse kunnen vervolgens ook voor andere zaken worden aangewend dan CtC.
- De Stevenshof heeft meer aandacht gekregen en komt eindelijk een keer positief in het nieuws.
- Projectleider werkt bij de gemeente en is enthousiast. Volgens de respondenten is dit een doorslaggevende factor voor het welslagen van CtC.
- Organisaties zien elkaar niet als concurrenten, maar als concollega's; de samenwerking is verbeterd en er is veel meer samenhang tussen de activiteiten die er lopen in de Stevenshof.
- Er is meer samenwerking met scholen tot stand gekomen, met name door de werkgroep school. Allerhande projecten worden nu in samenwerking met scholen opgezet: opknappen van de schoolburg, opvoedingsondersteuning, Triple-P, voorlichtingsproject over seksualiteit. Geïnterviewd preventieteamlid: "Door CtC zitten organisaties als politie, jongerenwerk en scholen nu dichterbij elkaar dan ooit. Er is meer afstemming en het is heel goed dat de gemeente er bij zit die alles afstemt".
- Integratie van scholierenonderzoek in GGD-monitor.
- Meer aandacht voor preventie.
- "Er is een plan waar alles aan kan worden opgehangen.

Uit de interne evaluatie (Leiden, 2008) blijkt:

- CtC in de Stevenshof heeft tot een planmatige verbetering van het aanbod en verbetering van de uitvoering geleid.
- CtC heeft tot nu toe een goed lopend netwerk opgeleverd, waarbij instellingen elkaar weten te vinden.
- Door CtC is er nu overzicht van het totale aanbod en worden de gegevens bijgehouden. Hierdoor is het monitoren in de wijk verbeterd.

Belemmerende factoren

- Wijkgerichte organisaties bleken aanvankelijk enthousiaster dan de stedelijke organisaties die meer wijkgericht moeten gaan werken. Een aantal stedelijke programma's zijn ook wijkgericht ingezet (cursussen opvoedingsondersteuning van de Thuiszorg), waarvoor veel belangstelling was. Stedelijk opererende organisaties zijn daardoor iets enthousiaster geworden.
- Afname eerste scholierenonderzoek. Ten eerste de moeite die ondernomen moest worden om scholen te laten participeren. Ten tweede het commentaar van scholen op de vragen. De voormalige lokale projectleider had dit nooit verwacht, de gemeente is namelijk erg

actief in het lokaal onderwijsbeleid. Echter, zij heeft wel begrip: “de vragen waren soms wel heftig”. Een geïnterviewd stuurgroeplid vindt het scholierenonderzoek een arbitraire manier om een gebiedskeuze te bepalen; er zit te veel ruis in (hoe haal je de contextvariabelen er uit?) en bovendien is de vragenlijst erg Angelsaksisch. Het wordt door hem betreurd dat een Amerikaans model wordt geprojecteerd in Nederland. Ook het feit dat er geen v.o.-scholen in het CtC-gebied staan wordt lastig gevonden. Bij de tweede meting is het scholierenonderzoek geïntegreerd in de GGD-monitor. Dit leverde aanzienlijk minder problemen op.

- Het wordt door sommigen jammer gevonden dat er slechts drie risicofactoren worden uitgelicht. “Na vijf jaar weet je niet hoe het de andere vijf is vergaan en bovendien is er sprake van een wisselwerking”.
- Het wordt door sommigen betreurd dat CtC niet over casuïstiek gaat. Het gaat voorbij aan signalering; “problemen van het moment komen niet aan de orde waardoor je niet weet of je wel inspeelt op de behoeften in het CtC-gebied”.
- Het verzamelen van aanvullende gegevens op het wijkprofiel bleek een lastige klus, met name daar waar het de cijfers van politie en Jeugdzorg (OTS) betrof.
- CtC bleek aanvankelijk moeilijk ‘verkoopbaar’. Het is abstract en brengt geen “zak geld” met zich mee.
- Tijdgebrek; de geïnterviewden denken dat dit in de toekomst een groot probleem kan worden. De coach beaamt dit: “de hoge werkdruk zou de invoering van nieuwe programma’s kunnen belemmeren”. Geïnterviewd preventieteamlid: “De tijdsinvestering is behoorlijk, daarom zijn er werkgroepen ingesteld om in wat minder tijd meer stappen te maken”.
- Personele wisselingen; nieuwe leden moeten zich telkens weer de ingewikkelde CtC-strategie eigen maken.
- Enkelen vinden dat ideeën soms blijven liggen bij de managers in het preventieteam die dit niet terug koppelen naar de uitvoerenden in de werkgroepen.
- Dat CtC een lange termijnstrategie is vinden enkelen ook lastig, met name op wijkniveau is vaak de vraag: wat merken we ervan?

Volgens de coach was het zoeken naar manieren om programma’s te verbreden of uit te breiden’ enigszins inspannend omdat er niet voor alle risicofactoren beschikbare programma’s voorhanden waren. Ook wilden scholen doorgaans vasthouden aan hun eigen programma’s omdat ze geen tijd hadden om over te gaan op een nieuw programma; financiën spelen hierbij vaak ook een rol. De voormalig projectleider vond de gehele uitvoerende fase best pittig. Het moeilijkste was het bereiken van de ouders: “het realiseren van het uitvoeren van het preventieplan kost veel tijd. Soms zijn er aanloopproblemen, bijvoorbeeld met betrekking tot de naschoolse opvangactiviteiten. Scholen wilden deze eerst vanwege tijdgebrek niet organiseren, maar nu eenmaal van de grond, loopt het als een trein”. Huidige locale projectleider: “En bijvoorbeeld met betrekking tot het opknappen van de brug kost het enorm veel tijd voordat alle vergunningen rond zijn”.

Voorwaarden in de uitvoering

Kosten

De eerste kosten voor de uitvoering van CtC zijn door de Provincie gedragen. Conform afspraak is de subsidie beëindigd, toen Leiden het preventieplan ging uitvoeren. De gemeente betaalt nu zelf alleen nog het budget voor ondersteuning. Deze ondersteuning bestaat uit een coach van Seinpost. Hij ondersteunt de huidige lokale projectleider bij de organisatie en uitvoering in de Stevenshof, maar is daarnaast tevens betrokken bij de uitrol van CtC over de gehele stad Leiden. Door de inbedding van CtC in het reguliere beleid van de gemeente is de beëindiging van de provinciale bijdrage opgevangen en is continuïteit gewaarborgd o.a. door de insassing van het scholierenonderzoek in de GGD-monitor.

Bij de financiering van nieuwe programma's zijn enkele projecten gefinancierd uit GSB-middelen. De lokale projectleider coördineert alles en houdt het goed in de gaten. Ze probeert financieel dwarsverbanden te leggen en hierin het kader van CtC onmiddellijk op in te springen. Er zijn op dit moment, in de uitvoeringsfase, nauwelijks financiële obstakels omdat veel binnen bestaand beleid uitgevoerd kon worden of aansloot bij bredere gemeentelijke beleidsontwikkelingen. Locale projectleider: "Het is heel belangrijker om daarop te kunnen aansluiten en CtC niet geïsoleerd te zien. Creatief met geld is wel een goed motto. Zo benaderen we vaak ook fondsen/partners e.d. voor aanvullende financiering, maar het aansluiten bij regulier beleid levert de meeste mogelijkheden. Daar ligt een belangrijke taak voor de projectleider".

'Voor de uitrol over Leiden is 400 uur beschikbaar met 150 uur voor administratieve ondersteuning. De uitrol over de volgende wijk geschiedt door een collega van de huidige lokale projectleider, waardoor het draagvlak ook binnen de gemeente wordt verbreed. Per wijk is er 40 uur voor het terugleggen van de plannen in de wijk in de leefbaarheidsoverleggen. Hierbij is een rol weggelegd voor de wijkmanagers. Voor de vijf wijken gaat het dus om 200 uur. De noodzakelijke trainingen worden door Seinpost gegeven; In totaal is er een budget van 35.000 beschikbaar, wat ook benut wordt voor het onderzoek en de rapportages. De uitvoering van de planning in de wijken vindt zoveel mogelijk vinden de bestaande financiële kaders plaats; waar nodig wordt actief bezocht naar aanvullende incidentele financiering.' De ervaring leert dat de aanpak van Veilig Opgroeien ook kan leiden tot wijziging van stedelijk beleid (b.v. t.a.v. opvoedingsondersteuning) waardoor nauwe samenwerking met alle relevante beleidsterreinen binnen de gemeente van groot belang is. In het kader van de herijking welzijnsbeleid wordt onder andere onderzocht of er een of meer flexibele wijkbudgetten op het gebied van welzijn kunnen komen' (Gemeente Leiden)

Public Relations

In Leiden wordt veel aan pr gedaan. Er verschijnt eens in de zoveel tijd een nieuwsbrief. Deze nieuwsbrief wordt huis aan huis verspreid in de wijk. Daarnaast heeft de voormalige lokale projectleider in het begin een presentatie gehouden voor de toenmalige Raadscommissie Onderwijs en Cultuur. Ook de Statenleden van de Provincie hebben Leiden bezocht en een presentatie bijgewoond in het kader van de week van Veilig Opgroeien. Verder zijn er presentaties gegeven aan een delegatie uit Bulgarije en aan een delegatie uit de zusterstad van

Leiden; Buffalo City in Zuid-Afrika. De projectleider heeft bezoeken gebracht aan wijkvereniging en wijkraad, managementteams van organisaties, werkoverleggen, de Stuurgroep opvoedingsondersteuning en ontwikkelingsstimulering etc. Enkele preventieteamleden deden mee aan het werk werkatelier Veilig Opgroeien en Onderwijs.

Op dit moment wordt twee keer per jaar een informatiemiddag voor de wijkprofessionals georganiseerd. Deze staan veelal in het kader van een bepaald actueel thema of nieuw uit te voeren CtC-programma, waarmee dan de link wordt gelegd met uitleg van de CtC-strategie. Dit omdat mensen vooral geïnteresseerd zijn in de korte termijn.

Volgens de geïnterviewden is CtC vooral iets dat onder professionals leeft. Bewoners zijn over het algemeen iets minder op de hoogte.

Ondersteuning

Voor ongeveer een halve dag per week is een CtC-coach (Seinpost) beschikbaar voor zowel de uitrol over Leiden als voor de organisatorische en inhoudelijke ondersteuning in de Stevenshof. De CtC-coach is beschikbaar voor allerlei vragen en biedt persoonlijke begeleiding aan de projectleider. De coach is niet altijd meer aanwezig bij de bijeenkomsten van het preventieteam en de stuurgroep. De coaching wordt onontbeerlijk gevonden. Er is ook sprake van een landelijk en een provinciaal projectleideroverleg. Dit wordt als inspirerend ervaren door de projectleider. Ze vindt het belangrijk om op de hoogte te blijven van wat er op CtC-locaties gebeurt. In Zuid-Holland worden onderling allerhande documenten tussen de CtC-locaties uitgewisseld. Men ondersteunt en helpt elkaar door kennis en ervaringen te delen. De onderlinge verstandhouding is erg goed.

De geïnterviewden zien voor CtC een mooie toekomst weggelegd in geheel Leiden. Het is daarbij volgens allen belangrijk dat de gemeente de touwtjes in handen houdt. Geïnterviewd preventieteamlid: "Het gaat niet vanzelf en het is niet vanzelfsprekend dat het beklijft". Ook vindt men het belangrijk dat per wijk wordt gekeken welke instellingen er met CtC aan de slag gaan: "het moet geen copy van de Stevenhof zijn".

Bronnen

Aalst, M. van, & Nelissen, T. (2009). *Scholierenrapportage Communities that Care*. Leiden. Amsterdam: DSP-Groep.

Burgemeester & Wethouder Leiden (2004). *Aanvraag subsidie 'Communities that Care' aan Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland*.

Gemeente Leiden. Uitvoeringsplan IV. *Uitbreiding aanpak Veilig Opgroeien*. Onderdeel van 'De Leidse Jeugdfactor; participatie en perspectief'. *Integraal jeugdbeleid 2007-2011*.

Gemeente Leiden (2008). Memo betreffende tussentijdse evaluatie pilot CtC Stevenshof, november 2008.

Gemeente Leiden, Dienst Cultuur en Educatie (2004). *Projectaanvraag Communities that Care in Leiden*.

Gemeente Leiden, Dienst Cultuur en Educatie (2005). *Rapportage, evaluatie en financiële verantwoording Veilig Opgroeien in Leiden 2004*.

Gemeente Leiden, Dienst Cultuur en Educatie (2006). *Wijkprofiel Stevenshof in het kader van Veilig Opgroeien in Leiden*.

Gemeente Leiden, Dienst Cultuur en Educatie (2006). *Preventieplan. Veilig opgroeien in de Stevenshof*.

Gemeente Leiden, Dienst Cultuur en Educatie (2006). *Nieuwsbrief 1 Veilig Opgroeien in Leiden*.

Gemeente Leiden, Dienst Cultuur en Educatie (2006). *Nieuwsbrief 2 Veilig Opgroeien in Leiden*.

Gemeente Leiden (2008). *Nieuwsbrief Veilig Opgroeien in Leiden*.

Gemeente Leiden, Team Stadskennis en Cultuur (2008). *Veilig Opgroeien in de Stevenshof*.

Jurrius, K., Pehlivan, T., Strating, G., Bond, L. & M. van den Hoed (2005). *De wijk is ook van ons. Jongeren betrekken bij Communities that Care*. Amsterdam: Stichting Alexander.

Rietveld, M., Roorda, W. & M. van Aalst (2005). *Scholierenonderzoek Communities that Care. Leiden*. Amsterdam: DSP-Groep.

- Inge vulde schriftelijke vragenlijsten door locale projectleider en coach.
- Interviews met locale projectleiders, coach en enkele preventieteam- en stuurgroepleden (startmeting, tussenmeting en eindmeting).

Bijlage 1 Voorgestelde doelstellingen per programma

Voorgestelde doelstellingen per huidig programma Preventieplan (2006)

Bestaand programma	Bereik 2005	Bereik 2010
GEZIN		
1. Cursus Opvoeden Zo	8 ouders	20-25 ouders
2. Cursus Ouders van Drukke Kinderen	Geen	5 ouders
3. Cursus Omgaan met Pubers	3 ouders	5 ouders
4. Cursus Ouders van een meerling	Onbekend	?
5. Cursus Hoera de baby is er	Onbekend	?
6. Oudercursus Gordon	Onbekend	?
7. 18-maanden cursus	Onbekend	10 ouders
8. Home-Start	Geen	Indien nodig
9. Triple-P	27 ouders	N.v.t.
10. Moeders Buurten	8 en 4 moeders	20 moeders (2x 10)
SCHOOL		
1. PAD: Programma Alternatieve Denkstrategieën	Alle leerlingen Stevenshofschool	Idem
2. Jij en ik	Alle leerlingen Zwaluw	Idem
3. Leefstijl	Alle leerlingen Klankbord	Idem
4. Leefwereld	Alle leerlingen Anne-Frank School	Idem
5. Sova Training Tieners	Hele stad	?
JONGEREN		
1. Weet wat je wilt	Groep 7 en 8 van 2 scholen Stevenshofschool en de Zwaluw	Alle vier de basisscholen in de Stevenshof
WIJK		
1. Toezicht door jongeren	6 jongeren waarvan 1 en 2 uit Stevenshof	Naar behoefte
2. BOS (VWS en gemeente)	60% van de basisscholen. 1000 jongeren bij diversie activiteiten en 20 jongeren in kader	
3. Doe effe normaal: onderzoek (politie?)	Voorheen: alle scholen, alleen groep 7. Nu in principe gestopt	In overleg met scholen en politie beperkt aanbod opnieuw invoeren

Doelen 2010

Veranderingen financiën

Uitbreiden, meer homogeen en in de wijk aanbieden.	Geen of lagere bijdrage ouders en binnen best.
Betere toeleiding via instellingen/scholen	Budgetten opvoedingsonderst.
Meer actief toeleiden vanuit de wijk	X
Meer actief toeleiden vanuit de wijk. Overwegen in wijk aan te bieden.	X
X	X
X	X
X	X
Indien mogelijk: in de wijk aanbieden	X
Misschien is meer bekendheid in de wijk nodig	X
Trainen van professionals in de wijk. Binnen bestaande plannen	
uitbreiding pilot Triple P	X
Nieuwe aanwas mogelijk maken. Meer bekendheid aan geven, ook bij andere instellingen in de wijk	X

Waar nodig: programma (blijven) intensiveren	Blijft door school
--	--------------------

Idem	Idem
Idem	Idem
Idem	Idem
?	In uvok SMDMH

N.v.t	?
-------	---

Bos-aanvraag loopt vier jaar

Nader te bepalen

Voorgestelde doelstellingen per voorgesteld nieuw programma Preventieplan

Voorgesteld programma	Beoogd bereik/doel 2005	Financiën
GEZIN		
1. Voorlichtingsbrochure Opvoeden en Opgroeien in Leiden (JSO/JGZ en Gemeente)	In principe: alle ouders in de stad. Een bestaande folder wordt uitgebreid met bv. Tripel P tips en aantrekkelijker gemaakt. Breder verspreid	Eenmalige kosten uit bestaande budgetten opvoedingsondersteuning, indien nodig aangevuld met fondsen
2. Informatiepunt voor opvoeden en opgroeien in de wijk.	Afhankelijk van mogelijke constructie. Uitbreiding inloopsprekuren consultatiebureau en meer pr	Afhankelijk van gekozen constructie
3. Ouders van tegendraadse jeugd (JSO)	Nog te bepalen. Topleiding via SN, JP, Halt etc.	Kosten trainingen door de Provincie
4. Onderzoek bereik doelgroep Peuterspeelzaal (SPL)	Nog nader te bepalen aan de hand van aantal doelgroepkinderen in de wijk.	Nog onbekend
SCHOOL		
1. (School-)maatschappelijk werk: onderzoek (Scholen, gemeente en SMDMH)	Ouders/leerlingen scholen. Aantal nog nader te bepalen	Nog onbekend
2. Onderzoek mogelijkheden SoVa trainingen voor leerlingen basisscholen (GGD/Paraplu)	Nog nader te bepalen	Nog onbekend
JONGEREN		
1. Ouders van tegendraadse jeugd (JSO)	Zie eerder	
2. Waarden en normen in het jongerenwerk: mogelijkheden onderzoeken	Alle jongeren	Via Uvok
3. Weerbaarheidstrainingen via het jongerenwerk: mogelijkheden onderzoeken	Nader te bepalen	Nog onbekend
WIJK		
1. Onderzoek mogelijkheden TOS in de wijk (ook in relatie tot BOS)	Opnieuw geïnitieerd vanuit uvp veilig spelen	Nog onbekend
2. Wijkagenda ontwikkelen (preventieteam/opbouwwerk LWO/wijkvereniging etc)	Alle inwoners Stevenshof. Betere bekendheid en planning van en toeleiding	Nog onbekend
3. Kinderwerk: mogelijkheden voor uren kinderwerk in de wijk onderzoeken (LWO/gemeente)	Nader te bepalen	Nog onbekend
4. Jongerenkader voor de wijk (Jongerenwerk)	Groep van ca. 7-10 rolmodellen en jongeren met een bepaald talent	Binnen jongerenwerk en jongerenparticipatie
5. Positieve acties in en voor de wijk i.s.m. scholen (Scholen, wijkbeheer. Corporaties en opbouwwerk).	Alle groepen 6 en 7 van de basisscholen	Mogelijk uit budget wijkbeheer

Bijlage 2 Resultaten Veilig Opgroeien Stevenshof
(bestand verkregen via de gemeente)

Resultaten Veilig Opgroeien Stevenshof
peildatum: 2005-2008

Programma's	Nulsituatie 2005
Gezin: groepsaanpak	
Opvoeden zo	8 ouders
Pubers (overig = 4 - 7)	3 ouders
Triple P: training prof	
Triple P: bereik ouders	27 ouders
Moeders Buurten	2 groepen: 8 en 4 moeders
Themabijeenkomst Peutergedrag Veilig opgroeien	1 groep
Peutergym + koffie voor de moeders	
Gezin: individueel	
Homestart	Geen
Gezin: acties	
Voorlichtingsbrochure	
Informatiepunt	
Methodiek Tegendraadse Jeugd	
Bereik doelgroep SPL	
VVE light	
School: programma's	
Leerlingvolgsysteem op sociaal-emotioneel gebied invoeren. (naast CITO)	
PAD, Jij en ik, Leefstijl, Leefwereld	Alle leerlingen basisonderwijs
Sova training: (kanjertraining)	Hele stad inclusief Stevenshof
Gezondheid	
School: gezondheid: GGD/Paraplu	Gegevens onbekend
Weet wat je wilt	Groep 7 en 8 van Stevenshofschool en de Zwaluw
School: acties	
Invoering schoolmaatschappelijk werk	
Jongeren/Wijk	
Na schoolse activiteiten	
Toezicht door jongeren	6 jongeren, waarvan 2 jongeren uit Stevenshof
BOS	60% van de basisscholen. 1000 jongeren bij diversie activiteiten en 20 jongeren in kader
Doe effe normaal	groep 7 van de basisscholen
Waarden en normen	
TOS	
boekje	
Wijkagenda	

Bereik 2007/2008 Stevenshof	Bereik 2010
13 moeders 8 ouders	20 - 25 ouders 5 ouders
Er zijn 21 professionals getraind. 10 ouders; Op 27 oktober, 24 november 2008 en 12 januari 2009 staan ouderavonden gepland. Groep 1; 10 moeders + 18 kinderen / Groep 2: 9 moeders + 16 kinderen 13 ouders 1 groep: 12 peuters + moeders. (waaronder 2 minima)	20 moeders (2x 10)
Misschien is er meer bekendheid in de wijk nodig.	Indien nodig
In het voorjaar van 2008 is het preventieboekje Veilig Opgroeien aan alle wijkbewoners in een oplage van 4500 uitgedeeld. In het najaar van 2008 zijn de voorbereiding opgestart voor het openen van een front-office CJG in het gezondheidscentrum van de Stevenshof. In het najaar van 2008 worden de professionals ingelicht over deze methodiek en de mogelijkheden welke ouders kunnen worden aangeboden. De trainingen zelf, worden in 2009 opgepakt door HALT en Kwadraad. Percentage doelgroepkinderen 3 speelzalen: 9%, 7% en 5% In 2008 gestart met opleiden van leidsters in deze methodiek.	
Alle scholen hebben inmiddels dit programma. (Kijk, OVM, Scol en Eggo)	
Vast programma-onderdeel op de scholen. Inmiddels hebben de openbare scholen er ook een registratie van incidenten aan vastgekoppeld. Op 2 scholen zijn een aantal leerkrachten gecertificeerd. 1 school start in 2009 met een groepstraining. Andere scholen overwegen dit ook. Daarnaast gaan 3 scholen starten met project "Omgaan met elkaar" (AF, Klankb, OBS) Project Lentekriebels en Okido is als vast programma onderdeel ingevoerd	idem Getraind personeel
Scholen hebben geen schoolgezondheidsprofiel laten opstellen. Vraag naar en aanbod van preventieactiviteiten vast onderdeel werkgroep school Geen activiteiten in 2007, begrip nazoeken	Scholen Alle basisscholen in Stevenshof (4)
Ingevoerd met ingang van 1-3-2008 voor de Stevenshof, vooralsnog voor 4 uur per week voor de 4 basisscholen tezamen. Door SMW ingezet voor 7 gezinnen. Verder vinden er 5 consultatie per school plaats van SMW aan IB	
Ingezet vanuit de LWO Het project heeft ook jongeren uit de Stevenshof onder z'n hoede. Er zijn in 2007/2008 volop BOS activiteiten georganiseerd in de wijk.	Naar behoefte
In de periode 2006 -2008 hebben de scholen hier geen gebruik van gemaakt vanwege onduidelijke afspraken. Vanaf 2009 kunnen scholen hier gebruik van maken, mits ze hiervoor zelf contact opnemen met de wijkagent.	
In 2009 gaat TOS de werkzaamheden uitbreiden naar de Stevenshof. In het voorjaar van 2008 is het preventieboekje Veilig Opgroeien aan alle wijkbewoners uitgedeeld. Libertas houdt alle wijkacties bij via de website van de wijkraad.	

Kinderwerk

Kinderacties

Positieve acties op scholen

NSA

Jongerenwerk

Verbeteren veilige leefomgeving

schoolpleinen

Libertas verzorgt 2 activiteiten per week. (6 uur) en ook in de vakantie een zomer activiteit
 Project : "Kinderen Overbruggen", wordt in november afgerond. 180 kinderen van de 4 basisscholen, groep 7 en 8 hebben meegedaan aan het project waarbij vergroten van de sociale cohesie/ aandacht voor de woonomgeving uitgangspunt was.

Naschoolse opvang: In 2007 heeft 32% van de basisschool leerlingen meegedaan en in de eerste helft van 2008, 77 %

Jongerenwerk SMH heeft begin 2007 het jongerenwerk overgenomen en opereert vanuit een locatie in het buurthuis. Op dit moment is het huisvestingsprobleem nog niet opgelost en dit bemoeilijkt de outreachende werkzaamheden van het jongerenwerk en het werken aan de doelen VO. Wel is er veel contact tussen politie en jongerenwerk op het gebied van de aanpak acute overlast.

- er zijn 3 buurtspeelplannen gerealiseerd.
- in totaal zijn ca. 70 speellocaties in de Stevenshof en de Mors heringericht dan wel aangepast in een periode van 4 jaar
- 3 formele Jongeren ontmoetingsplekken, 5 informele gerealiseerd in de openbare ruimte
- hekwerken rond de schooltuinen vernieuwd
- 1 sportkooi
- 5 sportvelden
- 1 panaveld
- 1 kleine skatebaan t.b.v. beginners nieuw in park
- 2 vis steigers
- 1 avonturen eiland met hangbrug
- 5 locaties omgevormd naar groen t.b.v. weg nemen overlastplek
- ondersteuning in meer of mindere mate van speelgelegenheid op schoolpleinen i.v.m. buurtfunctie scholen d.m.v. samenwerkingsverband:
- Integraal Veiligheidsplan Buurten opgestart rond station de Vink in de vorm van een convenant Leiden Voorschoten
- jongerenruimte in buurthuis gecreëerd onder leiding JWMH
- activiteiten georganiseerd (jeugd) o.m. huttenbouw
- in kaart gebracht groepen jongeren met ieder z'n behoefte
- in kaart gebracht overlast plekken

i.s.m. Politie Hollands Midden:

- systeem kleur code m.b.t. overlast plekken en plan van aanpak

In samenwerking met St. Jongerenwerk:

- organiseert sportactiviteiten jongeren in buitenruimte (stedelijk)

In ontwikkeling:

- spelen en sport in park
- waterspeelplaats
- jongeren ruimte

Speeltoestellen worden volgen EU-normen op veiligheid getoetst en onderhouden.

Directeuren Openbaar Onderwijs gaan nu een bedrijfsplan maken om te komen tot meer openbaar toegankelijk en natuurlijkere schoolpleinen

Openbaar gebruik stimuleren. (inclusief alle acties die daaraan vooraf gaan)

Bijlage 3 Beeld van jongeren van hun wijk

(uit wijkprofiel, 2006)

Bij de start van Veilig Opgroeien in de Stevenshof (juni 2005) zijn gesprekken met jongeren in de wijk gehouden door het jongerenwerk, dat hierbij geassisteerd werd door de Stichting Alexander. In wijkpanels van ca. 20 jongeren werd gesproken over probleemgedrag en risico- en beschermende factoren. Uit de wijkpanels is een klankbordgroep samengesteld die de punten verder heeft uitgewerkt en stellingen heeft opgesteld die tijdens de startbijeenkomst met professionals zijn besproken. De jongeren die bij de panelgesprekken waren betrokken waren vooral jongeren die in het buurthuis komen of op straat in een groep rondhangen.

Resultaten van de jongerenpanels:

Probleemgedrag in het algemeen

- Volwassenen vinden veel eerder iets probleemgedrag dan jongeren (bijvoorbeeld roken, alcohol, drugs, spijbelen).
- Er zijn te weinig plekken voor jongeren. Volwassenen gaan vervolgens klagen over overlast en politie stuurt jongeren overal weg.
- Er komt in de Stevenshof niet meer probleemgedrag voor dan in andere wijken. Een deel was het hier niet mee eens: er wordt in de Stevenshof meer gevochten dan elders zeggen zij juist.

Roken, alcohol en drugs

- Zo lang anderen er geen last van hebben is roken, alcohol, drugs geen probleemgedrag. Het is je eigen verantwoordelijkheid.
- Iedereen moet zelf weten of hij/zij rookt of alcohol of drugs gebruikt.
- Het is niet raar om op 12-14 jarige leeftijd te roken, drinken of blowen.
- Als je ouders roken, drinken of drugs gebruiken ga jij het sneller ook doen.
- Ouders moeten beter zicht hebben op het rook- en drinkgedrag van hun kinderen.
- Verbieden heeft geen zin, dan doe je het stiekem.
- Jongeren weten niet waar ze terecht kunnen als ze een probleem hebben met alcohol of drugs en ze weten niet wat de gevolgen zijn. Daar zou voorlichting over gegeven moeten worden in het buurthuis.

Jeugdcriminaliteit en geweld

- Er worden regelmatig dingen gesloopt, vooral met Oud en Nieuw. Er worden vaak fietsen gestolen.
- Jongeren gaan eerder iets stelen of slopen als ze zich vervelen, dus als er meer te doen is, is er minder criminaliteit. Ideeën zijn een sportschool voor oudere jongeren en activiteiten voor kleine kinderen.
- Het contact tussen jongeren en politie is niet goed. De politie staat voor jongeren voor agressief, neerbuigend en boetes. Daar worden jongeren alleen maar agressiever van. De politie zou volgens de jongeren een andere houding moeten hebben of jongeren leren kennen.
- Ruzie tussen jongeren komt nauwelijks voor: hierover was men zeer verdeeld. De andere helft gaf aan dat het juist regelmatig onrustig is in de wijk.

Spijbelen

- Jongeren vinden spijbelen geen probleemgedrag omdat je er niemand mee lastig valt.
- Jongeren spijbelen omdat ze geen zin hebben, het van ouders mag, je niet geleerd hebt, je gepest wordt of een slecht contact met leraren hebt.
- Spijbelen kan wel tot andere problemen leiden (blowen, slopen, stelen).
- Hoe strenger scholen controleren op spijbelen, hoe minder er gespijbeld wordt.

Tienerzwangerschappen

- Onveilige seks is geen probleemgedrag, alleen maar heel erg stom! Het is een meisje haar eigen schuld als ze zwanger wordt.
- Meiden moeten er niet aan denken nu al een kind te hebben.
- Als jongere moet je makkelijk aan condooms kunnen komen, bijvoorbeeld op scholen of in het buurthuis.
- Ouders houden het niet tegen als hun kind seks wil: dan kunnen ze maar beter ervoor zorgen dat ze het veilig doen en er open over zijn.

Rol van vrienden/andere jongeren bij probleemgedrag

- Kinderen nemen het gedrag van oudere jongeren over. Oudere jongeren in de Stevenshof zijn nu een slecht voorbeeld voor jonge kinderen.
- Iedereen is zelf verantwoordelijk voor zijn/haar gedrag.
- Vrienden hebben invloed op elkaars gedrag, maar spreken elkaar meestal niet aan op verkeerd gedrag. Een deel was het niet mee eens en gaf aan dat wel te doen.

Rol van ouders bij probleemgedrag

- Ouders moeten duidelijke grenzen aangeven aan hun kinderen.
- Ouders moeten het goede voorbeeld geven aan hun kinderen en laten zien wat goed en fout is.
- Ouders moeten niet verbieden, dan wordt het stiekem gedaan.

Rol van de wijk bij probleemgedrag

- Jongeren kennen geen instellingen in de wijk die hen helpen als ze problemen hebben.
- Volwassenen hebben verschillende regels: ouders, leraren, politie, scholen zeggen allemaal wat anders. Doordat je van de een iets niet mag terwijl het van de ander wel mag, weet je nooit wanneer je iets fout doet.
- Zolang jongeren geen overlast veroorzaken kan het buurtbewoners niet schelen wat je doet. De andere helft was het daar niet mee eens: het kan buurtbewoners wel degelijk iets schelen als jongeren bij hen in de buurt hangen. Er wordt al snel naar de politie gebeld en dan worden ze weggestuurd. Iemand zegt: "buurtbewoners maken zich meer zorgen om dat ze rustig en veilig kunnen wonen, dan dat ze zich zorgen maken over de jeugd van ongeveer 14 jaar die dronken en stoned over straat lopen".

Colofon

Opdrachtgever/financier	Dienst Jeugd Onderwijs en Samenleving, gemeente Rotterdam Provincie Zuid-Holland
Auteurs	Drs. A. Huygen Drs. J. Mak Dr. M. Steketee
Omslag	Grafitall, Valkenswaard
Uitgave	Verwey-Jonker Instituut Kromme Nieuwegracht 6 3512 HG Utrecht T 030-2300799 F 030-2300683 E secr@verwey-jonker.nl I www.verwey-jonker.nl

De publicatie

De publicatie kan gedownload en/of besteld worden via onze website:

<http://www.verwey-jonker.nl>. Behalve via deze site kunt u producten bestellen door te mailen naar verwey-jonker@denhaagmediagroep.nl of faxen naar (070) 307 05 66, onder vermelding van de titel van de publicatie, uw naam, factuuradres en afleveradres.

ISBN 978-90-5830-345-5

© Verwey-Jonker Instituut, Utrecht 2009.

Het auteursrecht van deze publicatie berust bij het Verwey-Jonker Instituut. Gedeeltelijke overname van teksten is toegestaan, mits daarbij de bron wordt vermeld.

The copyright of this publication rests with the Verwey-Jonker Institute. Partial reproduction is allowed, on condition that the source is mentioned.